

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΛΣΤ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 — ΤΗΛ. 27.689 | 1 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1959 | ΑΡΙΘ. 7

ΚΑΙ ΕΠΕΙΤΑ;

Ἡ εἰς τὴν Αἰθιοπίαν ἐπίσκεψις τῶν Βασιλέων τῶν Ἑλλήνων, Παύλου καὶ Φρειδερίκης, ὡς πρωτοφανῆς ἐπίσκεψις Βασιλέων ἐν τοῖς χρονικοῖς τῆς Αἰθιοπίας, ἀξίζει ἰδιαζούσης προσοχῆς καὶ προκαλεῖ σοβαρὰς σκέψεις.

Τὴν χώραν τῶν Νεγκούς ἔχουν ἤδη ἐπισκεφθῆ πολλοὶ Προγκίπιες, Δουῆκες, Στρατηγοὶ καὶ Κρατῶν Ἀρχηγοὶ (ὁ Τίτο δὲς). Ἀλλὰ Βασιλεῖς καὶ δὴ Ὁρθοδόξους Βασιλεῖς διὰ πρώτην φοράν ὑπεδέχθη ἡ Αἰθιοπία καὶ ὁ Αἰθιοπικὸς λαός.

Ὅσον καὶ ἂν ἡ παρουσία τῶν Ἑλλήνων Βασιλέων ἐν Αἰθιοπία, ὡς ἀντεπίσκεψις εἰς προηγηθεῖσαν ἐπίσκεψιν τῆς Α. Μεγαλειότητος τοῦ Αὐτοκράτορος Χαΐλε Σελάσιε, ἀμοιβαίως ἀβρότῆτος ὑπῆρξεν ἐκδήλωσις, ὅμως σημειὰ τινὰ ἐκδηλωθέντα κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην δὲν εἶναι δυνατόν νὰ παρέλθουν ἀπαράτηρα καὶ ἀσχολίαστα. Ἐνέχουν τὴν σημασίαν των.

Ἡ Αἰθιοπία, διὰ τῶν Αὐτοκρατόρων της καὶ τοῦ λαοῦ της, ἐπεφύλαξεν εἰς τοὺς Βασιλεῖς τῶν Ἑλλήνων μεγαλειώδη ὑποδοχὴν. Ἡ ὑποδοχὴ αὕτη εἶχε τι τὸ φυσικόν, τὸ ἐγκάρδιον, τὸ αὐθόρμητον ἀπερίγραπτος ὑπῆρξεν ἡ χαρὰ τῶν Αἰθίοπων ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ μεγαλοπρεποῦς συμπλέγματος δύο χριστιανῶν ὀρθοδόξων Ἀνάκτων, ἀρχηγῶν δύο ὀρθοδόξων ἀρχαίων λαῶν, καὶ δὴ ἐν τῷ Αἰθιοπικῷ ναῶ συμπροσευχομένων καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας εὐλογουμένων. Τὴν χαρὰν ταύτην «ὡς θεῖον δῶρον» ἐχαρακτήρισεν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐν τῇ προσφωνήσει του. Εὐνόητον δ' ὅτι ἐν ταῖς ἐπερχομέναις τῶν Αἰθίοπων γενεαῖς ἢ ἀπὸ τὴν ἀντεπίσκεψιν τῶν Ἑλλήνων Βασιλέων εὐάρεστος ἐντύπωσις θὰ παραμένῃ ἀνεξίτηλος.

Ἀλλ' ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, αὐθόρμητους τινὰς ἐκδηλώσεις σημειωθείσας κατὰ τὴν ἀντεπίσκεψιν ταύτην, ὡς ἐνεχούσας ἰδιάζουσας σημασίαν, δὲν πρέπει νὰ παραγνωρίσονται οἱ περὶ τῆς τύχης τῆς Ὁρθοδοξίας ἐνδιαφερόμενοι, οὔτε νὰ ὑποτιμῆσουν, ἀλλὰ τὴν δέουσαν ἐξήγησιν νὰ δώσουν εἰς αὐτάς καὶ ἀπὸ τὴν ἐννοιάν των νὰ ἐπωφεληθοῦν, ἐπ' ἀγαθῷ ἀμφοτέρων τῶν Ἐκκλησιῶν, τῆς Αἰθιοπικῆς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς.

Ἡ Αἰθιοπία ἐδέχθη τὸν Χριστιανισμὸν διὰ τοῦ Φωτιστοῦ αὐτῆς τοῦ Ἁγίου Φρουμεντίου παρὰ τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς χώρας τῶν Ροῦμ ἦλθον βραδύτερον εἰς Αἰθιοπία οἱ ἐν τοῖς χρονικοῖς τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας γνωστοὶ «Ἐννέα ἅγιοι», εἰς οὓς ὀφείλεται ἡ διάδοσις καὶ ὀργάνωσις τοῦ μοναχικοῦ βίου καὶ ἡ διάδοσις τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἐν Αἰθιοπία.

Ἡ Αἰθιοπικὴ Ἐκκλησία μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων κατοχῆς τῆς Αἰγύπτου ἐλάμβανε τὸν ἀρχηγόν της ἐκ τοῦ ἡμετέρου Πατριαρχείου. Ἡ Αἰθιοπία μέχρι τότε συνεδέετο στενῶς μὲ τὴν Ἑλληνικὴν ἐν Κ)πολεὶ Αὐτοκρατορίαν. Αἱ σχέσεις Βυζαντίου καὶ Ἀζώμης, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Αἰθιοπίας προσφωνῶν τοὺς Βασιλεῖς τῶν Ἑλλήνων ἐχαρακτήρισεν αὐτάς, ὑπῆρξαν ἀδελφικαί.

Ἐν τῇ συνειδήσει τῶν Αἰθίοπων καὶ κατὰ τὴν προχριστιανικὴν καὶ κατὰ τὴν χριστιανικὴν περίοδον οὐδέποτε ἐξέλιπεν ἡ πρὸς τοὺς Ἑλληνας συμπάθεια.

Τῆς συμπαθείας ταύτης καὶ τῶν ἀρχαίων δεσμῶν χαρακτηριστικὰ ἦσαν τόσον ἡ προσφωνήσις τοῦ Αὐτοκράτορος Χαΐλε Σελάσιε πρὸς τοὺς Ἑλληνας Βασιλεῖς, ὅσον καὶ ἡ εἰς αὐτὴν ἀντιφώνησις τοῦ Βασιλέως

Παύλου κατὰ τὸ ἐπίσημον ἐν τοῖς ἀνακτόροις δεῖπνον.

Ἄλλ' ἐξ ἴσου χαρακτηριστικὴ τῆς συμπαθείας καὶ τῶν δεσμῶν τούτων ὑπῆρξε καὶ ἡ προσφώνησις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Βασιλείου κατὰ τὴν Δοξολογίαν, ἣτις ἐτελέσθη ἐν τῷ Αἰθιοπικῷ ναῶ τῆς ἁγίας Τριάδος εἰς τιμὴν τῶν Ἑλλήνων Βασιλέων.

Οἰοεὶ ὡς ἐκ συμφώνου αἱ τρεῖς αἵται Κορυφαί, ἐν τῇ Πολιτείᾳ καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, μνείαν ποιοῦνται ἀσμένως τῶν ιστορικῶν δεσμῶν καὶ τῶν σχέσεων, δι' ὧν Ἑλληνες καὶ Αἰθίοπες συνεδέοντο.

Δεσμοὶ καὶ σχέσεις ἐσχηματίσθησαν ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις μεταξὺ τῶν Αἰθίοπων καὶ ἄλλων λαῶν, ἀλλὰ ταῦτα ἐσφυρηλατήθησαν ἐπὶ τοῦ ἄκμονος τῶν οἰκονομικῶν καὶ πολιτικῶν συμφερόντων. Εἶχε μὲν καὶ τὸ Βυζάντιον μὲ τὴν Ἀξώμην συμφέροντα οἰκονομικὰ καὶ πολιτικά, ἀλλ' ἐπὶ πλέον εἶχε δεσμοὺς πνευματικούς, ὧν κορύφωμα ὑπῆρξεν ἢ εἰς τὸν Χριστὸν κοινὴ πίστις καὶ δὴ ὁ Ὁρθόδοξος Χριστιανισμός, καθ' ὅσον κατὰ τὴν ἔκφρασιν αὐτοῦ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἑλληνες καὶ Αἰθίοπες εἶναι «πιστοὶ τῆς Ὁρθοδοξίας ὁπαδοί».

Ὅλοι οἱ κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν τῶν Ἑλλήνων Βασιλέων ἐκφωνηθέντες λόγοι ἐτόνιζον τοὺς πνευματικούς δεσμούς, τὰς μορφωτικὰς ἐπιδράσεις, τὰ ἀνθρωπιστικὰ ἰδεώδη, ἀλλ' ἡ χορδὴ τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς κοινῆς εἰς Χριστὸν πίστεως μὲ διπλωματικὸν τάκτ θιγομένη ἀνέδιδε τὸν ὀξύτερον τόνον.

Ἴδον ἢ σχετικὴν περικοπὴν ἐκ τῆς προσφωνήσεως τῆς Α.Μ. τοῦ Αὐτοκράτορος:

«Υποδεχόμενοι τὰς Ὑμ. Μεγαλειότητας ἐτι ἐνθυμούμεθα τὴν γενναίαν συμβολήν, ἣν ἡ Ἑλλάς συνέβαλεν εἰς τὸν κόσμον. Ἡ ἀπαράμιλλος παιδεία καὶ ὁ πολιτισμός, ὃ ἡ χώρα τῶν Ὑμετέρων Μεγαλειότητων μετέδωκεν εἰς τὸν κόσμον ἐπὶ αἰῶνας καθιστοῦν αὐτὸν ὑπόχρεον εἰς αὐτήν. Τὰ μεγάλα ταῦτα πνευματικὰ ἰδεώδη ἐπὶ γενεὰς ὑπῆρξαν θησαυρὸς τοῦ λαοῦ Ἡμῶν, ὅστις, ὡς ὁ λαὸς τῶν Ὑμ. Μεγαλειότητων, ὑπῆρξε πιστὸς ὁπαδὸς τοῦ Ὁρθο-

δόξου Χριστιανισμοῦ. Ἐπὶ αἰῶνας φιλικαὶ σχέσεις καὶ συνεχῆς ἐπικοινωνία μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Αἰθίοπων ἐξωγονοῦντο ἀπὸ τὴν κοινὴν μορφωτικὴν καὶ πνευματικὴν ἐπίδρασιν καὶ τὰ ἰδεώδη».

Εἰς τὰ σημεῖα ταῦτα τῆς προσφωνήσεως, ὡς ἀπήχησις θεωροῦνται τὰ ἐξῆς ἐκ τῆς ἀντιφωνήσεως τοῦ Βασιλέως Παύλου:

«Οἱ πολῦτιμοι δεσμοὶ οἱ συνδέοντες Ἑλλήνας καὶ Αἰθίοπας δύνανται ν' ἀναχθοῦν εἰς λίαν ἀπεωσμένην ἀρχαίαν ἐποχὴν. Δύνανται ν' ἀναφερθοῦν ὡς ἐποικοδομητικὸν παράδειγμα σχέσεων μεταξὺ δύο χωρῶν, αἱ ὁποῖαι πισταὶ εἰς τὰς ὑψίστας ἀνθρωπιστικὰς ἀρχὰς τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ ἀλληλεγγύης προάγονται ἀπὸ ἐνδοξον παρελθὸν εἰς εὐγενῆ καὶ θεσπέσιον μέλλον.

Ἐχομεν ἐπὶ πλέον ἓνα δεσμὸν μεταξὺ τῶν ἐθνῶν ἡμῶν προσφιλεῖς εἰς ἐμὲ καὶ εἰς τὴν Βασιλίτισσαν· εἶναι ἡ κοινὴ εἰς Χριστὸν πίστις, ἀστείρευτος πηγὴ ἐμπνεύσεως, τονώσεως, καὶ δημιουργικῆς δυνάμεως, ἣτις ἐνισχύει τὸ αἶσθημα τῆς ἀδελφικῆς ἀλληλεγγύης μεταξὺ τῶν λαῶν ἡμῶν».

Ἄλλ' ὁ ἀρχηγὸς τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας μὲ περισσοτέραν παρησίαν λόγου ἐν αὐτῷ τῷ ναῶ προσφωνῶν τοὺς Ἑλλήνας Βασιλεῖς δηλοῖ, ὅτι

«Ἑλλήνας καὶ Αἰθίοπας συνδέει ἡ ἀρχαία ιστορικὴ εἰς τὸν Χριστὸν πίστις. Ἀναφέρει δὲ ὅτι ἡ συνεργασία Αἰθίοπων καὶ Ἑλλήνων ἔφθασεν εἰς βαθμὸν ἀδελφωσύνης. Ἐπῆλθον ὅμως τὰ σοβαρὰ ἐκεῖνα γεγονότα ἐν Μ. Ἀνατολῇ, ὅποτε ἡ ἀδελφωσύνη ἐκείνη κατέστη ὑποσυνηδητή. Ἄλλ' ἡ συγκινητικὴ ἐπισκεψίς τῶν Βασιλέων τῶν Ἑλλήνων εἰς Αἰθιοπίαν καὶ ἡ παράστασις τῶν ἐν τῷ Αἰθιοπικῷ Ναῶ καθιστοῦν σήμερον τὴν ἀδελφωσύνην ταύτην συνηδητήν».

Εἰς ταῦτα δύναται νὰ προστεθῇ, ὅτι ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ.

Ο ΕΝΘΡΟΝΙΣΤΗΡΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΠΑΡΤΗΣ Κ. ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ

Σεβασμιώτατοι ἅγιοι ἀδελφοί,
 Εὐλαβέστατον Ἱερατεῖον,
 Κύριε Νομάρχα,
 Κύριε Δήμαρχε,

Ἀρχαὶ καὶ Ἐξουσίαι τῆς ἱστορικῆς πόλεως Σπάρτης,
 Τέκνα μου ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὰ καὶ περιπόθητα,
 Τὴν ἱερὰν ταύτην στιγμήν ἀπευθύνω δλοκάριον
 αἶνον πρὸς τὸν Πανάγαθον Δημιουργὸν καὶ Δοτῆρα
 παντὸς ἀγαθοῦ, διότι ἐν τῇ ἀπειρῶ Αὐτοῦ εὐσπλαγχνίᾳ
 ἤξιωσέ με νὰ ποιμάνω τὸν ἱστορικὸν λαὸν τῆς
 Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης.

Εὐχαριστίας πολλὰς καὶ κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην
 στιγμήν ἀπευθύνω πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλη-
 σίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν Ἐθνικὴν ἡμῶν Κυβέρνησιν

καὶ τὸν Σεπτὸν Ἄνακτα, οἵτινες πάντες περιέβαλον
 διὰ τῆς ἐγκρίσεώς των τὴν τοποθέτησίν μου ἐν
 μέσῳ ὑμῶν.

Δὲν εἶναι δυνατὸν κατὰ τὴν ἐπίσημον πνευματικὴν
 ταύτην ἐπικοινωνίαν μου νὰ μὴ ἀναμνησθῶ εὐγνωμό-
 νως τοῦ προκατόχου μου Σεβασμιωτάτου Μητροπολί-
 του κ. Διονυσίου, τοῦ ὁποῖου τὰ 45 συναπτὰ ἔτη τῆς
 ἀρχιερατείας ἀφήκαν ζωηρὰ τὰ ἴχνη τῆς ἐντεῦθεν
 καὶ ἐκ τῆς γειτονος Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γυθείου καὶ
 Οἰτύλου διελεύσεως τοῦ ποιμάνοντος κατὰ πάντα
 εὐδόκως καὶ ἐνσυνειδήτως τὰ δύο πνευματικὰ αὐτοῦ
 ποιμνία.

Ἄλλωστε καὶ ἐνώπιον ἡμῶν κεῖται ἔργιν πνευμα-
 τικῆς πρωτοπορίας, ὁ τοῦ Ἁγίου Νίκωνος περικαλλέ-

Χριστοφόρος διαβιβάζων διὰ τηλεγραφήμα-
 τος πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἀξώμης τὸν
 χαιρετισμὸν τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας
 πρὸς τοὺς Βασιλεῖς τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τῇ
 εἰς Αἰθιοπίαν ἐπισκέψει των, ὀνομάζει τὴν
 Αἰθιοπίαν χώραν Ὁ ρ θ ὀ δ ο ξ ο ν ».

Ἐκ τῶν ἀναφερομένων περικοπῶν ἐπι-
 σήμων λόγων συνάγεται, ὅτι τόσον παρ'
 Αἰθίοφιν, ὅσον καὶ παρ' Ἑλλήσιν ὕ π ο σ υ ν -
 ε ι δ η τ ῆ φαίνεται ἡ ταυτότης τῆς χρι-
 στιανικῆς πίστεως.

Ὑπὸ πολλῶν ἀνιστορήτων χαρακτηρί-
 ζονται οἱ Αἰθίοπες ὡς μ ο ν ο φ υ σ ι τ α ι .
 Ὁ Αἰθίοφ οὔτε κατὰ συνείδησιν οὔτε ἀσυν-
 ειδῆτως δύναται νὰ χαρακτηρισθῆ μονοφυ-
 σίτης. Κακῶς ἀποδίδεται εἰς τὴν Αἰθιοπι-
 κὴν Ἐκκλησίαν ὁ μονοφυσιτισμὸς. Ὑπάρ-
 χει ἀσύγνωστος ἀγνοία τῆς ἱστορίας τῆς
 Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας. Συμβαίνει ἐνταῦθα
 ὅ,τι συμβαίνει καὶ περὶ τὴν ἱστορίαν τῶν
 λοιπῶν ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν.

Τὸν Εὐτυχή καὶ τὸν μονοφυσιτισμὸν του
 ἡ Αἰθιοπικὴ Ἐκκλησία καταδικάζει, καθ'
 ὃν τρόπον κατεδίκασεν αὐτὸν ἡ ἐν Χαλκη-
 δόνι Δ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος. Ἐν τοῖς λει-
 τουργικοῖς τῆς Αἰθ. Ἐκκλησίας βιβλίοις ὑ-
 πάρχει εὐχὴ ἐν ἧ ἀπαράλλακτα φέρεται ὁ
 κατὰ τοῦ μονοφυσιτισμοῦ διατυπωθεὶς ὁρος
 τῆς Οἰκουμενικῆς ἐκείνης Συνόδου περὶ τε-
 λείας θείας καὶ τελείας ἀνθρωπίνης φύσεως
 ἀσυγχύτως καὶ ἀτρέπτως ἡνωμένων ἐν Χρι-
 στῶ. Ὑπάρχει σκιά τις παρανοήσεως. Ἐπι-
 πλέον ἢ μετὰ τὴν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον

διάσπασις τῆς Χριστιανωσύνης εἶχε καὶ λό-
 γους ἄλλους ἐκτὸς τῶν θρησκευτικῶν. Ἐ-
 κείνοι οἱ λόγοι, κατ' ἐξοχήν, συνετέλεσαν
 εἰς τὴν διάσπασιν. Θὰ ἦτο προσφορώτερος
 ὁ χαρακτηρισμὸς τῶν ἀπεσχισμένων ἀνατο-
 λικῶν Ἐκκλησιῶν ὡς ἀντιχαλκηδονικῶν
 μᾶλλον, ἢ ὡς μονοφυσιτικῶν.

Ἄλλ' ἐκ τῆς ἐπισκέψεως τῶν Ἑλλήνων
 Βασιλέων εἰς Αἰθιοπίαν ἐμπνεόμενοι καὶ εἰς
 τοὺς ἐκφωνηθέντας λόγους ἐμβαθύνοντες δὲν
 φανταζόμεθα, ὅτι δύναται τις νὰ θεωρήσῃ
 ἡμᾶς ὡς ὑπερβολικούς, ἐὰν διατυπώσωμεν
 τὴν γνώμην, ὅτι ἡ ἐπίσημος αὕτη ἐπίσκεψις
 καὶ οἱ κατ' αὐτὴν ἐκφωνηθέντες λόγοι ἀν-
 ερρίπισαν τὸ ὑποσυνειδητὸν καὶ ἀνεπτέρω-
 σαν τὸ θάρρος τῶν ἐργαζομένων ὑπὲρ τῆς
 ἀποκαταστάσεως τῶν ἀρχαίων θρησκευτι-
 κῶν δεσμῶν.

Αὐθόρμητον λοιπὸν κατόπιν πάντων τού-
 των ἐκθρόσκει καὶ τὸ ἐρώτημα. Καὶ ἔ-
 π ε ι τ α ;

Αὐτὸ τὸ ἐρώτημα θέτομεν σήμερον ἐνώ-
 πιον τῶν Ἀρχηγῶν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκ-
 κλησιῶν, ἐνώπιον τῶν Καθηγητῶν τῶν ὀρ-
 θοδόξων θεολογικῶν Σχολῶν καὶ καθόλου
 ἐνώπιον πάντων τῶν ἐνδιαφερομένων διὰ τὰς
 τύχας τῆς Ὁρθοδοξίας.

Εἶναι δυνατὸν εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο νὰ
 ἐπακολουθήσῃ ὅ,τι εἶπεν ὁ Αἰθίοφ δυνάστης
 τῆς Καρδάκης πρὸς τὸν Φίλιππον:

«Ἴδου ὕδωρ, τί κωλύει με βαπτισθῆναι;»

† Ὁ Μητροπολίτης Ἀξώμης
 ΝΙΚΟΛΑΟΣ

στατος Ἱερὸς Ναός, μνημείον, ὅπερ θὰ διαλαλή ἔσαι τὴν πολυσχιδῆ πρωτοποριακὴν σκέψιν καὶ δράσιν τοῦ σεβασμιωτάτου κ. Διονυσίου Δάφνου, ὅστις καὶ ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ἐνδόξῳ Ναυτικῷ ἐπὶ τῆς Ναυαρχίδος «Ἀβέρωφ» ἀφῆκε τὴν ὄντως ἱστορικὴν αὐτοῦ παρουσίαν, ἐνθαρρύνων καὶ ἐμπνέων εἰς τὰς ἐνδόξους μάχας τὸ Ἑλληνικὸν Ναυτικόν.

Εἶψαν πολλὰ καὶ ἀνόδυνα τὰ ἔτη τοῦ Σεβασμιωτάτου προκατόχου ἡμῶν κ. Διονυσίου.

Θεοκλήτου, Γερμανοῦ τῶν Ἀρχιερέων καὶ προκατόχου μου καὶ πάντων τῶν πρὸ αὐτῶν ἀρχιερατευσάντων ἐν τῇ Μητροπόλει ταύτῃ αἰωνία ἡ μνήμη.

Κατὰ τὴν ἱερὰν ταύτην στιγμήν, καθ' ἣν ἀτενίζομεν ἡμᾶς ἀγαπητὰ καὶ περιπόθητα τέκνα μου ἐν Κυρίῳ, παρακαλῶ, νὰ μοὶ ἐπιτρέψῃ ἡ ἀγάπη σας νὰ στρέψω τὴν σκέψιν μου πρὸς τὸν εὐγενῆ Λαὸν τῆς ἱστορικῆς Μητροπόλεως Ἱερουσολῶν καὶ Ἁγίου Ὁρους, τὴν ὁποίαν ἐπὶ μίαν ἑταίαν καὶ πλέον ἐποίμανα καὶ νὰ παρακαλέσω ἐκ μέσης καρδίας τὸν ἐν Ἱερῷ Θεῷ νὰ παρέχῃ καὶ εἰς τὸν Λαὸν αὐτὸν πᾶσαν εὐλογίαν, χαρὰν, εἰρήνην, ἀγαλλίασιν καὶ προκοπὴν ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτοῦ, διότι καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐκεῖ Ἀρχιερατίας μου ἐπήρξαν πιστὰ καὶ ἀφωσιωμένα τέκνα τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας.

Εὐχαριστῶ θερμότατα τοὺς συνοδευσάντας καὶ προσφωνήσαντάς με ἀγαπητοὺς ἐν Κυρίῳ ἀδελφοὺς καὶ συλλειτουργοὺς Σεβ. Μητροπολίτην Μαντινείας καὶ Κυνουρίας κ. Γερμανόν, Ἡλείας κ. Γερμανόν, Κίτρον κ. Βαρνάβαν καὶ Γυθείου κ. Φιλήμονα καὶ τοὺς λοιποὺς ὁμιλητὰς διὰ τοὺς εὐμενεῖς περὶ τοῦ ταπεινοῦ μου προσώπου λόγους.

Καὶ νῦν πρὸς τὸν ἱερὸν Κλῆρον καὶ Λαὸν τῆς ἱστορικῆς Μητροπόλεως Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ἀπευθύνομαι, ἵνα τὰς πατρικὰς μου εὐλογίας ἐγκαρδίως προσφέρω καὶ τὴν ὀλόφυχον ἀγάπην μου διηρεκῶς καὶ ἀδιαλείπτως ὑποσχεθῶ. Καὶ πρὸς μὲν τὸν ἱερὸν Κλῆρον περιορίζομαι νὰ εἴπω κατὰ τὴν ἱερωτάτην ταύτην στιγμήν: «τηρησαί τὴν ἐντολήν ἣν διὰ τῆς ἐκκλησίας ἔλαβον κατὰ τὴν ὥραν τῆς χειροτονίας ἕκαστος, ἄσπιλον, ἀνεπίληπτον μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἦν καιροῖς ἰδίους δείξει ὁ μακάριος ὡς μόνος δυνάστης, ὁ Βασιλεὺς τῶν Βασιλευσάντων καὶ Κύριος τῶν κυριενόντων, ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, πῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, ὃν εἶδεν οὐδεὶς

ἀνθρώπων οὐδὲ ἰδεῖν δύναται» (Α' Τιμοθέου στ', 14-16) καὶ «οἱ γὰρ καλῶς διακονήσαντες, βαθμὸν ἑαυτοῖς περιποιούνται ὡς πολλὴν παρησίαν ἐν πίστει τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Α' Τιμ. γ', 13).

Πάντοτε «Προσέχετε ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ» (Πράξ. 20,28).

Ἐκαστος ἐξ ὑμῶν τῶν παρόντων καὶ τῶν ἀπόντων τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστόλου πρὸς τὸν Τιμοθέον ἅς ἔχη ἐνώπιον αὐτοῦ διὰ παντός, δοθέντος ὅτι ἡμᾶς «τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἔθετο ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ» (Πράξ. 20,28) καὶ διότι θέλει τὸν κληρικὸν «ἀνεπίληπτον, νηφάλιον, σώφρονα, κόσμιον, φιλόξενον, διδακτικόν, μὴ οἰνοπότην, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ, ἀλλ' ἐπιεικῆ, ἄμαχον, ἀφιλάργυρον, τοῦ ἰδίου οἴκου καλὸν προϊστάμενον, τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος».

Κατὰ τοὺς λόγους τοῦ οὐρανοβάμονος Ἀποστόλου Παύλου ἕκαστος κληρικὸς, σὺν τοῖς ἄλλοις, ὀφείλει νὰ ἔχη καὶ «μαρτυρίαν καλὴν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν, ἵνα μὴ εἰς ὀνειδισμὸν ἐμπέσῃ καὶ παγίδα τοῦ διαβόλου» (Α' Τιμοθέου 2,7).

Μὴ λησμονεῖτε τὸ μέγα καθήκον, ὅπερ ἐπωμίσθημεν πάντες οἱ Κληρικοὶ, δεδομένου, ὡς σαφῶς τονίζει καὶ ὁ Θεοφόρος Ἰγνάτιος, «Ἐπισκόπων, πρεσβυτέρων καὶ διακόνων χωρὶς, ἐκκλησία οὐ καλεῖται». Ἰὸ μέγα τῆς Ἱερωσύνης μυστήριον, τὴν καταγωγὴν αὐτοῦ ἔχον ἐκ τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς, τεθεμελιωμένον δὲ ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ καὶ τῇ ἱερᾷ ἡμῶν Παραδόσει, σνιστᾶ τὴν θείαν ἐκείνην κατάστασιν ἄνευ τῆς ὁποίας οὐδὲν δύναται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἰησοῦ νὰ εἶναι ἅγιον, οὔτε μυσταγωγία τῆς θείας εὐχαριστίας καὶ τῶν

λοιπῶν μυστηρίων, οὔτε ἀλάθητον κήρυγμα θείου λόγου, οὔτε κωβέρησις ἐν ἁγίῳ πνεύματι τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων. Ἄνευ Ἱερωσύνης, δὲν ὑπάρχει ἱερατικὴ ἐξουσία καὶ πλήρωσις θείας Χάριτος.

Εἰς ἐποχὴν τόσον δύσκολον, ὅπως ἡ σημερινή, εἶναι ἀνάγκη πάντες νὰ στρέψωμεν ἰδιαίτερος τὴν προσοχὴν μας πρὸς τὴν προσφιλεστάτην Ἑλληνικὴν νεότητα καὶ νὰ χειραγωγήσωμεν καὶ ποδηγετήσωμεν αὐτὴν εἰς τὸν γαλήνιον λιμένα τῆς Χριστιανικῆς πίστεως.

Ἡ ἐποχὴ ἡμῶν, ἣτις διακρίνεται διὰ ἐπαναστατικὴν διάθεσιν, χάρις εἰς τὴν πρόδοον τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, θὰ καταστῇ ἡ πλέον δυστηγῆς ἐποχὴ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ἐὰν οἱ ἄνθρωποι δὲν ἀντιληφθῶν

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Σπάρτης κ. Κυπριανὸς

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΕΝ Τῷ ΠΛΑΙΣΙῳ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ *

Μακαριώτατε, Ἀγαπητοὶ φοιτηταὶ καὶ φοιτήτριαι.

Εἶναι ἤδη τὸ ἕνατον ἔτος, κατὰ τὸ ὅποιον ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, τῇ συνεργασίᾳ δὲ καὶ τῶν ἄλ-

* Ὁμιλία λεχθεῖσα τὴν 8.3.1959 ἐν τῇ Μεγάλῃ Αἰθούσῃ τῶν Τελετῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς προσευχῆς τῶν Ἑλλήνων σπουδαστῶν.

ἐγκαίρως, ὅτι εὐχὴ ἢ ὄλη, ἀλλ' αἱ ἰδέαι καὶ τὰ ἰδανικὰ προσφέρουν τὴν γαλήνην καὶ τὴν εὐτυχίαν εἰς τὸν ἄνθρωπον.

Τὴν πίστιν αὐτὴν ὀφείλει νὰ συνειδητοποιήσῃ καὶ ἡ ἄωρος Ἑλληνικὴ νεότης, ὥστε εἰς τὴν πολυκύμαντον πορείαν τῆς ζωῆς τῆς, νὰ μὴ συντριβῇ εἰς τοὺς σκληροὺς ὑφάλους τῆς ἀπαισιοδοξίας, τῆς ἀγανακτισεως καὶ τῆς ἠθικῆς πτώσεως.

Περιβάλετε μὲ ἰδιαίτερον ἀγάπην καὶ τὰ Κατηχητικὰ σχολεῖα, τὰ πνευματικὰ ταῦτα τῆς ἀγιωτάτης μας Ἐκκλησίας φυτώρια, καὶ συνεργασθῆτε μὲ τοὺς ἀκαμάτους καὶ πολυτίμους συνεργάτας τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τοῦ Ἔθνους μας, τοὺς κ.κ. ἐκπαιδευτικούς, ἵνα πάντες καταστήσωμεν τοὺς σημερινούς μας νέους ἠθικὰς προσωπικότητας. Προσφέρατε εἰλικρινῆ ἀγάπην πρὸς τὴν παιδικὴν ψυχὴν καὶ διὰ τῆς ἀγάπης θὰ ἀποκτήσῃτε τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν νέων καὶ τῶν νεανίδων μας καὶ θὰ δυνηθῆτε νὰ καθοδηγήσῃτε τοὺς εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἠθικῆς βιώσεως, τῆς ἀγιότητος, δεδομένου ὅτι ὁ θεῖος Παῦλος σαφῶς εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίου 4,11-12 τονίζει «Αὐτὸς (ὁ Σωτῆρ) ἔδωκε τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους πρὸς καταρτισμὸν τῶν ἁγίων».

Ἔργον ἡμῶν ἡ τέλεις τῆς ἀναιμάκτου καὶ σωτηρίου θυσίας καὶ τῶν λοιπῶν μυστηρίων πρὸς ἀγιασμόν τῶν πιστῶν καὶ τὸ εὐαγγελίζεσθαι αὐτοῖς τὸν λόγον τῆς Ἀληθείας πρὸς ψυχικὴν καὶ πνευματικὴν αὐτῶν ἀναγέννησιν καὶ σωτηρίαν.

Παρακαλῶ ὑμᾶς, εὐσεβὲς Ἱερατεῖον, μὴ λησμονεῖτε τὴν ὑποθήκην τοῦ ἀποστόλου, ὅστις κατέστη ὁ «πρῶτος μετὰ τὸν Ἐνα» χάρις εἰς τὴν ἀκατάβλητον καὶ ἀλόβητον αὐτοῦ πίστιν ὅτι «ὅσοι γὰρ πνεύματι Θεοῦ ἄγονται οὗτοί εἰσιν υἱοὶ Θεοῦ» (Ρωμ. 20,14).

Ἐλπίζω νὰ σᾶς ἴδω συντόμως ἐπὶ τὸ αὐτὸ συγκεντρωμένους, ἵνα τὰ ἀπασχολοῦντα ὑμᾶς πνευματικὰ προβλήματα μὲ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου ἐπιλύσωμεν πρὸς δόξαν τοῦ ἁγίου ὀνόματος Αὐτοῦ.

Καὶ νῦν καιρὸς ἐφέστηκεν, ἵνα στρέψω τὸν λόγον πρὸς τὰ προσφιλή μου ἐν Κυρίῳ τέκνα τῆς Ἱερᾶς καὶ ἱστορικῆς ταύτης Μητροπόλεως, ἧτις, εἰς τοὺς πρώτους αὐτῆς χριστιανοὺς ἀριθμεῖ ἀπὸ αὐτοῦ ἔτι τοῦ πρώτου αἰῶνος, ὡς ὁ ἀψευδὴς μάρτυς τῶν γεγονότων, ἡ Ἱστορία μαρτυρεῖ.

Ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἐκλογῆς μου μὲ κατέκλυσαν αἱ εὐχαὶ τῶν ἀρχῶν ἀπὸ τῆς πρώτης πύλεως, τῆς ἱστορικῆς Σπάρτης, μέχρι τοῦ τελευταίου χωρίου.

λων ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων, ἑορτάζεται ἡ ἡμέρα προσευχῆς τῶν Ἑλλήνων σπουδαστῶν, κατ' ἀπομίμησιν τῆς Παγκοσμίου ἡμέρας προσευχῆς τῶν σπουδαστῶν. Ὑπήρξε δὲ θεάρεστος καὶ σοφὴ ἡ ἐμπνευσις τοῦ καθορισμοῦ μιᾶς ἡμέρας ἀφιερωμένης εἰς τὴν προσευχὴν τῆς κατ' ἐξοχὴν χρυσοῦς τοῦ ἔθνους ἐλπίδος, δηλ. εἰς τὴν ἀνάτασιν τῆς ψυχῆς τῆς σπου-

Ἡ συγκίνησίς μου ὑπῆρξε βαθυτάτη, ἀλλὰ ταυτοχρόνως κατέκλυζε τὴν ψυχὴν καὶ τὸν νοῦν μου τὸ μέγεθος τῆς εὐθύνης, τὸ ὅποιον ἐπωμίζομαι, καὶ ὁ ἱερός πόθος, ἵνα φανῶ ἀντάξιος ποιμενάρχῃς τοῦ λαοῦ μου.

Αἰσθάνομαι τὰς ἀδυναμίας μου, ἔχων συνείδησιν τοῦ μεγάλου χρέους τὸ ὅποιον ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς ἐκλογῆς μου ἐπωμίσθη καὶ τοῦ καθήκοντος τῆς πνευματικῆς χειραγωγίας ἐνὸς τοιούτου εὐγενοῦς καὶ ἀνταξίου λαοῦ τῶν μεγάλων προγόνων του. Ἀλλὰ τὰς ἀδυναμίας πάντοτε ἐνδυναμώνει ὁ Κύριος διὰ τῆς προσευχῆς καὶ πάντοτε ἔχων κατὰ νοῦν τὸ τοῦ Παύλου «πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με Χριστῷ» (Φιλ. δ', 13) θὰ προχωρήσω πρὸς ὄλους τοὺς τομεῖς τοῦ ἔργου μου.

Εἰς τὴν δύναμιν Ἐκείνου θαρρῶν ἀκλονήτως, εἰς Ἐκείνον στηρίζων ἀπάσας τὰς ἐλπίδας μου, ἀναλαμβάνω τοὺς οὐκασ τῆς ἱερᾶς ταύτης ὁλκάδος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης.

Ἀλλὰ θὰ ἤθελον κατὰ τὴν πρώτην ταύτην ἐπίσημον πνευματικὴν μας συνάντησιν νὰ παρακαλέσω πάντας ὑμᾶς, ὅπως μὲ βοηθήσῃτε εἰς τὸ θεάρεστον, ἀλλὰ ἐν ταυτῷ, δύσκολον ἔργον μου, τὸ κατὰ πάντα ἐπιπονον καὶ κοπιῶδες, καὶ νὰ σταθῆτε πάντες εἰλικρινεῖς συμπαραστάται μου. Οὐδὲν ὑπόσχομαι πρὸς ὑμᾶς εἰ μὴ ὅτι θὰ ἀφιερῶσω ὅλας μου τὰς δυνάμεις, ψυχῆς τε καὶ σώματος, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ πνευματικοῦ μου ποιμνίου.

Δὲν θὰ φεισθῶ κόπων καὶ μόχθων, ἰδρώτων καὶ ἀναπαύσεως, ἵνα προσφέρω, ὅτι δύναμαι πρὸς τὸ καλὸν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ καὶ ἰδιαίτερος τῆς προσφιλεστάτης μας νεότητος.

Ἀκανθώδης πάντοτε ἡ ὁδὸς τῆς πνευματικῆς δημιουργίας καὶ δυσχεροτάτη ἡ πνευματικὴ ἀποστολή, ἀλλ' ὁ Θεόληπτος τῶν Ἐθνῶν Παῦλος τονίζει «ἡ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται» (Β. Κορινθ. β', 9) καὶ «ὅταν ἀσθενῶ τότε δυνατός εἰμι».

Θὰ περιβάλω τοὺς πάντας μετὰ πατρικῆς ἀγάπης, παρακαλῶ δὲ περιβάλετε καὶ ὑμεῖς ὄλους τοὺς συνανθρώπους σας μετὰ τῆς θεοφόρου χριστιανικῆς ἀγάπης, τὰ βάρη ἀλλήλων φιλαδέλφως βαστάζοντες, καὶ ὁ Κύριος θὰ ἐπιδαφιλεύσῃ εἰς πάντας ὑμᾶς τὴν εὐλογία Ἀδοῦ.

Ἡ δὲ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ ἡ Κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἴη μετὰ πάντων ἡμῶν. Ἀμήν.

δαζούσης νεολαίας πρὸς τὴν πηγὴν τῶν ὑψηλῶν ἰδανικῶν καὶ εἰς τὴν ἐπικοινωνίαν αὐτῶν μετὰ τοῦ Δημιουργοῦ. Τὸ δὲ πρᾶγμα τοῦτο προσλαμβάνει ἰδιάζουσαν σημασίαν εἰς μίαν ἐποχὴν τῆς ἱστορίας τῆς ἀνθρωπότητος, ὅποια εἶναι ἡ σημερινή, ἐποχὴν εὐρυτάτης διαδόσεως ὕλιστικῶν καὶ ἡδονιστικῶν καὶ μηδενιστικῶν ἀντιλήψεων καὶ κλονισμοῦ ἰσχυροῦ τῶν πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν ἀξιών. Ἐχει βεβαίως ὁ ἔκπαλαι καὶ πατροπαραδότως εὐσεβῆς ἑλληνικὸς λαὸς ἀρκετὰς θρησκευτικὰς ἐορτὰς, ἀλλ' ἐχρειάζετο καὶ μίαν ἰδιαιτέραν, ἀφιερωμένην ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἐνατένισιν καὶ προσήλωσιν τῆς σπουδαζούσης νεολαίας του εἰς τὸν πατέρα τῶν φώτων καὶ τὴν ἀπ' αὐτοῦ, ὡς τῆς πηγῆς τῆς ζωῆς, ἀντλησιν νέων πνευματικῶν δυνάμεων, ἀπαραιτήτων εἰς τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν τῆς οἰκοδομῆς καὶ εἰς τὴν ἐπιτέλεσιν τοῦ ὑψηλοῦ τῆς προορισμοῦ ἐντὸς τοῦ ἔθνικοῦ συνόλου.

Προκειμένου λοιπὸν περὶ τοιαύτης ἐορτῆς, ἀκολουθῶν τὸ ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς καθιερωθὲν ἔθιμον, νὰ κατακλείεται αὕτη διὰ μιᾶς ἐπικαίρου ὁμιλίας καὶ ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ, προτίθεμαι νὰ ὁμιλήσω πρὸς ὑμᾶς δι' ὀλίγων περὶ τῆς χριστιανικῆς προσευχῆς ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς ἱστορίας τῶν θρησκευμάτων.

* * *

Ἡ προσευχὴ εἶναι, κατὰ τὸν ἐπικρατοῦντα γενικὸν ὀρισμὸν, ἐπικοινωνία τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ Θεῖον, εἴτε ταυτίζεται τοῦτο πρὸς διαφόρους δυνάμεις τῆς φύσεως, ὡς συμβαίνει εἰς τὰς κατωτέρας θρησκείας, εἴτε νοεῖται ὡς προσωπικὸν ἢ πνευματικὸν ὄν, ὡς συμβαίνει ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ καὶ ἐν τῷ Χριστιανισμῷ. Ἡ προσευχὴ λοιπὸν εἶναι ἀναπροσπᾶστος συνδεδεμένη μετὰ τὴν θρησκείαν καὶ μετὰ τὴν λατρείαν, πᾶσαν θρησκείαν καὶ πᾶσαν λατρείαν, ὡς τὸ πνευματικώτερον μέσον τῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ ἐπικοινωνίας. Διὰ τοῦτο, ὅπως ἡ θρησκεία εἶναι καθολικὸν φαινόμενον τῆς ἀνθρωπότητος, ὡς εἶχε παρατηρήσει ἡδὴ ὁ Κικέρων καὶ ὁ ἡμέτερος Πλούταρχος καὶ ὡς ἐπιβεβαίωσι καὶ ἡ σύγχρονος ἡμῶν ἱστορία τῶν θρησκευμάτων, οὕτω καὶ ἡ προσευχὴ. Ἀκριβέστερον εἰπεῖν, εἶναι ἡ προσευχὴ καὶ ψυχολογικὸν καὶ κοινωνικὸν καὶ βιολογικὸν ἀκόμη φαινόμενον. Ὁρθῶς παρετηρήθη, ὅτι ἡ προσευχὴ εἶναι οἶονεὶ ἡ ἀρχέγονος γλῶσσα τοῦ ἀνθρώπου. Ἀποτελεῖ αὕτη, ὡς παρατηρεῖ ὁ Al. Carré, εἶδος τι «βιολογικῆς λειτουργίας, ἡ ὅποια ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν κατασκευὴν τοῦ ἀνθρώπου». Εἶναι δέ, ὡς εἴπομεν, καὶ κοινωνικὸν φαινόμενον, ὅχι μόνον ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς ὁμαδικῆς προσευχῆς, ἀλλὰ καὶ καθ' ἑαυτὴν καὶ ὡς ἀτομικὴ προσευχὴ, ὡς ἀπορρέουσα ἀπὸ τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπικοινωνίας τοῦ ἀνθρώπου, ἥτις εἶναι ἐπίσης ἔμφυτος εἰς τὸν ἀνθρώπον, ὡς κοινωνικὸν ζῷον.

Ἰδιαιτέρως ἡ προσευχὴ προσιδιάζει, ἐξ ὅλων τῶν δημιουργημάτων, ὡς ὑψηλὸν προνόμιον, μόνον εἰς τὸν ἀνθρώπον, ὅπως καὶ ἡ πνευματικότης καὶ ἡ γλῶσσα καὶ ἡ ὀρθία στάσις του. Διὰ τοὺς λόγους τούτους, ὅπως δὲν ὑπάρχει λαὸς ἄνευ θρησκείας, οὕτω δὲν ὑπάρχει οὐδὲ θρησκεία ἄνευ προσευχῆς, ἡ ὅποια εἶναι ἐπόμενον, νὰ ποικίλλῃ εἰς πνευματικότητα καὶ εἰς ὕψος, ἀναλόγως τῆς πνευματικότητος ἐκάστης θρησκείας.

Διὰ τῆς προσευχῆς προσπαθεῖ ὁ ἀνθρώπος ἔκπαλαι, ἀνεξαρτήτως τῆς πολιτιστικῆς του βαθμίδος, νὰ ἀντλή δυνάμεις πρὸς ἀντιμέτωπισιν τῶν δυσκολιῶν τῆς ζωῆς. Θὰ ἐμακρηγοροῦμεν σφόδρα, ἐὰν θὰ ἀπτεπειρώμεθα νὰ ἀπαριθμήσωμεν ἔστω καὶ τοὺς σπουδαιότερους ὀρισμούς καὶ χαρακτηρισμούς τῆς προσευχῆς. Καὶ ἐξ αὐτῶν ἀρκοῦμεθα εἰς ἔλαχίστους, τοὺς ἀντιπροσωπευτικώτερους.

Οὕτω π.χ. ἡδὴ ὁ ἐστεμμένος ψαλμωδὸς τοῦ Ἰσραήλ, ὁ Δαβὶδ, χαρακτηρίζει τὸν περίφημον ὕμνον του πρὸς τὸ ἐν τῷ κόσμῳ ἀποκαλυπτόμενον μεγαλεῖον τοῦ Θεοῦ, τὸν ργ' ψαλμὸν, ὡς συνδιάλεξιν μετὰ τοῦ Θεοῦ. «Ἡδυνθεῖ αὐτῶ ἡ διαλογία μου, ἐγὼ δὲ εὐφρανθήσομαι ἐπὶ τῷ Κυρίῳ». Ἐπειτα ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος χαρακτηρίζει τὰς προσευχὰς ὡς «νεῦρα τῆς ψυχῆς». «Ὡσπερ γάρ, οἶμαι, τὸ σῶμα διὰ τῶν νεύρων συνεχεται καὶ τρέχει καὶ ἴσταται καὶ ζῆ καὶ πέπηγεν· ἂν δέ τις ταῦτα ἐκτέμῃ, πᾶσαν τὴν ἁρμονίαν διαλύσει τοῦ σώματος, οὕτω καὶ αἱ ψυχαὶ διὰ τῶν ἁγίων προσευχῶν ἀρμύζονται καὶ συνεστήκασιν καὶ τὸν δρόμον τῆς εὐσεβείας τρέχουσιν εὐχερῶς». Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ ἱερὸν πατέρα «οὐκ ἔστιν οὐδὲν εὐχῆς δυνατώτερον, οὐδὲ ἴσον». Κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον «εὐχὴ (δηλ. προσευχή) καλὴ ἢ ἐναργὴ ἐμποιοῦσαν τοῦ Θεοῦ ἔννοιαν ἐν τῇ ψυχῇ. Καὶ τοῦτο ἐστὶ τοῦ Θεοῦ ἐνοίκησις, τὸ διὰ τῆς μνήμης ἔχειν ἐνιδρυμένον ἐν ἑαυτῷ τὸν Θεόν». Κατὰ δὲ τὸν φιλοσοφικώτατον ἀδελφὸν του Γρηγόριον, τὸν Νύσσης, «ἐκ τοῦ προσεύχεσθαι περιγίνεται τὸ μετὰ τοῦ Θεοῦ εἶναι· χωρίζεται δὲ τοῦ Θεοῦ ὁ μὴ συνάπτων ἑαυτὸν διὰ προσευχῆς τῷ Θεῷ». Κατὰ τὸν Αὐγουστίνον «ἡ προσευχὴ εἶναι ἡ κλεῖς τοῦ οὐρανοῦ. Ἀναβαίνει ἡ δέησις καὶ καταβαίνει τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ». Κατὰ τὸν Ἰωάννην, τὸν συγγραφέα τῆς Κλίμακος, «προσευχὴ ἐστὶ, κατὰ μὲν τὴν αὐτῆς ποιότητα, συνουσία καὶ ἔνωσις ἀνθρώπου καὶ Θεοῦ, κατὰ δὲ τὴν ἐνέργειαν, κόσμου σύστασις, Θεοῦ καταλλαγὴ, δακρύων μῆτηρ, πολέμων θραῦσις, ἀσωμάτων τροφή, ἀπέραντος ἐργασία, ἀρετῶν πηγὴ, χαρισμάτων πρόξενος, τροφὴ ψυχῆς, νοῦ φωτισμός, ἀπογνώσεως πέλυξ, ἐλπίδος ἀπόδειξις, λύπης λύσις, θυμοῦ μείωσις, ἔσοπτρον προκοπῆς, τῶν μελλόντων ἀποκάλυψις». Κατὰ δὲ τὸν γνωστὸν ρωμαντικὸν ποιητὴν Novalis, «τὸ προσεύχεσθαι εἶναι διὰ τὴν θρησκείαν ὅ,τι τὸ διανοεῖσθαι διὰ τὴν φιλοσοφίαν».

Κατὰ τὸν ἐπιφανῆ προτεστάντην μυστικιστὴν, τὸν Ἰωάννην Arndt «εἰς τὴν προσευχὴν συναντᾶται τὸ ὕψιστον καὶ τὸ κατώτερον, ἡ ταπεινὴ καρδιά καὶ ὁ μέγιστος Θεός. Ἄνευ τῆς προσευχῆς, δὲν εὕρισκε ὁ ἀνθρώπος τὸν Θεόν». Κατὰ δὲ τὸν ἐπιφανῆ Γερμανὸν φιλόσοφον καὶ θεολόγον, τὸν Schleiermacher, «τὸ νὰ εἶναι τις εὐσεβῆς καὶ νὰ προσεύχεται εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα». Καὶ κατὰ τὸν φιλόσοφον Gustav Fechner, «τὸ νὰ ἄρῃς τὴν προσευχὴν ἀπὸ τὸν κόσμον εἶναι, ὡς νὰ θραύῃς τὸν μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου σύνδεσμον καὶ νὰ καθιστᾷς βωβὴν τὴν γλῶσσαν τοῦ παιδιοῦ πρὸς τὸν πατέρα του». Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ δεινὸς ἐπικρ. τῆς τῆς θρησκείας, ὁ Feuerbach ὁ χαρακτηρίσας αὐτὴν ὡς φρεναπάτην, παρετήρησεν ὅτι «ἡ βαθυτέρα οὐσία τῆς θρησκείας ἀποκαλύπτεται διὰ τῆς ἀπλουστεράς λειτουρ-

γίας αὐτῆς, διὰ τῆς προσευχῆς». Ὁ δὲ Montalembert εἰς τὴν περίφημόν του «Ἱστορίαν τῶν μοναχῶν τῆς Δύσεως» εἶπεν, ὅτι «δὲν εὐρίσκει ὠραιότερον καθήκον ἀπὸ τὴν ἐνασχόλησιν μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς προσευχῆς».

Προϋπὸθεσις τῆς προσευχῆς εἶναι βεβαίως ἡ πίστις εἰς προσωπικὸν (δηλ. πνευματικόν) Θεὸν καὶ εἰς τὴν παρουσίαν αὐτοῦ κατὰ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς. Ἡ προσευχὴ εἶναι ἡ ἀμεσώτερα ἐπικοινωνία τοῦ προσωπικοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν προσωπικὸν Θεόν· εἶναι ἡ ἐπικοινωνία ἐκείνη, ἐν τῇ ὅποια ὁ ἄνθρωπος, ἴνα κατὰ τὸν Πλωτῖνον (Ἐννεάδες V,6 VI 9,11) εἴπωμεν, ἴσταται ἔναντι τοῦ Θεοῦ «ἐνώπιος ἐνωπίω». Καὶ ἐκ τῆς ἐπόψεως ταύτης ἡ προσευχὴ ἀποβαίνει οἰονεὶ τὸ μέτρον τοῦ ὕψους, τῆς ζωηρότητος καὶ θερμότητος τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς.

* * *

Μεταξὺ τοῦ ἀρχαίου κόσμου προέχει βεβαίως, εἰς λόγον ὕψους, νηφαλιότητος καὶ θερμότητος, ἡ προσευχὴ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, ὅπως τὴν εὐρίσκομεν μάλιστα ἀφ' ἐνὸς μὲν εἰς τοὺς μεγάλους προφήτας Μωϋσῆν καὶ Ἰερεμίαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὸ Ψαλτήρον, τὸ ὅποιον ἀποτελεῖ τὸ προσευχητάριον ὄχι μόνον τῆς Ἰουδαϊκῆς συναγωγῆς, ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ἐν γένει. Εὐλόγως δὲ ὁ Ἐγγελος ἐχαρακτήρισεν ἐν τῇ Αἰσθητικῇ του τὸ περιεχόμενον τοῦ Ψαλτηρίου ὡς «τὰ αἰώνια πρότυπα θρησκευτικῆς ποιήσεως».

Ἐκ τῶν ἄλλων προχριστιανικῶν λαῶν ἔρχεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς προσευχῆς, μετὰ τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν, ὁ Ἑλληνικός, ὡς βλέπομεν ἤδη εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ἔπη, ὅσον καὶ ἂν ἐπικρατοῦν εἰς αὐτὰ ἀνθρωποπαθεῖς περὶ Θεοῦ ἀντιλήψεις καὶ ἀφελῆς εὐδαιμονισμός. Καθὼς παρατηρεῖ ὁ ἐπιφανὴς γερμανὸς θρησκευτολόγος Heiler εἰς τὸ κλασσικόν του περὶ «προσευχῆς» ἔργον (Das Gebet, σελ. 191), εἰς οὐδεμίαν ἄλλην προχριστιανικὴν θρησκείαν, ἐξαιρέσει τῆς Ἰσραηλιτικῆς, τὸ θεμελιώδες θρησκευτικὸν συναίσθημα τῆς ἐξαρτήσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ ἀνωτέρας δυνάμεως καὶ τῆς ταπεινώσεως δὲν κυριαρχεῖ τοσοῦτον, ὅσον εἰς τὴν ἑλληνικὴν θρησκείαν, ὅπως βλέπομεν μάλιστα εἰς τὸν Αἰσχύλον, τὸν Σοφοκλῆν καὶ τὸν Πίνδαρον, τὸν Πλάτωνα καὶ τὸν Ξενοφῶντα, οἱ ὅποιοι, ὁμοῦ μὲ τὸν Σωκράτην, εἶναι καὶ οἱ κυριώτεροι Ἕλληνας ἐκπρόσωποι τῆς ὑψηλοτέρας θρησκευτικότητος. Κατὰ τὸν W. Nestle μάλιστα, ἄριστον γνώστην τῆς ἑλληνικῆς θρησκείας καὶ συγγραφέα ὠραίου βιβλίου «περὶ τῆς Ἑλληνικῆς θρησκευτικότητος ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου μέχρι τοῦ Πρόκλου» (1930-34), «ἐὰν τὸ συναίσθημα τῆς ἐξαρτήσεως ἀπὸ ὑψηλοτέρας θείας δυνάμεως ἀποτελῇ τὴν βάσιν τῆς θρησκείας, τότε οἱ Ἕλληνας εἶναι ὁ θρησκευτικώτερος λαὸς τοῦ κόσμου, ὁ δὲ Αἰσχύλος εἶναι ἀπὸ τῆς ἐπόψεως ταύτης ὁ τυπικὸς τοῦ λαοῦ τούτου ἐκπρόσωπος». Ὡς παρατηρεῖ καὶ ἕτερος βαθύτατος γνώστης τῆς ἑλληνικῆς θρησκείας, ὁ E. Rohde, «τὰ πάντα ἐνταῦθα προέρχονται ἀπὸ τὸν Θεόν, τὰ πάντα εἶναι θεῖον δῶρον». «Τί δ' ἄνευ σέθεν (ἄνευ σοῦ) θνατοῖσι τέλειόν ἐστι;», λέγει πρὸς τὸν Δία ὁ χορὸς τῶν Δαναίδων

εἰς τὰς «Ἰκέτιδας» τοῦ Αἰσχύλου. Εἰς δὲ τὸν «Ἀγαμέμνονα» τοῦ αὐτοῦ μεγάλου τραγικοῦ λέγει ὁ χορὸς μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ βασιλέως τούτου· «Τί γὰρ βροτοῖς ἄνευ Διὸς τελεῖται, τί τῶν δ' οὐ θεόκρατόν ἐστι;». Καὶ παρὰ τῷ Σοφοκλεῖ δὲ ὁ παντεπόπτης Ζεὺς ἐφορεύει ἐπὶ τῆς ἠθικῆς τάξεως τοῦ κόσμου καὶ εἰς αὐτὸν ἀνατίθεται ἡ προστασία τῶν ἀδικουμένων. Ὑπενθυμίζω τὸ ὠραῖον χορικὸν τῆς Ἡλέκτρας «θάρσει μοι, θάρσει, τέκνον, ἔτι μέγας οὐρανῷ Ζεὺς, ὃς ἐφορᾷ πάντα καὶ κρατύνει». Καὶ κατ' ἄλλον ἐπιφανῆ ἑρευνητὴν τῆς ἑλληνικῆς θρησκείας, τὸν Nägelsbach, «θυσία καὶ προσευχὴ δεσπόζουν εἰς πάσας τὰς σχέσεις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ κατὰ τρόπον ἀξιοπαρατήρητον». Εἰς ὅλα τοῦτέστιν εἰς τε τὸν οἰκογενειακὸν καὶ τὸν δημόσιον βίον, ἰσχύει τὸ «ἀπὸ θεοῦ ἄρχεσθαι». Ὁ Σωκράτης συνίστα εἰς τοὺς μαθητὰς του νὰ ἀρχωνται παντὸς ἔργου μετὰ τῶν θεῶν (Ξενοφ. Οἶκον. 12). Καὶ ὁ Πλάτων παρουσιάζει τὸν Τίμαιον λέγοντα, ὅτι πάντες οἱ καὶ ἐλαχίστην σοφίαν ἔχοντες ἐπικαλοῦνται τὸν θεὸν πάντοτε καὶ πανταχοῦ ἐν ἀρχῇ παντὸς ἔργου, σπουδαίου ἢ μῆ. Παρὰ τῷ αὐτῷ φιλοσόφῳ σφίζονται καὶ δύο μάλιστα ἀξιωμαθήμενοι τοῦ Σωκράτους προσευχαί. Τὴν μίαν εὐρίσκομεν εἰς τὸ τέλος τοῦ διαλόγου «Φαίδρου», ὅπου ὁ σοφὸς οὗτος λέγει τὰ ἑξῆς: Ὡ φίλε Πάν τε καὶ ἄλλοι ὅσοι τῆδε θεοί, δοιήτε μοι καλῶ γενέσθαι τάνδοθεν, ἔξωθεν δὲ ὅσα ἔχω τοῖς ἐντὸς εἶναι μοι φίλια κλπ». Ἡ δὲ ἕτερα εὐρίσκεται εἰς τὸ τέλος τοῦ «Φαίδωνος», ὅπου ὁ Σωκράτης ἀμέσως προτοῦ νὰ πῆ τὸ κῶνειον λέγει· «Ἄλλ' εὐχέσθαι γε που τοῖς θεοῖς ἔξεστί τε καὶ χρῆ τὴν μετοίκησιν τὴν ἐνθένδε ἐκείσε εὐτυχῆ γενέσθαι· ἂ δὴ καὶ ἐγὼ εὐχομαί τε καὶ γένοιτο ταύτη». Ὀλόκληρος δὲ διάλογος τοῦ Πλάτωνος, ὁ Ἀλκιβιάδης ὁ Β', ἀσχετῶς πρὸς τὴν ἀμφισβητουμένην γνησιότητά του, ἀφιερῶται εἰς τὴν προσευχὴν καὶ ἀκριβέστερον εἰς τὸ τί πρέπει νὰ ζητῶμεν ἀπὸ τὸν θεὸν διὰ τῆς προσευχῆς. Ὁ διάλογος οὗτος ἀρχεται μὲ ἐρώτησιν τοῦ Σωκράτους πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην. «Ὡ Ἀλκιβιάδη», λέγει, «ἀράγε πρὸς τὸν θεὸν προσευξόμενος πορεύη;» Ἐκεῖνος δὲ ἀπαντᾷ «Πάνυ μὲν οὖν ὦ Σώκρατες» καὶ οὕτως ἀνοίγεται σπουδαία συζήτησις περὶ τῶν αἰτημάτων τῆς προσευχῆς, ἡ ὅποια συζήτησις καταλήγει μὲ τὴν ἐξῆς προφητικὴν δήλωσιν τοῦ Σωκράτους: «Ἀνάγκη οὖν ἐστὶ περιμένειν, ἕως ἂν τις μάθῃ ὡς δεῖ πρὸς θεοὺς καὶ πρὸς ἀνθρώπους διακεῖσθαι».

Ἐπίσης ὑπάρχουν πολυάριθμοι μαρτυρία, καθ' ἃς ἡ προσευχὴ προηγεῖτο πάσης δημοσίας ἐνεργείας καὶ ἀπετέλει τὴν ἀρχὴν καὶ τῶν λαϊκῶν συναθροίσεων καὶ τῶν ἑορτῶν καὶ τῶν δικῶν καὶ τῶν συμμαχιῶν καὶ τῶν μαχῶν κλπ. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι δὲ ρήτορες ἐπεκαλοῦντο τοὺς θεοὺς ἐν τῇ ἀρχῇ τῶν δημηγοριῶν των, ὡς καὶ οἱ βουλευταὶ προσηύχοντο κατὰ τὴν εἰσοδὸν των εἰς τὴν Βουλὴν. Δι' εὐχάριστα δὲ πολιτικὰ καὶ στρατιωτικὰ γεγονότα ἀνεπέμποντο εἰς τοὺς θεοὺς «εὐχαριστήρια».

Σπουδαίαν θέσιν κατεῖχεν ἡ προσευχὴ καὶ εἰς τὸν οἰκιακὸν βίον, ὡς εἴπομεν. Οὕτω π.χ. ὄχι μόνον ὁ Ἰσχόμαχος παρουσιάζεται εἰς τὸν «Οἰκονομικόν» τοῦ Ξενοφῶντος ἀρχόμενος διὰ προσευχῆς τῆς πρὸς τὴν γυναῖκά του διδασκαλίας εἰς τὴν οἰκοκυρικὴν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀνοίγματος τῶν νέων οἴνων προηγεῖτο προσευχῆ, κ.τ.τ. πράγματα, τὰ ὅποια μᾶς ὑπενθυμίζουν τὰς

πολυαριθμους περιστατικὰς προσευχὰς τοῦ Εὐχολογίου τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας.

Ἄλλ' ὅπως ἡ ἱστορία τῆς θρησκείας φθάνει εἰς τὸν κολοφῶνά της ἐν τῷ Χριστιανισμῷ, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ ἀπόλυτος θρησκεία, οὕτω καὶ ἡ ἱστορία τῆς προσευχῆς. Ἀκριβῶς δὲ ἡ χριστιανικὴ προσευχὴ ἀποτελεῖ, κατὰ τὴν εὐστοχὸν παρατήρησιν τοῦ Heiler, «τὴν ἰσχυροτάτην ἀπόδειξιν τῆς μοναδικότητος καὶ τοῦ ἀπολύτου χαρακτήρος τοῦ Χριστιανισμοῦ μεταξύ τῶν θρησκευμάτων τῆς γῆς» (σελ. 236). Σύγκρισις τῆς χριστιανικῆς προσευχῆς πρὸς τὰς ἐξωχριστιανικὰς προσευχὰς πείθει, ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν θρησκεία τῆς προσευχῆς. Ὁ δὲ συγκρίνων τὴν χριστιανικὴν προσευχὴν πρὸς τὰς ἐξωχριστιανικὰς προσευχὰς θὰ ἀναγκασθῆ νὰ ὁμολογήσῃ μετὰ τοῦ μεγάλου Γερμανοῦ θεολόγου Ad. Harnack, παρ' ὅλον τὸν ὀρθολογισμὸν τοῦ ἀνδρός, ὅτι ὁ «Χριστιανισμὸς δὲν εἶναι ἀπλῶς μία θρησκεία, ἀλλ' εἶναι ἡ θ ρ η σ κ ε ἰ α (ἡ κατ' ἐξοχὴν θρησκεία), καὶ ὅστις δὲν γνωρίζει τὴν θρησκείαν ταύτην, δὲν γνωρίζει καμμίαν, τὸναντίον δὲ ὅστις γνωρίζει αὐτήν καὶ τὴν ἱστορίαν της, αὐτὸς γνωρίζει πάσας τὰς θρησκείας» (σ. 236). Αὐτὸς ὁ Θεάνθρωπος ἰδρυτὴς τῆς θρησκείας ταύτης μετὰ τὸ παράδειγμα τῆς ζωῆς του, ζωῆς συχνοτάτης προσευχῆς, καὶ μετὰ τὴν ὑποδειγματικὴν καὶ ὑπέροχον φερώνυμον προσευχὴν, τὴν λεγομένην Κυριακὴν προσευχὴν, τὴν προσευχὴν τοῦ Κυρίου, ἐχάρισεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸ πρότυπον πάσης χριστιανικῆς. ἄρα δὲ καὶ τῆς ἀληθινῆς προσευχῆς.

Ἄν ἡ Κυριακὴ προσευχὴ εἶναι ἐν τῇ συντομίᾳ της ἡ περιεκτικωτέρα καὶ πνευματικωτέρα χριστιανικὴ καὶ αὐτὸ τοῦτο πανανθρώπινος προσευχὴ, τὸ ἄκρον ἄωτον τῶν χριστιανικῶν προσευχῶν, ἀποτελοῦν, μετὰ τὴν λεγομένην «ἀρχιερατικὴν» τοῦ Κυρίου προσευχὴν (Ἰωάννου κεφ. 17), αἱ δύο προσευχαὶ τοῦ θεοῦ Πάθους, ἤτοι μία ἐν Γεθσημανῇ, μικρὸν πρὸ τῆς συλλήψεως τοῦ Κυρίου «Πάτερ, εἰ δυνατὸν, παρελθέτω τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ· πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ» (Ματθ. 26^{αβ}), βαθυτέρον τοῦ ὁποῖου θρησκευτικὸν λόγιον δὲν ἐλέχθη μέχρι τοῦδε, κατὰ τὸν ἔγκριτον Δανὸν φιλόσοφον Höfding, καὶ ἡ ἄλλη ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ «Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἶδασι τί ποιοῦσι» (Λουκᾶ 23^α).

Ἐπὶ τοῦ θεμελίου τῆς βιβλικῆς προσευχῆς καὶ πρὸ παντὸς τῆς προσευχῆς τοῦ Κυρίου καὶ τῇ βοθητικῇ μάλιστα τῆς πλουσιωτάτης καὶ εὐθεωτάτης εἰς ἔκφρασιν ὑψηλῶν καὶ πνευματικῶν νοημάτων ἑλληνικῆς γλώσσης, διεμορφώθη τόσο ἡ ἰδιωτικὴ, ὅσον καὶ ἡ ὁμαδική, ἡ ἐκκλησιαστικὴ προσευχὴ, ἀπευθυνομένη ὄχι μόνον πρὸς τὸν οὐράνιον πατέρα καὶ τὸν Τριαδικὸν θεόν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ὅπως βλέπομεν ἤδη εἰς τὰς Πράξεις καὶ τὰς Ἐπιστολάς τῶν Ἀποστόλων καὶ ἰδιαιτέρως τοῦ Παύλου καὶ εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν. Εἰς ἀπάσας τὰς χριστιανικὰς ἐκκλησίας ἐποιήθησαν θαυμάσια ἀτομικαὶ καὶ ἐκκλησιαστικαὶ προσευχαί, ἀλλὰ μεταξύ τούτων τὴν πρωτεύουσαν θέσιν κατέχουν αἱ προσευχαὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἀνέδειξε θαυμασίους ἱεροφάντας ὄχι μόνον τῆς θεολογίας καὶ τῆς χριστιανικῆς ζωῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς

χριστιανικῆς προσευχῆς. Μεταξύ τούτων κατέχουν ἐξέχουσαν θέσιν κατὰ μὲν τοὺς ἀρχαίους χρόνους Μεθόδιος ὁ Πατάρων, οἱ τρεῖς μεγάλοι ἱεράρχαι καὶ οἰκουμενικοὶ διδάσκαλοι, καὶ Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος, Νεῖλος ὁ Σιναΐτης, καὶ Ρωμανὸς ὁ Μελωδός, κατὰ δὲ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους Κοσμάς ὁ μελωδός, ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Ἀνδρέας ὁ Κρήτης, Θεόδωρος Στουδίτης, Θεοφάνης ὁ Γραπτός καὶ Ἰωσήφ, Συμεὼν ὁ Νέος θεολόγος, Συμεὼν ὁ Μεταφραστὴς καὶ τοσοῦτοι ἄλλοι. Τὸ κορύφωμα τῆς δημοσίας προσευχῆς ἀποτελοῦν αἱ τρεῖς μεγάλαὶ λειτουργίαι τῆς ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἡ τοῦ Μ. Βασιλείου, Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καὶ ἡ τῶν Προηγιασμένων. Μετὰ αὐτὰς τὰς προσευχὰς μετηρσιώθησαν, ὠκοδομήθησαν, παρηγορήθησαν καὶ ἐστηρίχθησαν οἱ εὐσεβεῖς ἡμῶν πρόγονοι καὶ κατὰ τοὺς ἀρχαίους χριστιανικοὺς χρόνους καὶ κατὰ τὴν βυζαντινὴν ἐποχὴν καὶ κατὰ τοὺς αἰῶνας τῆς πικρᾶς καὶ σκληρᾶς δουλείας.

Ἀπὸ τὸν ἀνεξάντλητον πλοῦτον τῶν βιβλικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν προσευχῶν, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν ἀντικείμενον μελέτης καὶ θαυμασμοῦ καὶ ἐντρύφημα καὶ πολλῶν ἑτεροδόξων μελετητῶν, ἐμπνέονται οἱ πιστοὶ ὀρθόδοξοι πάντων τῶν αἰώνων καὶ εἰς τὰς αὐτοσχεδίους ἀτομικὰς προσευχὰς των.

* * *

Αὐτὰ τὰ κλασσικὰ ὑποδείγματα προσευχῆς ἄς εἶναι ὁ ἐμπνευστὴς καὶ ὁ ὁδηγὸς τῆς σπουδαζούσης ἑλληνικῆς νεολαίας, ὡσάκις αἰσθάνεται αὐτὴ τὴν ἀνάγκην (καὶ τότε δὲν θὰ τὴν αἰσθάνεται;) νὰ προσφεύγῃ εἰς τὸν ἐπουράνιον Θεὸν καὶ πατέρα, ἵνα ζητήσῃ ἀπὸ αὐτὸν νὰ τὴν στηρίξῃ καὶ νὰ τὴν πράξῃ εἰς τὴν πίστιν καὶ εἰς τὴν κατὰ Χριστὸν ζωὴν καὶ εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν κατάρτισιν, νὰ τὴν φυλάττῃ ἀπὸ τοὺς πειρασμοὺς τῶν ποικιλομόρφων Σειρήνων, νὰ τὴν ἐνισχύῃ εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ πλησίον καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς πατρίδος, νὰ τὴν βοηθῇ ὅπως συντελῇ εἰς τὴν διάδοσιν καὶ ἐπικράτησιν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ νὰ τὴν φωτίζῃ εἰς τὴν ἐκάστοτε διακρίβωσιν τοῦ θεοῦ θελήματος καὶ ἐπὶ πλέον νὰ τὴν διδάσκῃ «πῶς δεῖ καὶ ὑπὲρ ὧν δεῖ προσεύχεσθαι», πράγματα ἀκαθάρτητα ἄνευ τῆς καθοδηγήσεως τοῦ παναγίου Πνεύματος. Καὶ ἡ λεγομένη καὶ μυριοτρόπως διὰ μέσου τῶν οἰώνων καὶ διὰ τῆς καθημερινῆς πείρας δεδοκιμασμένη εἰς α κ ο ἡ τῆς προσευχῆς εἶναι αὐτό, τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζομεν ὡς ἀπάντησιν τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν ὀρθὴν καὶ θερμὴν καὶ ὑπὸ γρανιτώδους πίστεως συνοδευομένην προσευχὴν, ὅπόθεν καθίσταται φανερόν, ὅτι ἡ καλῶς νοουμένη προσευχὴ εἶναι πραγματικὸς διάλογος πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τοιαύτη εἶναι πρὸ παντὸς ἡ χριστιανικὴ προσευχὴ. Καὶ αὐτῆς τῆς προσευχῆς τὴν ἀνάγκην δὲν τὴν αἰσθάνονται μόνον μεγάλα ἢ μικρὰ θρησκευτικὰ καὶ προσωπικότητες ἢ καὶ οἱ ἀπλοῖκοι ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ διάσημοι ποιηταὶ καὶ καλλιτέχναι καὶ ἐκπρόσωποι τῶν τε θεωρητικῶν καὶ τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, ὅπως ὁ Νεύτων καὶ ὁ Pascal καὶ ὁ Eddington καὶ ὁ Milikan καὶ πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ καὶ δὲ ἰατροί, ὅπως ὁ Pasteur καὶ ὁ Γερούλανος καὶ ὁ Alexis Carrel, εἰς τὸν ὁποῖον ὀφείλομεν καὶ τὸ μικρὸν, ἀλλὰ ὠραῖον βιβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον « Ἡ προσευχὴ »,

ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΞΑΚΟΣΙΟΣΤΗΣ ΕΠΕΤΕΙΩΣ ΤΗΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΑΥΤΟΥ

Η ΑΣΜΑΤΙΚΗ ΙΕΡΑ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΛΑΜΑ ΚΑΙ Η ΕΝ ΑΥΤΗ ΚΟΣΜΗΤΙΚΗ ΦΡΑΣΕΟΛΟΓΙΑ

Πρὸ ἐξακοσίων συναπτῶν ἐτῶν, τῇ 14ῃ Νοεμβρίου τοῦ ἔτους 1359, ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμάς¹, ὁ περικλεῆς Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης, τὸν ὁποῖον ἡ ἐν Βλαχέρναις Σύνοδος, ἐν ἔτει 1351, ἀνεκήρυξεν «ἀ-

1. Εἰδικὸν ἔργον παρ' ἡμῖν περὶ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμά εἶναι τὸ τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ Ἀκαδημαϊκοῦ Γρηγορίου Παλαμά αἰλ. «Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος Παλαμάς Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης» (σελίδες νστ'+228+XI) Πετροῦπολις-Ἀλεξάνδρεια 1911, τὸ ὁποῖον, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς 600ετηρίδος ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἁγίου Ἱεράρχου, θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον νὰ ἐπανεκδοθῆ.—Σημειωτέον ὅτι ὑπὸ τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης καθωρίσθη, ὅπως τὸ ἔτος τοῦτο προσονομασθῆ «Ἔτος ἁγίου Γρηγορίου Παλαμά, ἐπὶ τῇ ἐξακοσιοστῇ ἐπετείῳ τῆς ἐν Κυρίῳ κοιμήσεως αὐτοῦ», ὡς ἀναγράφεται εἰς τὸ Α' τεῦχος τοῦ φερωνύμου περιοδικοῦ αὐτῆς «Γρηγόριος ὁ Παλαμάς» (Ἰανουάριος-Φεβρουάριος 1959).

σφαλέστατον τῆς εὐσεβείας πρόμαχον»² διὰ τοὺς καλινικούς ἀγῶνας αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ Ἰουχασμοῦ καὶ ἐναντίον τῶν κακοδόξως ἐπὶ τοῦ προκειμένου φρονούντων πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννου Καλέκα (1334—1347), Γρηγορίου Ἀκινδύνου, Βαρλαάμ τοῦ Καλαβροῦ (†1350), Νικηφόρου Γρηγορά (†1360) κ.λ.π. Ἄλλη δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει Σύνοδος, ἐν ἔτει 1368 συγκληθεῖσα, ἤτοι μόλις ἐννέα ἔτη μετὰ τὴν μακαρίαν ἐν Κυρίῳ κοίμησιν αὐτοῦ, ἐπὶ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Φιλοθέου Κοκκίνου (1354-1355, 1364—1370), μαθητοῦ καὶ θαυμαστοῦ τοῦ ἁγίου, ἀνεκήρυξεν αὐτὸν ἅγιον, ἀναγνωρισθέντα ὡς τοιοῦτον ἀμέσως ὑπὸ συμπάσης τῆς ἀνὰ τὸν κόσμον Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

2. Δημητρίου Σίμου Μπαλάνου, «Οἱ Βυζαντινοὶ Ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς ἀπὸ τοῦ 800 μέχρι τοῦ 1453», Ἀθήναι 1951, σελ. 153.

μεταφρασμένον δις ἑλληνιστί, ὅπου ὁ παγκοσμίου φήμης ἐπιστήμων οὗτος ὀμιλεῖ ὄχι μόνον περὶ τῆς προσευχῆς, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῆς προσευχῆς, καταδεικνύων τὴν χρησιμότητα καὶ ἀνάγκην αὐτῆς ὄχι μόνον ἐξ ἐπόψεως ψυχολογικῆς, ἀλλὰ καὶ ἰατρικῆς.

Διὰ πάντας τοὺς λόγους τούτους, ἰσχύει περὶ τῆς προσευχῆς ὅ,τι εἶπεν ὁ γνωστός Γερμανὸς ποιητῆς Heibel: «Ὅταν ὁ ἄνθρωπος προσεύχεται, εἰσπνέει τὸν Θεόν». Μὲ παρομοίαν δὲ ἔκφρασιν ἀπαντᾷ καὶ ὁ Carrel εἰς τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ Νίτσε, ὅτι εἶναι ἀτιμωτικὸν διὰ τὸν ἄνθρωπον νὰ προσεύχεται. «Εἰς τὴν πραγματικότητα», ἀντιπαρατηρεῖ ὁ ἐπιφανὴς ἰατροφιλόσοφος, «τὸ νὰ προσεύχεται δὲν εἶναι περισσότερον ἀτιμωτικὸν ἀπὸ τὸ νὰ πίνῃς καὶ νὰ ἀναπνέῃς» καὶ συνεχίζει, ὅτι «ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ τὸν Θεόν, ὅπως ἔχει ἀνάγκην καὶ ἀπὸ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ ὀξυγόνον».

Πάντα ταῦτα γνωρίζει καλῶς ἡ σπουδάζουσα ἑλληνικὴ νεολαία ἀπὸ τὴν οικογενειακὴν καὶ τὴν ἐθνικὴν τῆς παράδοσιν, παράδοσιν τριῶν χιλιετηρίδων. Καὶ δι' αὐτὸ μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἐνεκοιπώθη τὴν ἰδέαν τῆς Κυριακῆς τῆς πανσπουδαστικῆς προσευχῆς. Ἐπίσης ὁμως γνωρίζει πολὺ καλῶς ἡ σπουδάζουσα ἑλληνικὴ νεολαία τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ Ὁρους ὀμιλίαν «οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς» (Ματθ. 7₂). Καὶ τὸ κατ' ἐξοχὴν θέλημα τοῦ ἐπουρανίου πατρὸς εἶναι ἡ ἡ ἀγάπη. Καὶ δι' αὐτὸ φροντίζει ἡ σπουδάζουσα ἑλληνικὴ νεολαία νὰ συνδυάζῃ τὸ καθῆκον τῆς προσευχῆς

κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην μετὰ τὸ καθῆκον τῆς ἐπισκέψεως νοσοκομείων καὶ πασχόντων ἀδελφῶν.

Ἄγαπητοὶ φοιτηταί! Ἐχετε τὴν τιμὴν νὰ ἀνήκετε εἰς ἓνα λαὸν βαθέως θρησκευόντα ἤδη ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν του χρόνων, ὅπως ἀποδεικνύουν καὶ ἡ πλουσιωτάτη φιλολογία του καὶ οἱ ἀνὰ πᾶν βῆμα ἐμφανιζόμενοι ἐνώπιόν σας ναοὶ ἐξ ὄλων τῶν περιόδων τῆς ἐθνικῆς μας ἱστορίας. Ἐχετε τὴν εὐτυχίαν νὰ ὀμιλήτε μίαν γλῶσσαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἔχει διατυπωθῆ αὐθεντικῶς, ἐκτὸς τοσοῦτων ἄλλων πνευματικῶν θησαυρῶν, καὶ ἡ Κυριακὴ προσευχή. Ἐχετε τὸ προνόμιον νὰ ἀνήκετε καὶ εἰς μίαν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία παρήγαγε προσευχὰς ἀμιλλωμένας πολλάκις εἰς ὕψος καὶ βάθος καὶ θερμότητα καὶ ὠραιότητα καὶ πνευματικότητα πρὸς τὰς βιβλικὰς προσευχὰς. Ἄγαπάτε λοιπὸν καὶ καλλιεργεῖτε συντόμως τὴν προσευχὴν μετὰ ὅλας τὰς δυνάμεις σας, ὅπως καὶ τὴν ἐργασίαν. Ἡ προσευχὴ δὲν ἐνισχύει μόνον καὶ ἐξωραίζει τὴν ἐργασίαν, ἀλλ' εἶναι καὶ αὐτὴ ἐν εἶδος ἐργασίας, ἅμα καὶ πνευματικῆς τροφῆς, τροφῆς θείας, ὅπως καὶ ἡ ἐργασία εἶναι ἐν εἶδος προσευχῆς. Προσευχὴ λοιπὸν καὶ ἐργασία· ἐργασία καὶ προσευχὴ ὅς εἶναι διὰ παντὸς τὸ σύνθημα ὅλης τῆς ζωῆς καὶ ἔστε βέβαιοι, ὅτι ὄχι μόνον οὐδέποτε θὰ μετανοήσετε δι' αὐτό, ἀλλὰ πάντοτε θὰ προοδεύετε καὶ θὰ διακρίνεσθε εἰς τὸν στίβον τῆς ἐπιστήμης καὶ εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς.

Π. Ι. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΗΣ

Κοσμητὼρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς
τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἡ μνήμη τῆς μεγάλης καὶ εὐκλεοῦς αὐτῆς ἐκκλησιαστικῆς προσωπικότητος τῶν τελευταίων Βυζαντινῶν χρόνων, κατ' ἀρχὰς καθωρίσθη, ὡς συνήθως, ἵνα τελεῖται τῇ ἡμέρᾳ τῆς μακαρίας τελευτῆς αὐτῆς, ἥτοι τῇ 14 Νοεμβρίου ἐκάστου ἔτους. Εἶτα ὁμως ἐθεσπίσθη ὅπως ἀγῆται τῇ Β' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, ὡς προέκτασις, οὕτως εἰπεῖν, τῆς Α' Κυριακῆς «τῆς Ὁρθοδοξίας», κατὰ τὴν ὁποῖαν «ἀνάμνησιν ποιούμεθα τῆς ἀναστηλώσεως τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων, γενομένης παρὰ τῶν ἀειμνήστων Αὐτοκρατόρων Κωνσταντινουπόλεως Μιχαὴλ καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Θεοδώρας ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ ἁγίου καὶ ὁμολογητοῦ Μεθοδίου» (κατὰ τὸ ἔτος 843). Πράγματι δέ. «Ὅπως ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας θεωρεῖται ἡμέρα ἀναμνήσεως τῆς νίκης τῆς Ἐκκλησίας ἐναντίον γενικῶς τῶν αἰρέσεων καὶ τῶν διωγμῶν, οὕτω πως καὶ ἡ Β' Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν, κατὰ τὴν ὁποῖαν «μνήμην ἐπιτελοῦμεν τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης τοῦ Παλαμᾶ», εἶναι ἡμέρα ἀναμνήσεως μιᾶς γενναίας νίκης καὶ ἐνὸς λαμπροῦ θριάμβου τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῷ ἀγῶνι ἐπικρατήσεως τῆς ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς θεολογίας ἐναντίον τῆς Λατινικῆς θεολογίας. Ἡ Ἀνατολικὴ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ἅγιον Γρηγόριον τὸν Παλαμᾶν, κατὰ τὴν ΙΔ' ἑκατονταετηρίδα, καταδικάσασα τοὺς ἐχθροὺς τῶν Ἑσυχαστῶν, καθώρισεν ἅπαξ ἔτι τὴν μυστικιστικὴν αὐτῆς βάσιν, ἐπὶ τῆς ὁποίας βασιζέται ἡ πνευματικὴ ζωὴ τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν αὐτῆς, βάσιν ἡ ὁποία εἶναι διαφορετικὴ τῆς τοιαύτης τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας. Ἐχαρακτήρισθη δὲ ὁ ἐν προκειμένῳ ἀγὼν τῶν Ἑσυχαστῶν ὡς «ἀμυνα τοῦ πνεύματος τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας κατὰ τῆς εἰσχωρήσεως τοῦ πνεύματος τῆς δυτικῆς»³.

Τὴν ὅλως ἐξαιρετικὴν σημασίαν, τὴν ὁποῖαν ἔχει ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ ὁ Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἕνεκα τῶν ἀγῶνων αὐτοῦ ὑπὲρ ἐπικρατήσεως τῆς δογματικῆς διδασκαλίας τοῦ Ἑσυχασμοῦ, ἄριστα ἀναγράφει τὸ κάτωθι τμῆμα, τὸ κατακεχωρισμένον εἰς τὸ «Συνοδικὸν τῆς Ἀγίας καὶ Οἰκουμενικῆς Ζ' Συνόδου ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας», τὸ ὁποῖον εἶναι προσθήκη βεβαίως εἰς τὸ ἀρχικὸν κείμενον τοῦ «Συνοδικοῦ». «Γρηγορίου —ἀναγράφεται εἰς τὴν ἐν λόγῳ περικοπήν— τοῦ Ἁγιωτάτου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης, τοῦ συνοδικῶς ἐπ' Ἐκκλησίας Μεγάλης Βαρλαάμ τε καὶ Ἀκίνδυνον, τοὺς ἀρχηγοὺς καὶ ἐφευρέτας τῶν καινῶν αἰρέσεων καθελόντος, σὺν τῇ αὐτῶν πονηρᾷ συμμορίᾳ, τοὺς τὴν φυσικὴν καὶ ἀχώριστον ἐνέργειαν καὶ δύναμιν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπλῶς πάντα ὁμοῦ τὰ φυσικὰ τῆς ἁγίας Τριάδος ἰδιώματα κτίσματα τετολμηκότας εἰπεῖν ἄλλα δὴ καὶ τὸ τῆς θεότητος ἀπρόσιτον φῶς τὸ λάμπαν ἐπὶ τοῦ Ὄρου ἀπὸ Χριστοῦ, θεότητά τε κτιστήν, καὶ τὰς Πλατωνικὰς ἰδέας καὶ τοὺς Ἑλληνικοὺς μύθους ἐκείνους ἐπεισαγαγεῖν ἐπιχειρήσαντας αὐθις κακῶς τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ, τῆς δὲ κοινῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀληθινῶν καὶ ἀπταίστων περὶ θεότητος δο-

γμάτων, σοφῶς καὶ γενναίως ἀγαν προπολεμήσαντος καὶ συγγράμμασι καὶ λόγοις καὶ διαλέξεσι μίαν θεότητα καὶ Θεὸν ἕνα, τρισυπόστατον, ἐνεργῆ, θελητικόν, παντοδύναμον, ἀκτιστον διὰ πάντων, κατὰ τὰς θείας Γραφάς, καὶ δὴ τοὺς θεολόγους ἐξηγητὰς τούτων ἀνακηρύξαντος, Ἀθανάσιόν φημι, καὶ Βασίλειον, Γρηγόριον καὶ Ἰωάννην τὸν χρυσορρήμονα, Κύριλλον τε πρὸς τούτοις καὶ Μάξιμον τὸν σοφὸν καὶ τὸν ἐκ Δαμασκοῦ θεωρητήν· οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ τοὺς λοιποὺς πατέρας καὶ διδασκάλους τῆς Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ κοινῶν καὶ συνοδοῦ καὶ συμφωνιστοῦ πάντων τούτων ἀναφανέντος καὶ λόγοις καὶ πράγμασιν, αἰωνία ἡ μνήμη γ'».

Περαιτέρω, ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, κατὰ τὴν χαρακτηριστικὴν φρασεολογίαν τοῦ ὑμνογράφου τῆς μνήμης αὐτοῦ, εἶναι «κοινὸς διδάσκαλος καὶ στήλη ἱερὰ ὀρθοδοξίας καὶ ὀπλοθήκη θείων δογμάτων σεπτῶν, καὶ σοφὸς θεολόγος ἱερὸς καὶ σύσκηνος, συμμετοχὸς καὶ ὁμότροπος τῶν Ἀποστόλων», καθ' ὅσον, «διὰ τῆς δρεπάνης τῶν λόγων αὐτοῦ» καὶ διὰ τῶν «ἱερῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ, ἔτεμε τὰς ἀκανθώδεις αἰρέσεις καὶ τῶν ζιζανίων τὰ νόθα βλαστήματα, καταβαλὼν τῆς Ὁρθοδοξίας εὐσεβῆ σπέρματα». «Ὅσοι δὲ μελετῶσι τὰ συγγράμματα αὐτοῦ γινώσκουσιν μυσταίως Θεοῦ καὶ ἔμπλεοι δέκνυνται σοφίας πνευματικῆς καὶ τὴν ἀκτιστον χάριν καὶ τὴν ἐνέργειαν τοῦ Θεοῦ θεολογοῦσι»⁴.

Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται ἡ ἀμείλικτος ἐχθρότης τῶν λατίνων, ἡ φθάσασα μέχρι φανατισμοῦ, διὰ τῆς ὁποίας οὗτοι ἐπολέμησαν τὴν μνήμην τοῦ λαμπροῦ τούτου ὀρθοδόξου ἱεράρχου, τοῦ προμαχῆσαντος τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας καὶ τῆς παραδόσεως. Ὅχι δὲ μόνον διεσύρθη ἡ πανίερος μνήμη καὶ τὸ τίμιον ὄνομα τοῦ ἀγλαίσματος τούτου τῆς Ὁρθοδοξίας (βλέπε τὸν ἀσεβῆ στίχον: «Παλαμᾶς πηλαμᾶς ἰλὺς νόων»), ἀλλὰ ἀππειράθησαν οἱ κακολογήσαντες τὴν μνήμην αὐτοῦ, καὶ νὰ καταργήσωσιν αὐτήν, διδάσκοντες ὅτι ἡ ἡμετέρα ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἀνατολῆς «ἠρημώθη παντελῶς ἁγίων μετὰ τὸ Σχίσμα καὶ ὅτι αὕτη, μὴ ἔχουσα τοιοῦτους, κατατάσσει εἰς τὸν χορὸν τῶν ἁγίων πάντα μικρὸν ἢ μέγαν κατὰ λατίνων γράφαντα». Συγκεκριμένως, ἀπὸ μέρους τοῦ λατινικοῦ κλήρου ἐζητήθη κατὰ τὴν ΙΖ' ἑκατονταετηρίδα, ἵνα ὑπὸ τῆς Ἑνετικῆς λογοκρισίας ἀπαλειφθῇ ἀπὸ τὰ ἐκκλησιαστικὰ βιβλία τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, τὰ ἐκτυπούμενα τότε εἰς τὴν Ἑνετίαν, καὶ δὴ ἐκ τοῦ Τριωδίου (Β' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν) ἡ ἱερὰ Ἀκολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης τοῦ Παλαμᾶ. Καὶ δὲν ἐνέκρινε μὲν ἡ Ἑνετικὴ ἀρχὴ τὴν ζητηθεῖσαν ταύτην τολμηρὰν καὶ ἀνίερον ἀπάλειψιν, ὀρθῶς ποιούσα, ἀλλὰ ὁ λατινόφωνος κληρικὸς Μελέτιος Τυπάλδος κατήργησε

3. Βασιλείου Κ. Στεφανίδου, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία ἀπ' ἀρχῆς μέχρι σήμερον», Ἀθῆναι 1948, σελ. 397-399.

4. Γ' τροπάριον τῆς Β' ᾠδῆς τοῦ Κανόνος, Α' τροπάριον τῆς αὐτῆς ᾠδῆς, Α' τροπάριον τῆς Ζ' ᾠδῆς (ἐν τῷ Τριωδίῳ, Β' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν).

τὴν ἐν λόγῳ ἱερὰν Ἀκολουθίαν, καὶ ἡ Μ. Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἕνεκα τοῦ τολμήματος τούτου, καθήρεσεν αὐτὸν τῇ 10 Ἰουνίου τοῦ 1712. Εἶναι δέ, πρὸς τούτοις, χαρακτηριστικὸν τὸ γεγονός ὅτι, ὁ ἀββᾶς Migne ἐζήτησε συγγνώμην, διότι ἐν τῇ Πατρολογία συμπεριέλαβε καὶ τὰς συγγραφὰς τοῦ Γρηγορίου Παλαμᾶ!⁵

Ὡς προανέφερα, ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου Γρηγορίου καθιερώθη ἵνα τελῆται τὴν Β' Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν ἐκάστου ἔτους. Ἀντὶ τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, τῇ Β' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν, τὰ παλαιότερα χειρόγραφα Τριῳδία καὶ τὰ ἐκ τῶν νεωτέρων ὅσα δὲν μνημονεύουσι τῆς μνήμης αὐτοῦ, ἀναφέρουσι ἄλλοτε τὴν μνήμην τῶν ἁγίων τοῦ Μηναίου, ὧν ἡ ἑορτὴ συνέπιπτε μετὰ τῆς Β' ταύτης τῶν Νηστειῶν Κυριακῆς, ἄλλοτε τὴν μνήμην τῆς μετανοίας τοῦ Τελώνου ἢ τοῦ Ἀσώτου υἱοῦ, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα, ὅτι εἰς παλαιότερους Βυζαντινοὺς χρόνους τῇ Β' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν ἐγένετο εἰδικὴ ἀνάμνησις τῆς μετανοίας τοῦ Τελώνου ἢ τοῦ Ἀσώτου υἱοῦ. Εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν, τῇ Β' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν, ἀπαντᾶται ὁ ἑορτασμός τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου Πολυκάρπου Ἐπισκόπου Σμύρνης⁶.

Ἡ ἐν τῷ Τριῳδίῳ τετυπωμένη Ἀσματικὴ ἱερὰ Ἀκολουθία εἶναι ἔργον τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Φιλοθέου Κορκίνου, Θεσσαλονικέως τὴν καταγωγὴν, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε μαθητὴς καὶ θαυμαστὴς τοῦ ἁγίου Γρηγορίου, ἔγραψε δὲ καὶ, μακρὸν «Λόγον ἐγκωμιστικὸν εἰς τὸν ἐν ἁγίοις πατέρα ἡμῶν Γρηγόριον Ἀρχιεπίσκοπον Θεσσαλονίκης τὸν Παλαμᾶν, ἐν ᾧ καὶ τινων ἀπὸ μέρους ἱστορία θαυμάτων αὐτοῦ»⁷, ὅστις ἀποτελεῖ πρωτίστην πηγὴν βιογραφίας τοῦ Γρηγορίου.

Εἰς τὸν «Συναξαριστὴν» τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, τῇ 1Δ' Νοεμβρίου, ἀναγράφεται: «Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἐν Ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης τοῦ θαυματουργοῦ τοῦ καὶ Παλαμᾶ, τοῦ διαπρέψαντος ἐν ἔτει αἰτμ'» καὶ καταχωρίζονται ἐν συνεχείᾳ οἱ ἐξῆς στίχοι:

«Φωτὸς λαμπρὸν κήρυκα νῦν ὄντως μέγαν
Πηγὴ φάους ἄδυτον ἄγει πρὸς φέγγος»,
οἱ ὅποιοι εὐρίσκονται καὶ εἰς τὴν Ἀσματικὴν ἱερὰν Ἀκολουθίαν τοῦ ἁγίου εἰς τὴν Β' Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν⁸.

Ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὰς ἐκδόσεις τῆς Ἀσματικῆς ἱερᾶς Ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου Γρηγορίου πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι κενωρισμένως αὕτη ἔχει δημοσιευθῆ, ὁμοῦ μετὰ τοῦ

βίου αὐτοῦ, μετὰ δύο παροκλητικῶν Κανόνων εἰς αὐτὸν καὶ ἐνὸς εἰς τὸν Ἅγιον Δημήτριον τὸν Μυροβλύτην, μετὰ τὸν ἐξῆς σχοινοτενέστατον τίτλον: «Ὁ Παλαμᾶς ἐκεῖνος ἦτοί βίος ἀξιοθαύμαστος τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου, ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης τοῦ θαυματουργοῦ, τοῦπτικλὴν Παλαμᾶ: συγγραφεῖς μὲν ὑπὸ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κυρίου Φιλοθέου τοῦ Θεσσαλονικέως. Μεταφρασθεῖς δὲ παρὰ τοῦ ἐν ἱερομονάχοις ἐλαχίστου Ἀθανασίου τοῦ Παρίου, τοῦ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ἀναξίως σχολαρχοῦντος. Καὶ δὴ καὶ τύποις ἐκδοθεῖς ἀναλώμασι καὶ φροντίδι τοῦ εὐγενοῦς καὶ φιλοκάλου ἀνδρὸς, καὶ τὰ μάλιστα φιλοπάτριδος κυρίου Ἰωάννου Γούτα Καυταντζόγλου τοῦ Θεσσαλονικέως. Ἀρχιερατεύοντος τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν δεσπότης κυρίου κυρίου Ἰακώβου Κωνσταντινουπόλιτου, τοῦ ἀπὸ Ἱερισσοῦ καὶ Ἁγίου Ὀρους. Τοῦ δὲ βίου προτέτακται καὶ ἡ ἱερὰ ἀκολουθία τοῦ ἁγίου, συνεργανισθεῖσα καὶ συμπληρωθεῖσα καὶ εἰς ἡν ὄραται τελειότητα ἀχθεῖσα ὑπὸ τοῦ μεταφραστοῦ, μετὰ τῶν ἐπὶ ταύτῃ τριῶν παρακλήσεων, δύο μὲν τοῦ θείου Γρηγορίου, τῆς δὲ τρίτης, τοῦ ἐν μάρτυσι μυροβλύτου καὶ λαμπροῦ Δημητρίου. αψπδ'. Ἐν Βιέννῃ τῆς Ἀουστρίας. 1784. Ἐν τῇ τυπογραφίᾳ τοῦ Ἰωσήπου Βαουμειστέρου τοῦ νομοδιδασκάλου»⁹.

Ἄλλὰ καὶ δευτέρα Ἀκολουθία ὑπάρχει, αὐτοτελῶς ἐκδεδομένη, φέρουσα τὸν ἐξῆς τίτλον: «Ἀκολουθία ἱερὰ τῶν ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν καὶ προμάχων τῆς ὀρθοδοξίας καὶ ὁμολογητῶν Φωτίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ σοφωτάτου, Μάρκου Ἀρχιεπισκόπου Ἐφέσου τοῦ Εὐγενικοῦ καὶ Γρηγορίου Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης τοῦ Παλαμᾶ, ψαλλομένη τῇ δευτέρᾳ κυριακῇ τῶν νηστειῶν, ἀδεία τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας: συνεργανισθεῖσα ἐξ ἀρχαιοτέρων τῆς Ἐκκλησίας ὕμνων καὶ συνταχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου Ἀργυρουπόλεως Σεραφεῖμ τοῦ Βυζαντίου. Ἐν Ταταούλοις αἰών' 1850»¹⁰. Ἐκ τοῦ τίτλου τῆς ἐν λόγῳ Ἀκολουθίας πληροφοροῦμεθα, ὅτι ἐν ἔτει 1850, ἀδεία τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, τῇ Β' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν, ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὁμοῦ μετὰ τῆς Ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ συνεψάλλετο καὶ ἡ Ἀκολουθία τῶν δύο ἄλλων προμάχων τῆς ὀρθοδοξίας, ἦτοι τοῦ ἁγίου Φωτίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως (†893) καὶ τοῦ ἁγίου Μάρκου Ἀρχιεπισκόπου Ἐφέσου τοῦ Εὐγενικοῦ (†1444), γνωστῆς οὐσης τῆς μεταξὺ τῶν τριῶν τούτων ἱεραρχῶν πνευματικῆς συγγενείας, ὡς ἀντιστάντων γενναίως κατὰ τῶν διδασκαλιῶν τῆς λατινικῆς Ἐκκλησίας.

Τρίτη, τέλος, Ἀκολουθία ἐκυκλοφόρησεν, ἐν ἔτει 1867, ὑπὸ τὸν κάτωθι τίτλον: «Φυλλάδιον περιέχον συναρμοσθημένας τὰς δύο ἱερὰς ἀκολουθίας τοῦ τε ἁγίου ἐνδόξου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου Φιλίππου καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης τοῦ Παλαμᾶ. Ἐκδίδεται τὸ πρῶτον.

9. Louis Petit, «Bibliographie des Acolouthies Grecques», Bruxelles 1926, p. 101-102.

10. Louis Petit, ἐνθ' ἄνωτέρω, σελ. 244-245.

5. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, «Περὶ τῆς ἀνακηρύξεως ἁγίων ἐν τῇ Ὀρθόδοξῳ Ἐκκλησίᾳ, μετ' ἐπιμέτρου περὶ τοῦ πολέμου τῶν λατίνων κατὰ τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ», Ἀθήναι 1934, σελ. 17 κ. ἐξ.

6. Εὐαγγέλου Θεοδώρου, «Ἡ μορφωτικὴ ἀξία τοῦ ἱσχυρότος Τριῳδίου», Ἀθήναι 1958, σελ. 29-30.

7. Migne (Ἑλληνικὴ Πατρολογία), τόμος 151, στήλ. 551-656.

8. Νικοδήμου Ἀγιορείτου, «Συναξαριστής», τόμος Α, Ζάκυνθος ΑΩΞΗ', σελ. 262,

ΤΕΣΣΑΡΑ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΝ ΠΑΛΑΙΩΝ ΠΑΤΡΩΝ

1

Τιμόθεος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης·

Τῆς ἡμῶν μετριότητος συνοδικῶς προκαθημένης, συνεδριαζόντων αὐτῇ καὶ τῶν παρατυχόντων ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν αὐτῆς ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, παρασίας ὁ ἱερώτατος μητροπολίτης Παλαιῶν Πατρῶν, ὑπέροτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Ἀχαΐας, ὁ ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργός, ἐνεφάνισεν ἀναφορὰν μεθ' ὑπογραφῶν τοῦ τε ἱερωτάτου μητρολίτου Κορίνθου, ὑπερτίμου καὶ ἑξάρχου πάσης Πελοποννήσου κωρ-Ἀνθίμου καὶ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων τοῦ τε Ὁλένης κωρ-Θεοφάνους καὶ τοῦ Κερνίτζης 10 κωρ-Παρθενίου καὶ τοῦ Κορώνης κωρ-Ἰωάσαφ καὶ τῶν ἐντιμωτάτων κληρικῶν τῆς ἐαυτοῦ ἐπαρχίας καὶ πολλῶν ἄλλων ἱερέων καὶ χρησίμων ἀρχόντων, ἐν ἧ γράφουσιν ὅτι ὁ σακελλάριος παπᾶ-Ἰωάννης πολλάκις εἰς τε τὴν ἀγορὰν καὶ τοῖς 20 δημοσιακοῖς συνελεύσεσι τῶν τε Μουσουλμάνων καὶ Ἰουδαίων περιερχόμενος, οὐ μόνον κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως καὶ χριστιανικῆς οὐκ ἐπαυετο βλασφημιῶν, οἷα ἀσύνετος καὶ λάλος καὶ φλόαρος, οὐδεμίαν ἔχων ἐν ταῖς φρεσίν ἐδλάβειαν καὶ πίστιν θεϊκὴν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ γνησίου αὐτοῦ ἀρχιερέως πολλάκις ἀτιμίας καὶ αἰσχρολογίας ἐξήμισε καὶ ἐλάλησε καὶ κατήσχυνεν ὁ ἄθλιος καὶ ταλαίπωρος. Τοῦτου ἕνεκεν γράφομεν καὶ ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς, γνώμη καὶ τοῦ 30 μακαριωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων κωρ-Θεοφάνους, τοῦ ἐν ἀγίῳ πνεύματι ποθεινοτάτου ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν, ἵνα ὁ κακοπαπᾶ-Ἰωάννης αὐτὸς ὑπάρχη καθηρημένος καὶ γεγυμνωμένος πάσης ἱερατικῆς ἐνεργείας καὶ τάξεως καὶ ἐκπτώτος τοῦ ὄφφικίου καὶ τῆς τιμῆς καὶ τῆς τάξεως αὐτοῦ καὶ μηδεὶς ἔχη καὶ τιμᾶ αὐτὸν ὡς ἱερέα, ἢ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἀσπάζηται, ἢ εὐλόγειαν τινα ἐπιδείξῃ ἢ παπᾶ ὄλωσ ὀνομάσῃ, ἐν βράει ἀλύτου ἀφορισμοῦ καὶ αἰώνιου, τοῦ ἀπὸ 40 Θεοῦ, ἔχοντος ἄδειαν τοῦ αὐτοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου τῶν Παλαιῶν Πατρῶν δοῦναι τὸ ὄφφικιον αὐτοῦ πρὸς ἕτερον καὶ τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐνορίαν. Οὕτως ἀπεφηνάμεθα συνοδικῶς, οὐχ ἔζητε ἀνά-

Ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐκ τοῦ Τυπογραφείου Νικολάου Βαγλαμάλη. 1867»¹¹. Χαρακτηριστικὸν τῆς Ἀκολουθίας ταύτης εἶναι, ὅτι ἀνάγεται εἰς τὴν ἡμέραν τῆς κοιμήσεως τοῦ ἀγίου Γρηγορίου (14 Νοεμβρίου), καίτοι ἡ μνήμη αὐτοῦ μεταθεθεῖσα ἄγεται τῇ Β' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν, ὡς προαναφέρθη.

(Συνεχίζεται) † Ὁ Θεαμακοῦ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

11. Louis Petit, ἐνθ' ἄνωτέρω, σελ. 240.

κλησιν εἰς τὸν ἐξῆς ἅπαντα αἰῶνα, ὁ γὰρ τοῦτο 45 ποιῆσαι τολμήσας, τοῦ συμφορέσαι δηλονότι ἢ συμβοηθῆσαι, οὐ μόνον ἔσται ἀργὸς πάσης ἱεροπραξίας, ἀλλὰ καὶ τῇ τελείᾳ καθαιρέσει καθυποβληθήσεται, ὁμοίως καὶ οἱ συμβοηθήσοντες αὐτῷ 50 λαϊκοί, ἐπ' ἀφορισμὸν ἀλύτου καὶ αἰώνιου τὸν ἀπὸ Θεοῦ ἔσονται καὶ κατηραμένοι καὶ ἀσυγχώρητοι καὶ μετὰ θάνατον ἀλύτοι, αἰώνιως καὶ τυμπανιαίως.

Ἐν μηνί Νοεμβρίῳ, ἰνδικτιῶνος ιε' (ἔτους ζρκε' = 1616).

Ἡ συνοδικὴ αὕτη καθαιρέσις τοῦ κακοτρόπου σακελλαρίου Πατρῶν ἔχει καταχωρισθῆ ἐν φ. 178α τῆς γνωστῆς Νομικῆς Συναγωγῆς τοῦ πολλοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων Δοσιθέου (Κ. Ν. Σάθα, Μεσαιωνικὴ βιβλιοθήκη, τόμ. Γ', ἐν Βενετίᾳ 1872, σελ. 560). Ἐκ τοῦ ἐγγράφου ἐλλείπει τὸ ἔτος, ὅπερ βάσει τῆς ἰνδικτιῶνος τῆς πατριαρχείας τοῦ Τιμοθέου καὶ ἄλλων ἐνδείξεων συνεπληρώσαμεν. Ὁ πατρ. Τιμόθεος ὑπῆρξεν ὁ προκατόχος τοῦ ἀναφερθέντος ἐγγράφως μητροπολίτου Παλ. Πατρῶν Θεοφάνους, μὴ μνημονευομένου ἐν τῇ καθαιρέσει, ἐνῶ μνημονεύονται οἱ συνυπογράψαντες τὴν ἀναφορὰν ἀρχιερεῖς, πιθανῶς δὲ τὸν καθαιρούμενον παπᾶ-Ἰωάννην ἐγνώριζε καλῶς, διότι προσφάτως εἶχεν ἐκλεγῆ πατριάρχης, τὸ 1612.

2

Παρθένιος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Ἱερώτατε μητροπολίτα Παλαιῶν Πατρῶν, ὑπέροτιμε καὶ ἑξαρχε πάσης Ἀχαΐας, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητὴ ἀδελφὴ καὶ συλλειτουργὴ καὶ ἐντιμώτατοι κληρικοὶ τῆς ἐπισκοπῆς Κερνίτζης καὶ εὐλαβέστατοι ἱερεῖς καὶ ἀρχόντες χρήσιμοι καὶ οἱ λοιποὶ εὐλογημένοι χριστιανοί, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εὐλογία καὶ ἔλεος παρὰ Θεοῦ, εὐχὴ δὲ καὶ εὐλογία 10 καὶ συγχώρησις παρ' ἡμῶν. Ἐπειδὴ ὁ ἐπίσκοπος ὑμῶν Κερνίτζης Ἀρσένιος, πονηροῦ κόμματος ὢν καὶ ὑπολήψεως οὐκ ἀγαθῆς καὶ τῇ ραδιουργίᾳ καὶ ἀπατηλῇ γνώμῃ συζῶν καὶ εὐρισκόμενος, 15 ἐλθὼν εἰς τὰ ὧδε εἶπε, μὴ σφετερίσασθαι αὐτὸν καὶ λαβεῖν τὴν κληρονομίαν τοῦ θανόντος μακαρίτου γέροντος μητροπολίτου πρώην Παλαιῶν Πατρῶν Θεοφάνους, ἀλλὰ μείναι τάχα πᾶσαν πρὸς τοὺς κληρονόμους ἐκείνου, οὗς ὑμεῖς οἴδατε, 20 καὶ κατάστιχα ψευδελπίπλαστα ἐγγαράττοντα τὰ πάντα ἐν αὐτοῖς ἐδείκνυν, ἀθῶον ἐαυτὸν καὶ ἀνεύθυνον ἀποκαθιστῶν καὶ ὑποσχέσεις πολλὰς ὑπισχεῖτο ἡμῖν κατὰ τὸπον δεῖξαι καὶ φανερῶσαι, περὶ ὧν πάντες ἡμεῖς πεισθέντες

25 ἐπέμψαμεν αὐτόσε κατὰ τόπον ἡμετέρους ἐπι-
 τρόπους καὶ ἐξετασίας, γνῶναι τὴν ἀλήθειαν,
 τὸν ἱερώτατον μητροπολίτην Βιδόνης κωρ—Σω-
 φρόνιον, ὑπέριμον καὶ ἔξαρχον Βουλγαρίας, τὸν
 30 ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητὸν ἀδελφὸν καὶ συλλει-
 τουργὸν τῆς ἡμῶν μετριότητος, καὶ δὴ ἐλθόντων
 αὐτῶν καὶ ἐρευνησάντων ἐν πολλῇ τῇ ἀκριβείᾳ δι'
 ὠμοφορίου καὶ ἐπιτραχηλίου, κειμένου τοῦ ἱεροῦ
 εὐαγγελίου εἰς μέσον, ὁμολογηθῆναι τὰ τοῦ γέ-
 ροντος ἐκείνου πρώην Παλαιῶν Πατρῶν καὶ
 35 φανῆναι πρὸς αὐτούς, αὐτὸς δὲ Κερνίτζης πρῶτον
 φυχὰς ᾤχετο, κρυπτόμενος ἐκ τόπου εἰς τόπον,
 εἶτα μικρὸν τι ἐξελθὼν ὠμολόγησεν οἰκείους
 χεῖλεσιν ἐκουσίας καὶ ἀβιάστως, μέρος τι ἔχειν
 τῶν ἐκείνου χρημάτων, ὀφειλέτην λέγων εἶναι
 40 ἑαυτὸν. Παραγεγονότων πολλῶν τὸν θεὸν φοβου-
 μένων ἱερομονάχων τε καὶ μοναχῶν καὶ ἐτέρων
 προσώπων καὶ μαρτυρησάντων ἐν φόβῳ θεοῦ
 καὶ ἀληθείᾳ, τὰ πάντα κλέψαι αὐτὸν καὶ ἀρπάσαι καὶ
 κατακρῦψαι καὶ πάλιν μετὰ τὸ φανῆναι ταῦτα ἐπ'
 45 αὐτοῦ, ἀναστὰς ἀπέδρα καὶ οὐκέτι ἠθέλησεν
 ἐξελεῖν πρὸς αὐτούς καὶ εὑρεθῆναι τοῖς ἡμετέροις
 ἐπιτρόποις καὶ ἀπολογίαν δοῦναι καὶ ἐκ τούτων
 πάντων ἐγνωμεν τὴν ἀπατηλὴν αὐτοῦ γνώμην καὶ
 δολιότητα καὶ πονηρίαν καὶ τὴν κατὰ σοῦ τοῦ
 50 γέροντος αὐτοῦ ἐπιβουλήν καὶ βλάβην καὶ τὸ δὴ
 μέγιστον, τὴν προφανῆ κλοπὴν καὶ ἀρπαγὴν, ἣν
 πεποίηκε. Τούτου χάριν, ἡ μετριότης ἡμῶν, ὡς
 τοιοῦτον καὶ τηλικούτον γνοῦσα αὐτὸν τὸν Κερνί-
 τζης Ἀρσένιον, καθῆρε δι' ὠμοφορίου καὶ ἐπιτρα-
 55 χηλίου συνοδικῶς καὶ κανονικῶς, ἐπὶ παρουσίᾳ
 πάσης τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῆς ἀρχιερωσύνης
 ἐγνώμωσε τελείως καὶ πάσης τιμῆς καὶ ἀξίας
 ὑστέρησε καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν ἔστω ἐκβεβλημένος
 τῆς αὐτῆς ἐπισκοπῆς καὶ ὑστερημένος τῶν εἰσο-
 60 δημάτων αὐτῆς, μηδεμίαν ἀνάκλησιν ἔχων τοῦ
 λοιποῦ, ἀντ' αὐτοῦ δὲ χειροτονηθῆτω ἕτερος
 ἐπίσκοπος ἐν αὐτῇ παρὰ σοῦ τοῦ ἱερωτάτου μητρο-
 πολιτοῦ Παλαιῶν Πατρῶν ἐξάπαντος. Ὅθεν
 εἰς ἀσφάλειαν κατεστρώθη καὶ ἡ παρούσα αὐτοῦ
 65 συνοδικὴ ἔννομος καθαιρέσις ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι
 τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἡ χάρις δὲ τοῦ θεοῦ
 εἴη ὑμῖν. Ἐν ἔτει αχμῶ (=1640), ἐν μηνί Σε-
 πτεμβρίῳ, ἡνδικτιῶνος ἐνάτης.

Ἡ ἐν λόγῳ καθαιρέσις τοῦ ἐπισκόπου Κερνίτζης
 Ἀρσενίου περιέχεται εἰς τὴν τοῦ πατριάρχου Ἱερο-
 σολύμων Δοσιθέου Νομικὴν Συναγωγὴν, φ.
 326β (βλ. Κ. Ν. Σάθ, ἐνθ. ἀνωτ., σελ. 575). Εἰς
 τὸ πατριαρχικὸν τοῦτο ἔγγραφο ἀναφέρονται ὁ
 κυριάρχης μητροπολίτης Παλαιῶν Πατρῶν, πρὸς
 ὃν ἀπευθύνεται ὁ πατριάρχης, μὴ μνημονευόμενος
 ὀνομαστί, ἀσφαλῶς ὅμως γνωστός, Παρθένιος καλοῦ-
 μένος, δεύτερον ὁ προκάτοχος αὐτοῦ γέρον Κερνίτζης
 πρώην μητροπολίτης Παλαιῶν Πατρῶν, ἀποθανὼν
 ὀλίγον πρὸ τῆς ἀπολύσεώς τοῦ γράμματος καὶ τρίτον
 ἐπίσκοπος Κερνίτζης Ἀρσένιος, ὑπαγόμενος ὑπὸ τὸν
 μητροπολίτην Παλ. Πατρῶν. Ἀπὸ τὸ περιεχόμενον τῆς
 καθαιρέσεως τοῦ Ἀρσενίου πολλὰ διδασκόμεθα διὰ
 τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἐπισκόπου, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ αἴτια

ποῦ προεκάλεσαν τὴν καθαιρέσιν. Ὁ Θεοφάνης τὸν
 μητροπολιτικὸν θρόνον Π. Πατρῶν ἐκόσμησεν ἀπὸ
 τοῦ 1612—1638, μετατεθεὶς ἐκ τῆς μητροπόλεως
 Σερρών μετὰ δεκαετῆ ἀρχιερατεῖαν, προήρχετο δ'
 ἐκ τῆς μεγάλης οἰκογενείας τῆς Δημητσάνης Λαμ-
 πάρχου. Ὁ δὲ διάδοχός του Παρθένιος, ἐκ τῆς αὐτῆς
 οἰκογενείας προσερχόμενος, ἤτο ἀνεψιός του, ἐκ τῆς
 ἐπισκοπῆς Κερνίτζης ἀνελθὼν εἰς τὸν μητροπολιτικὸν
 θρόνον Παλ. Πατρῶν, κατὰ παραχώρησιν τοῦ Θεο-
 φάνους, δὲν διῆλθεν ὅμως ἡσύχως τὸν βίον, ἀλλ' ἀπη-
 σχόλησεν ἐφεξῆς τὴν Ἐκκλησίαν πλεον ἢ ἀπαξ.
 Σχετικὰ εἶναι τὰ ἐπόμενα πατριαρχικὰ γράμματα.
 Πρὸς τὸ παρὸν περὶ τοῦ Θεοφάνους καὶ τῆς οἰκο-
 γενείας του βλ. Γάσου Ἀθ. Γριτσόπουλου,
 Ὁ Στασινὸς τῆς Ἀκοβας καὶ ἡ οἰκογένεια Λαμπαρ-
 δοπούλου τῆς Δημητσάνης, («Ἑλληνικά»), τόμ. ΙΙ'
 (1953-54), σελ. 129 κέξ. καὶ δὴ 139 κέξ. Τοῦ αὐ-
 τοῦ, Οἱ ναοὶ τῆς Δημητσάνης, ἐν Ἀθήναις 1954,
 σελ. 6 κέξ.

3

Τόμος συνοδικός

Τῶν βασιλικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν κριτηρίων τε
 καὶ ἀποφάσεων πρὸς τὸν οἰφδῆται τῶν παρα-
 πτωμάτων ὑποπεσόντα ἐπιφερόμενον τὸ ἀπότομον
 εἴωθε πολλάκις φιλανθρωπίας μεσολαβούσης γί-
 5 νεσθαί τινα πρὸς διορίαν καιροῦ, ὥστε τὴν ἀλήθειαν
 μᾶλλον γίνεσθαι φανερὰν καὶ μένειν τοῦ λοιποῦ
 πάντῃ ἀναπολόγητον τὸν ὑπεύθυνον. Συνέβη λοιπὸν
 καὶ διαφορὰ μετὰ τῶν δύο μητροπολιτῶν Πα-
 10 λαιῶν Πατρῶν, τοῦ τε πρώην γέροντος κωρ—
 Παρθενίου καὶ τοῦ νῦν κωρ—Θεοφάνους, καὶ τοῦ
 μὲν γέροντος καταβοῶντος, ὡς ἀδίκως ἐκβλη-
 θέντος τῆς ἐπαρχίας καὶ ἔστερηθέντος αὐτῆς,
 τοῦ δὲ ἀπολογουμένου συνοδικῇ διασκέψει καὶ ἀπο-
 φάσει ταύτην ἀπολαβεῖν. Συνόδου συγκροτηθεί-
 15 σης ὑπερτελοῦς, παρέστη ὁ γέρον αὐτὸς κωρ—
 Παρθένιος ἐγκαλῶν τῷ κωρ—Θεοφάνει, ὡς δῆθεν
 ἀδικηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ τὴν ἐπαρχίαν ζητῶν ἐπι-
 πόνως. Καὶ διεμνήθη ὁ κωρ—Θεοφάνης ἐφ'
 20 οἷς ἐποιεῖτο τὰς διατριβὰς κατὰ τὴν Μολδοβλα-
 χίαν ἀπαξ καὶ δις διὰ γραμμάτων πατριαρχικῶν τε
 καὶ συνοδικῶν, ἐπὶ τῷ παραγενέσθαι δοῦναι λόγον
 οἷς ἐνεκαλεῖτο, δούσης αὐτῷ τῆς Συνόδου καὶ διο-
 ρίαν καιροῦ καὶ ἀναβολήν, ὁ δὲ τὰ γράμματα δε-
 25 ξάμενος καὶ ἀναγνοὺς προφάσεις ματαίας καὶ
 ψευδεῖς ἐμηχανεύσασα, παρεκτείνων τὴν εἰς Κων-
 σταντινουπόλιν ἄφιξιν αὐτοῦ ὡς διεγνώσθη ἀπὸ
 τῶν γραμμάτων αὐτοῦ τῶν οἰκειοχείρων, ἀνα-
 γνωσθέντων κατὰ πρόσωπον ἡμῶν πάντων, διὰ
 30 τούτου καὶ ἡ σήμερον συναθροισθεῖσα οἰκουμενικὴ
 Σύνοδος ἀρχιερέων, κληρικῶν, ἀρχόντων τῆς πολ-
 ιτείας καὶ τῶν λοιπῶν περὶ αὐτὴν ἐγκρίτων,
 ἐπὶ τῷ ἐμφραγῆναι πᾶν στόμα ζητοῦν λαλεῖν τὰ
 καθ' ἡμᾶς, ἔθετο πρὸς ταῖς λοιπαῖς καὶ τρίτην
 διορίαν καὶ ἀπεφηνάμεθα ἅπαντες ἐξ ἑνὸς στόμα-
 35 τος καὶ μιᾶς φωνῆς, διαμηνύσαι αὐτὸν τὸν κωρ—
 Θεοφάνη Παλαιῶν Πατρῶν, ἐπὶ προθεσμίᾳ ἡμε-
 ρῶν τεσσαράκοντα ἀπὸ τῆς σήμερον, ἥτις ἐστὶ

δεκάτη τρίτη τοῦ ἐνεστῶτος Μαρτίου μηνός, ἔλθειν ἐπὶ Συνόδον εἰς ἀπολογία. Καὶ ἐοτήσαμεν
 40 ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ ἀμειψιπτότῳ βουλή καὶ γνώμη εἶναι ἀναπαλόγιμον τὸν κυρ—Θεοφάνη, ὑπερβάντα τὸν ὄρον τῆς συγχωρηθείσης αὐτῷ προθεσμίας τῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν, χρέος δὲως μὴ ἐ-
 45 κατωκτεῖραι αὐτόν, τὸν δὲ παναγιώτατον ἡμῶν ἀθ-
 θέντην καὶ δεσπότην, τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην κύριον Παρθένιον ἀπροκριματίστως καὶ ἀνευδοιά-
 στως καὶ δίχα τιῶς συνελεύσεως συνοδικῆς ἀπο-
 δοῦναι τὴν ἐπαρχίαν Παλαιῶν Πατρῶν τῷ γέροντι
 50 κυρ—Παρθενίῳ, δύναιμι τινα πάντῃ μὴ ἐχούσης τῆς ἐν τῷ πατριαρχικῷ καὶ συνοδικῷ ἐμφερομένης γράμματι λέξεως τὸ ἀναγκλήτως μείναντος τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν δεσπότην ἀμέμπτου, ἀνευθό-
 55 νου καὶ ἀκατακρίτου περὶ ταύτης τῆς λέξεως, διὰ τὸ ἰδεῖν τὴν αὐτοῦ παναγιότητα γράμματα πατρι-
 αρχικὰ συνοδικὰ τοῦ πρὸ αὐτοῦ μακαρίτου γέρον-
 60 τος Παρθενίου, καθαιρούντα τὸν γέροντα πρώην κυρ—Παρθένιον καὶ παρέχοντα τὴν ἐπαρχίαν τῷ κυρ—Θεοφάνει. Ἐπὶ γὰρ τούτῳ ἐγράφη καὶ ὁ παρὼν συνοδικὸς τόμος ἐν τῷδε τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὑπογραφεῖς οἰκείαις ἡμῶν χερσίν, ἐν ἔτει αχμισῶ (1646), =
 Μαρτίῳ ιγ', ἰνδικτιώνος ἰδης.

Ὁ παρὼν συνοδικὸς τόμος ἔχει καταχωρισθῆ ἐν φ. 132α τῆς τοῦ Ἱεροσολύμων Δ ο σ ι θ ε ο υ Νομικῆς Συναγωγῆς (βλ. Κ. Ν. Σ ἄ θ α, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 579). Ἐξεδόθη ἤδη ἐν Χ ο υ ρ μ ο υ ζ ἄ κ η, Decumante privitoare la Istoria Românilor, ἔκδ. Ν. Jorga, τόμ. XIV, μέρ. I, Βουκουρέστι 1915, σελ. 182-184, ἐπανεκδίδεται ἕμῳς ἐπειδὴ δυσπρόσιτος εἶναι ἡ ἔκδοσις καὶ χάριν τῆς ἐνότητος τῆς ὑποθέσεως.

4

Τόμος συνοδικός

Παρὰ Κυρίου τὰ διαβήματα τῶν ἀνθρώπων κατευ-
 θυνόμενα οὐδὲν ἔχουσι πάντως σκολιὸν οὔτε
 στραγγαλιῶδες, κατὰ τὸν ἱερὸν προφητικὸν λόγον,
 ἀλλὰ καὶ ἡ δοκοῦσα τούτων τραχύτης εἰς ὁδοῦς
 5 λείας εὐθετηθήσεται καὶ ὁ πρὸς ταύτας βλέπων
 ἐλεηθήσεται καὶ τῷ φωτὶ τῆς γνώσεως ἐλλαμπό-
 μενος κούφῳ ποδὶ καὶ ἀπροσκόπῳ πορευθήσεται.
 Πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν πραγμά-
 των, ζητηθέντων εἰς ἀνάκρισιν τε καὶ ἀνόρθωσιν καὶ
 10 κατάστασιν γαληνικὴν τε καὶ ἀκύμαντον, προε-
 κρίθημεν εἰς τὴν τούτων αἰρεσίν τε καὶ δίκην
 παρὰ πάσης τῆς κοινότητος. Ἐν οἷς δὲ καὶ περὶ
 τῆς συνδραμούσης περὶ τὴν Παλαιὰν Πάτραν
 ὑποθέσεώς τε καὶ διαφορᾶς, ἐπὶ τῷ κατευθυνθῆναι
 15 ταύτην καὶ ἐξομαλισθῆναι ταῖς συμβουλαῖς τῶν
 παρὰ θεοῦ δικαιομάτων καὶ παρ' ἡμῶν τῆ κοινῆ
 συνδιασκέψει καὶ ἐπιστημονικῆ ἑρεύνη καὶ ἀκρι-
 βεστάτη ἐξετάσει καὶ ἀποτόμῳ ἀποφάσει ἀρχιε-
 20 ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ μακαρίτου γέροντος

κυρ—Παρθενίου προκαταρχούσης ἤδη ὁ γέρον
 Παλαιῶν Πατρῶν Παρθένιος, ἐπιουρκήσας καὶ τὴν
 ἰδίαν ὁμολογίαν ἀρηθθεῖς, καθαιρέσει τελεία, ἐνδι-
 κῶ καὶ νομίμῳ, καθυπεβλήθη, καθὼς ἔξεστι κα-
 25 τιδεῖν τῷ βουλομένῳ καὶ μαθεῖν ὑπὸ τῆς περιλή-
 ψεως τῆς κατ' αὐτοῦ γραφείσης καὶ ἐκφωνηθεί-
 σης συνοδικῆς καθαιρέσεως λεπτομερέστερον πάντα
 τὰ αἰτήματα καὶ τῆς ἐπαρχίας ἐκπεσότος καὶ
 30 μακρὰν ταύτης ἀπελαθέντος, ἀντιεσήχθη διὰ κανο-
 νικῶν ψήφων καὶ δοκιμασίας συνοδικῆς ὁ κυρᾶ
 Θεοφάνης Παλαιῶν Πατρῶν, μεταβάς, ἀφ' ἧς
 ἱεράτευεν ἀρχιεπισκοπῆς Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου
 καὶ ταύτην διοικοῦντος ἐφ' ἱκανὸν καιρὸν καὶ
 35 ἐπιστατοῦντος συνέβη κελευσθῆναι παρὰ τῆς Ἐκ-
 κλησίας καὶ ἐνδημον γενέσθαι ἐπὶ τὰ μέρη τῆς
 ἀνω Μυσίας, ὡς ἐστὶν ἐντυχεῖν τούτου ἀπὸ γράμ-
 ματος τοῦ γέροντος κυρ—Παρθενίου καὶ ἐν τῷ
 ἀπεινῶν τούτον δόροις διαφθαρεῖς καὶ χρήμασι
 καταπεισθεῖς ὁ γέρον οὗτος πατριάρχης κυρ—
 40 Παρθένιος παρεχώρησε τὴν ἐπαρχίαν αὐτῆν ἀδθις
 ἐπὶ τὸν Παλαιῶν Πατρῶν Παρθένιον, ἰδίῳ μόνῳ
 βουλήματι καὶ γράμματι, μηδενὸς ἄλλου του τῶν
 ἀρχιερέων καὶ κληρικῶν γνώσκοντος. Ἐπανα-
 45 κάμψαντος δὲ ἀφ' οὗ ἦν τοῦ κυρ—Θεοφάνους τούτου
 καὶ εὐρόντος ἐπὶ τοῦ πατριαρχικοῦ καὶ ἀγιωτάτου
 οἰκουμενικοῦ ὑψηλοτάτου θρόνου τὸν παναγιώ-
 50 τατον ἡμῶν ἀθθέντην καὶ δεσπότην τὸν οἰκουμενι-
 κὸν πατριάρχην κύριον κύριον Παρθένιον πηδαλιου-
 χοῦντα τούτον τῇ λεπτῇ αἶρα τοῦ θείου πνεύματος
 καὶ παραστάντος ἐπὶ Συνόδου καὶ ἀπολοφυρομέ-
 55 νου ἦν ὑπέσχετο ἀδικίαν, παρεκβληθέντος ἀφ'
 ἧς εἴληχε νομίμῳ ἐπαρχίας αὐτοῦ Παλαιῶν
 Πατρῶν, ἀπεφάνθη παρὰ τῆς τότε συγκροτηθείσης
 ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπερτελεστάτης ἱεράς Συν-
 60 ὁδου ἀπολαβεῖν τὸν θρόνον τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ
 Παλαιῶν Πατρῶν καὶ ἐδέξατο διὰ τιμίον γράμμα-
 65 τος πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ ἐκποδῶν ποιη-
 σάμενος τὸν πρὸ αὐτοῦ γέροντα Παρθένιον πόρρω
 ἀποσοβήσας αὐτῆν, ὡς ἀπηλλοτριωμένον καὶ παν-
 70 τελῶς ἀμέτοχον αὐτῆς, οἷα κακῶς ἐπιβάντα
 τῆς ἐπαρχίας ταύτης καὶ παραλόγως δραξάμενον
 αὐτῆς. Μετὰ δὲ τὸ ἀναδεχθῆναι αὐτῆν εἰς δεῦτερον
 ἐχώρησε πλοῦν, τῆς γὰρ τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης
 75 Ἐκκλησίας θλιβομένης τε καὶ στενοχωρουμένης
 ταῖς τῶν βαρυτάτων χρεῶν βολαῖς προσετάγη καὶ
 τῆς πρὸς Μοσχοβίαν ὁδοῦ εἴχετο, ἡ δυνάμειος ἔχει
 καὶ παντοίας σπουδῆς κἀκείσε ἀφικνουμένον ἐπέ-
 80 στη καὶ ὁ γέρον πρὸ τούτου Παρθένιος, καταβοῶν
 καὶ κραυγάζων καὶ δεινῶς φέρον τὴν ἐκβολὴν
 αὐτοῦ, ἡ δὲ Σύνοδος τούτον ἀποσιωπῆσαι θέλουσα
 παρήγγειλεν αὐτῷ περιμένειν τὴν ἐπάνοδον τοῦ κυρ—
 Θεοφάνους καὶ ἀτρέμας ἔχειν τοῦ λοιποῦ καὶ μηδ'
 ὅ,τι οὖν φθέγγεσθαι, ὡς μετὰ τὸ συνελθεῖν ἀμφω
 τούτῳ τὴν νικῶσαν ὁποῖος λάχοι. Ἠκοῦσθαι δὲ
 75 καὶ τοῦ κυρ—Θεοφάνους γεγονότος ἐν τῇ Μπογδα-
 νία ἤρξατο ὁ ἀντικείμενος αὐτῷ Παρθένιος μάλ-
 λον καὶ μᾶλλον κράζειν καὶ τὴν τούτου ἔλευσιν
 ἀπαιτεῖν. Κακὰ τούτου γραμμάτων γραφέντων πα-
 80 τριαρχικῶν καὶ συνοδικῶν, ἐμνήθη δις καὶ τρις
 καὶ ὁ κυρ—Θεοφάνης οὐκ ἐγένετο κἄν, ὁ παναγιώ-

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἡ ἀληθής μόρφωσις.

Τὰ διὰ τοῦ καθημερινοῦ τύπου ἐξαγγελθέντα μέτρα, ἅτινα πρόκειται νὰ λάβῃ ἡ Κυβέρνησις πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας καὶ διὰ τὸν προσανατολισμὸν αὐτῆς εἰς τὰ αἰτήματα τῆς συγχρόνου ἐπαγγελματικῆς καὶ τεχνικῆς ζωῆς, ἀποτελοῦν ἐλπιδοφόρον ἀπαρχὴν τῆς προσπάθειας, ἣτις δεόν νὰ ἀναληφθῇ διὰ τὴν ἐκπαιδευτικὴν μας ἀναγέννησιν καὶ τὴν βελτίωσιν τοῦ ἔργου τῆς ἐν ταῖς σχολαῖς παρεχομένης μορφώσεως.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἡ «Ἐκκλησία» εὐχεται, ὅπως μὴ λησμονηθῇ, ὅτι ἡ μόρφωσις αὕτη τότε μόνον θὰ εἶναι ἀρτία καὶ ὠλοκληρωμένη, ὅταν δὲν περιορίζεται εἰς τὴν παροχὴν ἑξῶν τεχνικῶν καὶ ἐπαγγελματικῶν γνώσεων. θέτουσα εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν τὰς πολιτικὰς καὶ τὰς οικονομικὰς ἀξίας, ἀλλ' ὑποβοηθῇ τοὺς νέους, ὅπως διαπλάσσουν τὰς ψυχὰς των εἰς τὴν «ἀρμόζουσαν» εἰς αὐτὰς μ ο ρ φ ἦ ν», τοῦθ' ὅπερ ἀποτελεῖ καὶ τὴν οὐσίαν τῆς ἀληθοῦς μ ο ρ φ ὄ σ ε ω ς. Τοῦτο δὲ θὰ ἐπι-

τευχθῇ μόνον ὅταν οἱ νέοι ἀναπτύσσωνται ἐν τοῖς κόλποις καὶ ταῖς ἀγκάλαις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας, ἣτις προβάλλει τὸν ἄνθρωπον ὡς ὑψίστην καὶ κορυφαίαν ἀξίαν καὶ ἐπιθυμεῖ, ὅπως βλέπῃ αὐτὸν ἐλευθέρως προσανατολιζόμενον πρὸς τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ καὶ συμπράττοντα μετ' Αὐτοῦ, διὰ νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ Βασιλεία Του εἰς τὸν κόσμον. Δέον νὰ γίνῃ κοινὴ συνείδησις, ὅτι μόνον ἡ Ἑλληνορθόδοξος διάπλασις τῆς ψυχῆς τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας θὰ διασώσῃ καὶ ἐξασφαλίσῃ τὴν πνευματικὴν καὶ ἔνδοξον πορείαν τοῦ Ἔθνους μας.

Εὐχόμεθα ὀλοφύχως.

Εἶναι ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἀξιόλογοι αἱ πληροφοροὶ καὶ αἱ σκέψεις, τὰς ὁποίας διατυπώνει εἰς τὸ σημερινὸν φύλλον τῆς «Ἐκκλησίας» ὁ Σὸς Μητροπολίτης Ἀξώμης, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς προσφάτου ἐπισκέψεως τῶν σεπτῶν Βασιλέων μας εἰς τὴν Αἰθιοπίαν.

Ὡς καὶ ἡμεῖς ἐπεσημάναμεν, ἤδη ἦτο ἐπόμενο, ὅτι ἡ συναρπάζουσα Βασιλικὴ παρουσία των καὶ ἐπίσκεψις

- τατος αὐτὸς ἡμῶν δεσπότης ἐπὶ χεῖρας ἔχων συνοδικὸν τόμον καὶ ἐπ' ἐξουσίας τοῦτον μὴ ἐληλυθότα δίκην εἰσπράττεσθαι τῇ παραβάσει τῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἐπὶ στερεῆσει τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ.
- 85 Ἀλλ' ὅν ὑπερβολῇ φιλευσπλαγγίας αὐτοῦ καὶ φιλοθείας καὶ καλοκαγαθίας ἔφθῃ καταγκυκαίνων τὴν δριμύτητα τῆς τῶν ἡμερῶν τούτων διορίας, ἔασας αὐτὸν ἀνενόητον, προσεπιμένει τὴν τούτου ἄφιξιν καὶ σωματικὴν παρουσίαν.
- 90 Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τούτων ἐξεληθόντος τοῦ πατριαρχικοῦ αὐτοῦ θρόνου τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν δεσπότην κυρίου Παρθενίου καὶ τοῦ κυρ—Ἰωαννικίου καταλαβόντος, ὁ διαληφθεὶς γέρον Παρθένιος ὁ Παλαιῶν Πατρῶν οὐκ οἶδαμεν ὅπως ἐδράξατο
- 95 τῆς ἐπαρχίας καὶ προσεπιβάς αὐτῆς διήρκεσε μέχρι τοῦ νῦν καὶ μάλιστα πάντοτε διαμνησθεὶς ἐν γραμμασι πατριαρχικοῖς συνοδικοῖς συχνοῖς ἐλθεῖν καὶ ἀπαντῆσαι τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ καὶ ἀπολογηθῆναι περὶ ἧς ἦν ἐσχηκῶς δίκην, οὐκ ἦλθε μήτε γοῦν
- 100 καταδεξάμενος λόγον ἀποδοῦναι τῆς βραδύτητος αὐτοῦ. Καὶ τοῦ Θεοφάνους τούτου πολλάκις παραστάντος καὶ τοῖς στεναγμοῖς αὐτοῦ ταῖς συνοδικαῖς ἀκοαῖς ἐνοχλουμένον, σχήματι καὶ βλέμματι ἀπολοφρομένον καὶ τὴν ἄδικον αὐτοῦ
- 105 τοῦ θρόνου στέρησιν προτεινομένου, ἀπεφάνθη παρὰ πάντων ἡμῶν καὶ κοινῶς ἐγνωμοδοτήθη καὶ δεόν καὶ εὐλογον διεγνώσθη, ὡς τῆς μὲν καθαιρέσεως τοῦ γεγονότος Παρθενίου φαινομένης καὶ εὐρισκομένης τοῖς ἐντυγχάνουσι πᾶσι καὶ τῆς ἐκβολῆς
- 110 τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ φανερᾶς ὑπαρχούσης καὶ παρὰ τοῦτο δι' ἑτέρον γραμματος πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ ἐκδηλωθείσης, τοῦ δὲ κυρ—Θεοφάνους μηδὲν ὑπὸ παιδείαν εὐρισκομένου, μήτε πρῶτον μίθ' ὕστερον, ἀλλ' οὗτ' ἐσχηκῶς φαίνεται
- 115 ἔχειν ἐκκλησιαστικὴν παιδείαν, ἔχειν ἄδειαν τὸν

παναγιώτατον ἡμῶν ἀθέτην καὶ δεσπότην τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην κύριον κύριον Παρθένιον ἀποδοῦναι τὴν μητρόπολιν ταύτην Παλαιῶν Πατρῶν πρὸ τὸν ἀρχιερέα αὐτῆς κυρ—Θεοφάνη 120 αὐτὸν ἀναμφιβόλως καὶ ἀποκριματίστως καὶ ἀκαταγνώστως, παρ' οὐδενὸς εἰς τὸ μετέπειτα ἐναντιούμενος ἢ ἀντιλέγων τὸ παράπαν, ὡς δίκαιον καὶ εὐλογον καὶ πάντη καὶ πάντως ἀναντίρρητον καὶ ἀναμφίλεκτον. Ὅθεν καὶ εἰς τὴν περὶ τούτου 125 ἐνδειξίν τε καὶ μόνιμον ἀσφάλειαν, ἐγράφη καὶ ὁ παρὼν ἡμέτερος συνοδικὸς τόμος καὶ κατεστρώθη ἐν τῷδε τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἱερᾶς Ἐκκλησίας. Ἐν ἔτει σωτηρίῳ (α) χμθῷ (=1649) Ἰουνίου ις' ἐπιμεμήσεως β'.

Ἱεροσολύμων Δ ο σ ι θ έ ο υ, Νομ. Συναγωγῆ, φ. 160β-161α (Κ.Ν. Σ ἄ θ α, ἐνθ. ἀνωτ., σελ 583). Ὁ συνοδ. οὗτος τόμος ἐγένετο ὑπὸ πατριαρχοῦ Παρθενίου Β' τοῦ Νέου καὶ δι' αὐτοῦ ἀποκαθισταμένου τοῦ Θεοφάνους ἐπὶ τὴν μητρόπολιν Παλ. Πατρῶν τερματίζεται ἢ μεταξὺ τοῦ τελευταίου τούτου καὶ τοῦ προκατόχου του Παρθενίου δημιουργηθεῖσα ἔρις. Πλὴν τῶν ἄλλων εἰδήσεων τοῦ συνοδ. τόμου ἀξία ὑπογραμμίσεως εἶναι ἡ ἀποκαλυπτικὴ καὶ χαρακτηριστικὴ εἰδήσις, καθ' ἣν ὑπὸ τοῦ φιλοταράχου γέροντος Παλ. Πατρῶν Παρθενίου ἀδούροις διαφθαρεῖς καὶ χρήμασι καταπεισθεὶς ὁ πατριάρχης Παρθένιος Α' ὁ γέρον παρεχώρησεν εἰς αὐτὸν τὴν ἐπαρχίαν, ἐξ ἧς εἶχε καταστῆ ἐκπτωτος. Καὶ τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι ἀσύνηθες ἢ πρωτοφανές ὡς φαινόμενον, εἶναι ὅμως ἀξίον προσοχῆς ὅτι ἐν ἐπισήμῳ ἐκκλησιαστικῷ γραμματι ἀπεριφράστως ἀναφέρεται ἡ γενομένη συναλλαγῆ.

ΤΑΣΟΣ ΑΘ. ΓΡΙΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

εἰς τὴν μακροτὴν ἐκείνην χώραν θὰ συνήγειρεν τὸν Αἰθιοπικὸν λαὸν καὶ θὰ ἀνεργίπιζεν ὅλα τὰ ὑποσυνείδητα βιώματα τῶν παλαιῶν δεσμών, οἱ ὅποιοι συνέδεσαν ἀνέκαθεν τοὺς δύο λαοὺς μας. Δεσμῶν ὄχι ἀπλῶς ὑλικῶν καὶ πολιτικῶν συμφερόντων, ἀλλὰ κοινῆς ἐκπολιτιστικῆς πορείας ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὑπὸ τὸ ὀδηγητικὸν ἄστρον τῆς Ὁρθοδόξου μορφῆς τῆς Χριστιανικῆς ἀληθείας.

Καὶ ἡ πορεία αὕτη δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀναστραφῆ ἀπὸ οἰασθήποτε ἐπιδράσεις. Διότι ἄρρηκτος ἀπομένει μεταξὺ τῶν ὁ συνδετικὸς κρίκος τῆς Ὁρθοδοξίας, καὶ ἐντὸς τῆς θρησκευτικῆς τῶν συνειδήσεως ἀστραποβολεῖ, μὲ τὴν ἰδίαν αἴγλην, καὶ ἀπεργάζεται τὴν ψυχικὴν ἐνότητα καὶ τὴν φιλίαν τῶν δύο λαῶν. Καὶ ὅπως χαρακτηριστικώτατα ἐτονίσθη ὑπὸ τῶν Βασιλικῶν χειλέων «ἡ χορδὴ τῆς Ὁρθοδοξίας ἀναδίδει τὸν δεύτερον τόνον».

Εὐχόμεθα δ' ὀλοφύχως νὰ συνδεθῶν ἔτι στενότερον. Καὶ ν' ὀρθώσω αἱ κρατήσασαι ἀντιλήψεις περὶ θολώσεως καὶ σκιάσεως τοῦ Ὁρθοδόξου φρονήματος τοῦ αἰθιοπικοῦ λαοῦ ὑπὸ φρονήματος μονοφυσιτικοῦ.

Χρυσοῦν λυκαυγές.

Λίαν συγκινητικὴ ὑπῆρξεν ἡ κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας τελεσθεῖσα ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Θεῖα Λειτουργία εἰς τὸ παρεκκλήσιον τῶν Βασιλικῶν Ἀνακτόρων Τατοῦν. Αὕτη εἶχε τὸν ἀπὸ τριετίας καθιερωθέντα πανορθόδοξον χαρακτήρα. Κατ' αὐτὴν τὸ σύμβολον τῆς πίστεως ἀπηγγέλλθη ὑπὸ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως, ὅστις εἶναι ὁ μόνος ἀκραιφνῶς ἀνὰ τὴν ὑφήλιον Ὁρθόδοξος Βασιλεὺς. Τῆς Λειτουργίας μετέσχον καὶ κληρικοὶ καὶ ἐκπρόσωποι ἄλλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, οἱ ὅποιοι ἐχρησιμοποίησαν τὴν ἀραβικὴν, τὴν σλαβωνικὴν, τὴν γερμανικὴν, τὴν κορεατικὴν καὶ τὴν οὐγκαντικὴν γλῶσσαν. Ὅπως δ' ἐμὲν Ἀπόστολος ἀνεγνώσθη εἰς τὴν γλῶσσαν τῆς Ἀφρικανικῆς Οὐγκάντα, ἡ Κυριακὴ Προσευχὴ ἐλέχθη εἰς τὴν Κορεατικὴν, οἱ στίχοι τῶν ἀντιφώνων ἠκούσθησαν εἰς τὴν γερμανικὴν καὶ ἀραβικὴν κ.ο.κ.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι τοιαῦται ἐκδηλώσεις χαλκεύουν καὶ σφουρηλατοῦν ἀκατάλυτους δεσμοὺς ἐνότητος μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ ἀποτελοῦν τὸ χρυσοῦν λυκαυγές τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καθ' ἣν ἡ Ὁρθοδοξία ἠνωμένη καὶ ἀδιάσπαστος θὰ ἀκτινοβολῆ ὡς τὸ φῶς ὀλοκλήρου τοῦ κόσμου καὶ ὡς ὁ ὀδηγὸς πάντων τῶν λαῶν τῆς γῆς. Μόνον ὅταν ἔλθῃ ἡ ἡμέρα αὕτη, ἡ ἀνθρωπότης θὰ εὕρῃ τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθοῦς εἰρήνης, εὐτυχίας καὶ πολιτιστικῆς προόδου.

Ἀσθενὴς ἀντίλαλος.

Δι' ἄλλην μίαν φορὰν ἡ εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν προσήλωσις τῶν ἰθαγενῶν τῆς Οὐγκάντα ἀπησχόλησε τὰς τελευταίας ἡμέρας τὸν καθημερινὸν τύπον. Λίαν χαρακτηριστικὸν ἰδίως εἶναι ἐν ἄρθρῳ δημοσιευθὲν εἰς τὴν ἐφημερίδα «Βραδυνή», διπερ ἀπηχεῖ πλήρως τὰς ἀπόψεις, αἰτινες ἄλλοτε διετυπώθησαν ἀπὸ τῶν στηλῶν τῆς «Ἐκκλησίας».

«Ἡ ὀργάνωσις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Οὐγκάντας, — λέγει μεταξὺ ἄλλων τὸ ἄρθρον αὐτό—, θὰ συντελέσῃ ἐξαιρετικὰ εἰς τὴν τόνωσιν τῶν δεσμῶν τῶν Ἑλλήνων τῆς Ταγκανίκας, τῆς Κέννας, τοῦ Σουδάν καὶ τοῦ Βελγικοῦ Κογκο μὲ τοὺς κατοίκους τῆς χώρας αὐτῆς, πὸν συνορεύει μὲ τις ἀνωτέρω χώρες, σὲ τρόπο πὸν τὸ ἔργον τῆς νέας αὐτῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας θὰ ὠφελήσῃ καὶ ἀπὸ ἐθνικῆς πλευρᾶς τοὺς Ἑλληνας...». Ἡ φιλορθοδοξία τῶν ἰθαγενῶν τῆς Οὐγκάντα ὀφείλεται «εἰς ἓνα ἀσθενῆ ἀντίλαλον τῆς δράσεως τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, ἐπὶ βυζαντινῆς ἐποχῆς, πρὸς διάδοσιν τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὰ βῆθη τῆς Μαύρης Ἠπείρου καὶ τῆς ὁποίας οἱ καρποὶ δὲν ἦσαν εὐκαταφρόνητοι».

Ὁρθῶς παρατηρεῖ.

Τὰ λεχθέντα εἰς τὸ συνέδριον ἱεροκηρύκων τῆς Πεντέλης περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν εἰς πολλὰς δεκάδας ἀνερχομένων αἱρέσεων, αἰτινες δροῦν εἰς τὴν Ἑλλάδα, δέον νὰ φιλοτιμήσων τοὺς ἀρμοδίους, διὰ νὰ λάβων τὰ δέοντα μέτρα πρὸς ἐξάλειψιν τοῦ κακοῦ αὐτοῦ.

Ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ἡ ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐκδιδόμενη ἐφημερίς «Ἑλληνικὸς Βορρᾶς», «εἰς τὴν περιπτῶσιν αὐτὴν θὰ ἔπρεπε νὰ λειτουργήσῃ ὁ νόμος, ἀδυστηρότατα καὶ ὑπεράνω πάσης ἄλλης τυχὸν σκέψεως, καὶ νὰ τὰς διαλύσῃ ὡς παρανόμους. Διότι τὸ Σύνταγμα κατοχυρώνει τὴν ἐλευθέραν λατρείαν μόνον εἰς τοὺς ὁπαδοὺς ἀνεγνωρισμένων θρησκευμάτων ἢ ὁμολογιῶν καὶ οὐχὶ «εἰς τοὺς ἀκολουθοῦντας αἱρέσεις ἀπιθάνους, αἱ πλείσται τῶν ὁποίων ἔχουν σαφῶς ἀνθελληνικὸν χαρακτήρα, ἀφοῦ μόνον εἰς τὴν Ἑλλάδα προσπαθῶν ἀπὸ ἐτῶν πολλῶν νὰ διεισδύσων καὶ νὰ προσηλωτίσων».

Εἶναι καιρὸς πλέον νὰ κατανοηθῆ ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων, ὅτι ἡ διὰ τῶν αἱρέσεων τούτων γινόμενη διάβρωσις τοῦ φρονήματος τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ δὲν εἶναι ἐπικίνδυνος μόνον διὰ τὴν Ὁρθόδοξον πίστιν του, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐθνικὴν του ὑπόστασιν. Ὅθεν τὸ κακὸν δέον νὰ κτυπηθῆ ἐγκαίρως καὶ ἀποτελεσματικῶς.

Ἐπὶ τῇ ἑξακοσιοστῇ ἐπετείῳ.

Ἐπὶ τῇ ἑξακοσιοστῇ ἐπετείῳ ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Θεσσαλονίκης καὶ μετ' αὐτῆς σύμπασα ἡ Ὁρθόδοξος Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία δικαίως τιμᾷ αὐτὸν ἰδιαιτέρως καὶ θὰ προσφέρῃ εἰς αὐτὸν τόμους εὐλαβείας ἐκ συλλογῆς μελετῶν καὶ συγγραμμάτων του».

Ὁ Γρηγόριος Παλαμᾶς «Ὁρθοδοξίας τὰ δόγματα κατεφύτευσε» καὶ, «ὅλως γεγωνῶς σοφίας τῆς κρείττονος ἔμπλεως», «φῶς τῷ κόσμῳ ἔλαμψε» καὶ «τοῦ Πνεύματος λόγος γεγέννηκεν». Ὡς τονίζει εἰς ἓν ἄρθρον του ὁ ἐκλεκτὸς Καθηγητὴς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου κ. Παν. Χρήστον, ὁ Γρηγόριος προσέφερεν ἀνεκτίμητον ὑπηρεσίαν εἰς τὸν Χριστιανισμόν, διότι διηκρίνισε τὰς προϋποθέσεις, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐπιτυγχάνεται ἡ κοινωνία τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν, ἣτις φέρει τὴν θέωσιν, οὐχὶ βεβαίως ὑπὸ τὴν ἐννοίαν τῆς μετοχῆς τῆς οὐσίας

τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς μετοχῆς τῶν θείων ἐνεργειῶν.

Ἡ «Ἐκκλησία», μετέχουσα τοῦ ἑορτασμοῦ αὐτοῦ, δημοσιεύει σχετικὸν ἄρθρον τοῦ Θεοφ. ἐπισκόπου Θανμακοῦ κ. Χρυσοστόμου καὶ εὔχεται ὅπως τὸ πνεῦμα τοῦ ἁγ. Γρηγορίου Παλαμᾶ ἐμπνέη πάντας τοὺς ὀρθοδόξους πιστοὺς.

Ὁ κύριος σκοπός.

Ἡ ἰδρυσις τῆς «Πανελληνίου Ὁργανώσεως Κινηματογραφικῶν Ἐπιχειρήσεων» ἔχει ὡς κύριον σκοπὸν τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κινηματογραφίας εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐφ' ὅσον δέ, ὡς εἶναι γνωστὸν, ὁ κινηματογράφος ἀποτελεῖ σπουδαῖον μέσον ψυχαγωγίας καὶ διαπλάσεως τῶν συγχρόνων μαζῶν, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι μία τοιαύτη ὁργάνωσις θὰ ἠδύνατο νὰ προσφέρῃ πολλὰς ὑπηρεσίας εἰς τὸν τόπον μας καὶ νὰ γίνῃ πολλαπλῶς ὠφέλιμος.

Ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ αὐτό, δεόν ἢ Ὁργάνωσις αὕτη νὰ ἀγωνισθῇ πάσῃ θυσίᾳ διὰ τὴν πνευματικὴν πρωτίστως ἐξυγιάνσιν τῆς ἐν Ἑλλάδι κινηματογραφίας. Ὅθεν σκοπὸς τοῦ νέου αὐτοῦ σωματείου δὲν πρέπει νὰ εἶναι τὸ νὰ ἐπιτύχῃ χορήγησιν ἀδείας, ἵνα κτίζονται κινηματογράφοι πλησίον τῶν ἱερῶν ναῶν, ἢ τὸ νὰ περιορίσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀπορριπτομένων ὑπὸ τῆς Λογοκρισίας ταινιῶν. Ὁ κύριος προορισμὸς μιᾶς τοιαύτης Ὁργανώσεως πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἐξασφάλισις τῆς—ἀπὸ πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ἀπόψεως—ποιοτικῆς ἀνωτερότητος τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγομένων, ὅσον καὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι παραγομένων ταινιῶν. Μόνον τοιοῦτοτρόπως θὰ πάσῃ ὁ κινηματογράφος νὰ εἶναι «σχολεῖον ἐγκλήματος» διὰ τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν καὶ θὰ ἀποβῇ σπουδαιότατον μορφωτικὸν μέσον αὐτοῦ.

Νέα ἐκδήλωσις.

Ἡ εἰς ἄλλην σελίδα δημοσιευομένη ἐπιστολὴ τοῦ ἐξοχωτάτου Ὑπουργοῦ Θερησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας κ. Βογιατζῆ πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς «Ἐκκλησίας» εἶναι ἀξία ἰδιαίτερας ἐξάρσεως, διότι ἀποτελεῖ νέαν ἐκδήλωσιν τῆς ἀγάπης, τὴν ὅποιαν οὗτος τρέφει πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν.

Ἡ διακέρυξις αὐτοῦ, ὅτι ἡ π ρ ο τ α ρ χ ι κ ἠ ἐ π ι δ ῶ ξ ῖ ς του εἶναι ἡ συμβολὴ του εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τῆς Ἐκκλησίας, τιμᾷ τὸν κύριον Ὑπουργόν, διότι ἀποδεικνύει αὐτὸν οὐ μόνον πιστὸν τέκνον τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ δεξυδεκτῆ πολιτικόν, ὅστις ἔχει κατανοήσει τὸ συνεχῶς ὑπὸ τῆς «Ἐκκλησίας» κηρυττόμενον, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος πίστις ἀποτελεῖ τὸν κυριώτερον Ἐθνοποιὸν παράγοντα καὶ τὴν μεγαλύτεραν πνευματικὴν δύναμιν τοῦ Ἔθνους.

Ὁ ἀληθὴς «συγχρονισμός».

Ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἐσχάτως συγκληθέντος συνεδρίου τῶν ἱεροκληρικών, περὶ τοῦ ὁποίου ἐδόθησαν πληροφορίες εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον τῆς «Ἐκκλησίας», πολλὰ δημοσιογραφικὰ σημειώματα ἐτόνισαν τὴν ἀνάγκην τοῦ «ἐκσυγχρονισμοῦ» τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κηρύγματος.

Ἀλλὰ ἐνῶ τινὰ τῶν σημειωμάτων τούτων ἐκ-

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

Ο ΠΡΩΗΝ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΣ ΙΩΑΚΕΙΜ (+)

Τῆ 15ῃ Μαρτίου ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον ὁ Σεβ. Μητροπολίτης πρ. Δημητριάδος Κυρὸς Ἰωακεῖμ. Ἡ κηδεῖα τοῦ μεταστάντος ἱεράρχου ἐγένετο τὴν 18ην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐν Βόλῳ, χοροστατοῦντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δημητριάδος κ. Δαμασκηνοῦ, παρισταμένων τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Θεσσαλιώτιδος κ. Κυρίλλου, Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Διονυσίου, Ἐλασσόνος κ. Ἰακώβου καὶ Παραμυθίας, Φιλιατῶν κ.λ.π. κ. Τίτου, τῶν Βουλευτῶν Βόλου, τῶν Ἀρχῶν τοῦ Νομοῦ καὶ πλήθους εὐσεβοῦς λαοῦ. Μετὰ τὴν νεκρώσιμον Ἀκολουσίαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Δαμασκηνὸς ἐξεφώνησε τὸν κατωτέρω ἐπιδήξειον λόγον.

«Ἡξιώθη πλείονος τῆς παρὰ Θεοῦ ροπῆς καὶ γὰρ ὑποκείμενος ταῖς ἀνάγκαις τοῦ σώματος ἀκέραιον τῆς ψυχῆς τὴν εὐγένειαν διετήρησεν».

Μεγαλεῖον, μυστήριον καὶ τραγικότης περικλείεται, σεπτοὶ ἱεράρχαι, ἀρχαὶ καὶ ἐξουσίαι καὶ φιλόθρησκε λαέ. Μεγαλεῖον, μυστήριον καὶ τραγικότης περικλείεται μέσα εἰς τὸ ὄλον νόημα τῆς ζωῆς καὶ ἐπομένως τῆς υπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου. Βραχὺς καὶ τρίπηχης ὁ ἀνθρώπος, ἀναφωνοῦν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ ἀκριβῶς τὸ μεγαλεῖον τῆς υπάρξεως τῆς ζωῆς ἔχει ἄμεσον σχέσιν μὲ τὸ μεγαλεῖον Ἐκείνου, ὁ Ὅποιος παραμένει Βασιλεὺς ἀθάνατος εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ ἐπομένως «πᾶς ὁ πιστεύ-

λαμβάνουν ὀρθῶς τὸν «ἐκσυγχρονισμὸν» τοῦτον, ἀπαιτοῦντα ἀπλῶς ὅπως τὸ πνεῦμα τοῦ Σωτῆρος, ὅστις εἶναι «χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας», διαποτίσῃ τὰς συγχρόνους ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς τοῦ Ἔθνους καὶ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν πρὸς τὴν σύγχρονον πραγματικότητα καὶ τὴν ἐπικαιρότητα τῆς στιγμῆς, ἀντιθέτως ἕτερα ἐξ αὐτῶν, λησμονοῦντα τὸν ἀπόλυτον χαρακτῆρα τοῦ Χριστιανισμοῦ, ζητοῦν τὴν ἀποξένωσιν τοῦ κηρύγματος ἀπὸ τοῦ κυρίου σκοποῦ του καὶ τὴν ἐκτροπὴν αὐτοῦ εἰς μίαν ἀναιμικὴν ἀρεταλογία καὶ κοινωνιολογίαν, μηδευμίαν ἔχουσαν σχέσιν πρὸς τὸν κύριον σκοπὸν τοῦ Ὁρθοδόξου Χριστιανικοῦ κηρύγματος.

Δεόν νὰ γίνῃ κοινὴ συνείδησις, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀποτελεῖ τὴν σταθερὰν καὶ ἀναλλοίωτον πνευματικὴν μαγνητικὴν βελόνην, ἣτις συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως προσανατολίζει πρὸς τὴν αἰωνιότητα. Ἐπομένως ὁ βιβλικός, χριστοκεντρικὸς καὶ λειτουργικὸς χαρακτῆρ τοῦ κηρύγματος πρέπει νὰ εἶναι πανταχοῦ καὶ πάντοτε τὸ κύριον γνώρισμα αὐτοῦ. Ὡς προσφυνῶς ἔχει λεχθῆ, «ὁ συγχρονισμὸς τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας ἀπλῶς ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν νέαν μορφήν, ἣν ἐν τῷ νέῳ νομίσματι προσλαμβάνει ὁ χρυσὸς ὁ ὁποῖος κατ' οὐσίαν μένει ὁ αὐτός, ὁποῖος ἦτο καὶ εἶναι καὶ ἐν αὐτῷ τῷ παλαιωτάτῳ καὶ μὴ ἐν κυκλοφορίᾳ νομίσματι. Μόνον δ' εὔχρηστον καὶ εὐπρόσδεκτον παρὰ τοῖς πολλοῖς καθίσταται τὸ νέον νόμισμα, οὐχὶ ὁμοῦ καὶ τιμιώτερον κατ' οὐσίαν τοῦ παλαιοῦ».

ων εἰς Αὐτόν», κατὰ τὸ ἀλάθητον Ἐκείνου στόμα καὶ ῥῆμα καὶ δόγμα, «κἂν ἀποθάνῃ, ζήσεται». Καὶ τὸ μυστήριον, τὸ ὁποῖον συνοδεύει πᾶσαν ἀνθρωπίνην ὑπαρξίν, ἐμφανίζεται ὡς μυστήριον εἰς τὸν μακρὰν τοῦ Θεοῦ εὐρισκόμενον καὶ διαπλέοντα τὸν ὠκεανὸν τοῦ παρόντος βίου. Διὰ τὸν πιστὸν εἰς τὴν Θεότητα καὶ τὸ μεγαλεῖον τοῦ Κυρίου δὲν ὑπάρχει μυστήριον, διότι αὐτὸς ὁ Κύριος, πρωτότοκος τῶν νεκρῶν γενόμενος, ἐγγυᾶται τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν. Παρὰ ταῦτα, ὅμως, ἡ τραγικότης εἶναι ἀναπόσπαστος σύντροφος εἰς πάντα ὁδοιπόρον τῆς παρούσης ζωῆς. Καὶ ἡ τραγικότης αὐτὴ ἐγκραίνεται κυρίως εἰς τὴν μεγάλην ἀντίθεσιν, ἡ ὁποία ὑφίσταται μεταξὺ τῶν δύο ῥοπῶν, τῆς μίας πρὸς τὰ κάτω καὶ τῆς ἄλλης πρὸς τὰ ἄνω, τῆς μὲν πρὸς τὸ χῶμα, διότι «χοῦς ἐσμεν», τῆς δὲ ἄλλης πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ πρὸς τὸν Θεόν. Ὅταν ὅμως ἡ τραγικότης αὐτὴ καταλήξῃ πρὸς τὰ ἄνω, ὄχι μόνον λύεται ἡ τραγωδία τῆς παρουσίας ζωῆς κατὰ τὸν πλέον ἱκανοποιητικὸν τρόπον, ἀλλὰ καὶ προβάλλεται ὡς παράδειγμα πρὸς μίμησιν εἰς πάντα ἐπερχόμενον, ὁ ὁποῖος καὶ αὐτὸς ἀναζητεῖ τὴν λύσιν τοῦ δράματός του. Διὰ τοῦτο, λοιπὸν, δικαίως ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος ἀναφωνεῖ: «Ἡξιώθη πλείονος τῆς παρὰ Θεοῦ ῥοπῆς καὶ γὰρ ὑποκείμενος ταῖς ἀνάγκαις τοῦ σώματος ἀκέραιον τῆς ψυχῆς τὴν εὐγένειαν διετήρησεν». Ἡ Ταπεινότης ἡμῶν φρονεῖ, ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἄλλο ἐπιγραμματικώτερον ῥῆμα, Γραφικὸν ἢ Πατερικόν, διὰ τὴν στολισμὸν κανεῖς ἐπικήδειον λόγον ἐκφωνούμενον ἐπὶ τῇ πρὸς Κύριον ἐκδημῖα σεπτοῦ Ἱεράρχου.

Ὁ προκείμενος νεκρὸς ἀπλοῦς εἰς τὴν ἐμφάνισιν, σεμνὸς εἰς τοὺς τρόπους, προσηγῆς πρὸς πάντας, ἐπιεικῆς ὅπου ἔδει, καὶ αὐστηρὸς ὅπου ἐπεβάλλετο, συμβιβαστικὸς, ἀλλὰ καὶ πείσμων, ἐν τῇ καλῇ πάντοτε ἐννοίᾳ, πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ἱερῶν αὐτοῦ καθηκόντων. Ταπεινὸς τὴν καταγωγὴν, ὅπως πάντες σχεδὸν οἱ τὴν Ἱεραρχίαν συγκροτοῦντες, κατὰ καιροῦς, Σεβασμώτατοι Ἱεράρχαι, εὐσεβοῦς, ὅμως, οἰκογενεῖας τέκνον καὶ τετιμημένον τῆς εὐάνδρου ὄρεινῆς Κορωθίας. Σπουδάσας τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐν τῇ γενετείρᾳ αὐτοῦ, παρακολουθεῖ τὰς γυμνασιακὰς σπουδὰς εἰς τὰ Γυμνάσια Αἰγίου καὶ Πατρῶν, ὑποτακτικὸς ὢν ἐν κυριολεξίᾳ, εἰς τὸν ἀείμνηστον καλὸν κἀγαθὸν Γέροντά του Πετρούλιαν, συγγενῆ τοῦ Μητροπολίτου Ἀργολίδος, ἐπίσης Πετρούλια, φοιτητῆς εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, διακρινόμενος εἰς τὰς σπουδὰς του, λαμβάνει τὸ πτυχίον τῆς Θεολογίας καὶ προσφέρει τὰς ὑπηρεσίας του καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν καὶ πρὸς τὴν παιδείαν. Φλογερὸς πατριώτης, ἐνθουσιώδης, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ μὲ κριτικὴν διάθεσιν σπανίαν, περιβαλλόμενος τὸ τετιμημένον ἔνδυμα τοῦ Ἑλληνος Ὁρθοδόξου Κληρικοῦ, διακρίνεται καὶ ὡς διάκονος καὶ ὡς πρεσβύτερος καὶ ὡς ἀρχιμανδριτῆς.

Παρακολουθεῖ νοερῶς τὸν πέραν τοῦ ὠκεανοῦ Ἑλληνισμόν καὶ διαπλέει αὐτόν. Ἀναλαμβάνει καθήκοντα Ἐφημερίου ἱερέως καὶ ἱερατικῶς προϊσταμένου καὶ εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῶν Ἠνωμένων Πο-

λιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ εἰς ἄλλας πολιτείας. Ὁργανώνει τὸν Ἑλληνισμόν, βάσει ιδεώδους καταστατικῆς χάρτου, ὁ ὁποῖος φέρει τὰ χρυσὰ γράμματα καὶ τὸν μέγαν τίτλον «Ἑλληνοχριστιανικὸς πολιτισμός». Ὑπερβαίνουν τὰς 20.000 μέλη οἱ Ἑλληνοαμερικανοί, οἱ ὁποῖοι ὑπακούουν εἰς τὴν φωνὴν τοῦ ἀρχιμανδριτοῦ Ἰωακείμ. Παρακολουθεῖ τὴν ἀγωνιζομένην Ἑλλάδα εἰς τοὺς πολέμους καὶ ὁργανώνει σῶμα ἐθελοντῶν, οἱ ὁποῖοι, ἐγκαταλείποντες τὰς ἀνάσεις τῆς εὐτυχοῦς ἐκείνης χώρας, ἔρχονται πρὸς τὴν πατρίδα, ἵνα θυσιάσθωσιν εἰς τὸν βωμὸν αὐτῆς. Σύντροφος καὶ φίλος ἐπιστήθιος τοῦ τότε Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς Ἀλεξάνδρου, μετέπειτα Μητροπολίτου Κερκύρας, παρακολουθεῖ μὲ σφρίγος νεανικῆς καὶ μὲ ἀδιάπτωτον ἐνδιαφέρον τὴν ὅλην ἐκκλησιαστικὴν κίνησιν καὶ δράσιν καὶ ζωὴν τοῦ ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς. Χειροτονεῖται εἰς ἐπίσκοπον τοῦ BOSTON, τῆς Βοστώνης, καὶ ποιμαίνει θεοφιλῶς τὸ ἐμπιστευθὲν εἰς αὐτόν ποιμνιον ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν. Ἐν Ἀμερικῇ γεγονότα φέρουν δραστηρίων, ζωηρῶν, πάντοτε τὸν ἐπίσκοπον τῆς Βοστώνης, Θεοφιλέστατον Ἰωακείμ. Ὁ μεταβὰς εἰς Ἀμερικὴν ὡς Ἐξάρχος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Μητροπολίτης Κορωθίας, τότε, Δαμασκηνός, ὁ μετέπειτα Ἀθηνῶν, συναρτᾷ μοναδικὴν καταπόνησιν εἰς τὸν ἐπίσκοπον τῆς Βοστώνης, ὅστις καὶ τίθεται εἰς τὸς ἀμέσους εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Ἐξάρχου διὰ τὴν λύσιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ προβλήματος τῆς Ἀμερικῆς. Οὕτω πως, ἀπὸ τότε ὁ ἀείμνηστος Δαμασκηνὸς καὶ ὁ προκείμενος ἄπνους νεκρὸς πλέον ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν ἀείμνηστος Ἐπίσκοπος τῆς Βοστώνης συνδέονται διὰ φιλίας. Καὶ ἐρχόμενος εἰς τὴν γλυκντάτην πατρίδα, ἐκλέγεται καὶ καθίσταται Μητροπολίτης Φωκίδος. Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1935 διὰ ψήφωσαν κανονικῶν καθίσταται Μητροπολίτης Δημητριάδος, ὑποβαλὼν τὴν παραίτησίν του λόγῳ γήρατος τὸ 1957 κατὰ μῆνα Φεβρουάριον. Ὁ Μητροπολίτης Δημητριάδος Ἰωακείμ καὶ γράφει καὶ ὁμιλεῖ. Καὶ ἐξαιρετικῶς γράφει καὶ ὠραιότατα ἀπαγγέλλει καὶ κηρύσσει τὸν λόγον τοῦ Κυρίου. Διακατέχεται ἀπὸ τὸν ἱερὸν πόθον καὶ τὴν δίψαν νὰ ἴδῃ τὴν Ἐκκλησίαν ἀναδιοργανομένην καὶ χαράσσει συνταγματίων, τρόπον τινά, ἐκκλησιαστικοῦ καταστατικῆς χάρτου, τὸ ὁποῖον ὅμως, ὅπως συμβαίνει μὲ ὅλας τὰς μεγάλας καὶ ὠραίας ιδέας, παραμένει εἰς τὸν χάρτην, διότι δὲν εὐρίσκονται ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι θὰ ἐφαρμόσουν τὰς χαρασσομένας γραμμάς. Οἱ λόγοι του χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Αἱ προσευχαί του εἶναι θερμαί. Καὶ εἰς τὴν διοίκησιν ἀναλίσκει ἑαυτόν, κινούμενος πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις καὶ εἰς τὰς πεδιάδας καὶ εἰς τὰ ὄρη.

Χρόνοι μαῦροι διὰ τὴν χώραν ἡμῶν ἐπισκιάζουν τοὺς ἑλληνικοὺς ὀρίζοντας καὶ ὅτε μίαν ἡμέραν δὲν ἐγκαταλείπει τὸ Ποίμνιον Αὐτοῦ. Ἀσφαλῶς καὶ μεταξὺ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι μὲ ἱερὰν συγκίνησιν ἀτενίζουσι διὰ τελευταίαν φορὰν τὸ ἱερὸν αὐτοῦ σκῆνος, θὰ ὑπάρχουν οἱ σωθέντες μέσα ἀπὸ τὰς φυλακὰς καὶ τὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως, ἀναρίθμητοι δέ, ἀ-

σφαλῶς, εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι σιτιζόμενοι εἰς τὰ σουσιτία, τὰ ὁποῖα ὁ Μητροπολίτης Δημητριάδος Ἰωακεῖμ ὠργάνωσε, διετηρήθησαν εἰς τὴν ζωὴν καὶ ἐθνώμονες σήμερον κλίνουν γόνυ καρδίας καὶ σώματος, δεόμενοι τοῦ Ὑψίστου, ὅπως μετὰ τῶν Ἁγίων κατατάξῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.

Δὲν εἶναι, ὅμως, μόνον οἱ χρόνοι τῆς κατοχῆς, κατὰ τοὺς ὁποίους διακινδυνεύει, σύρεται ἀπὸ διαφόρους, ἀλλὰ ἡ μεγάλη συμφορὰ, ἡ ὁποία ἐπληξε τὸν ὠραῖον καὶ ἱστορικὸν Βόλον καὶ τὴν περιφέρειαν αὐτοῦ, φέρει καὶ ἓνα βαρὺ πλήγμα εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ποιμενάρχου, ὁ ὁποῖος, βεβαρυνμένος πλέον ἀπὸ τὴν πάροdon τῶν ἐτῶν καὶ τρέμων ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ χρόνου, ἴσταται ὀρθὸς ἐπάνω εἰς τὴν σαλευσμένην γῆν καὶ στηρίζει ὁ τρέμων αὐτὸς σεπτὸς γέρον τὸς τρέμοντας ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ Ἐγκελάδου πιστοῦς ὀπαδοὺς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ποιμνίου του. Ὁ Μητροπολίτης Ἰωακεῖμ δὲν εἶναι ἀπὸ τὰς συνηθισμένας μορφὰς τῶν μελῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ἱεραρχίας. Ἐὰν τὸν ὀνομάσωμεν Μέγαν, θὰ διαμαρτυρηθῇ ἡ ψυχὴ του καὶ τὸ πνεῦμά του, πὸν ἀσφαλῶς παρακολουθεῖ ἀπὸ τὴν χώραν τῆς ζωῆς καὶ τῆς αἰωνιότητος τὰ τελούμενα καὶ τὰ λεγόμενα γύρω ἀπὸ τὸ σκήνωμά του. Καὶ ἐὰν τὸν ὀνομάσωμεν ἄγιον, δὲν θὰ προσκαρούσωμεν καθόλου εἰς τὴν πραγματικότητα! Τὸν ὀνομάζω, ὅμως, καὶ ἀκόμη ἀγωνιστὴν, διότι καὶ κατὰ τὰς πολλὰς συναντήσεις, τὰς ὁποίας εἶχα εἰς τὴν ἐπιθανάτιον αὐτοῦ κλίνην καὶ ἡμέρας τε καὶ νύκτας ὁ πρὸς τὴν αἰωνιότητα βαδίζων Μητροπολίτης πρώην Δημητριάδος Ἰωακεῖμ δὲν παύει νὰ προφέρει, ἀσθενῶς κἀπως ἀπὸ τὴν ἐξάντλησιν τῆς ἀσθενείας καὶ τὸν πόνον καὶ τὸν πυρετόν, τὰ λόγια, μὲ τὰ ὁποῖα καταρτίζει καὶ πάλιν ἐν νέον πρόγραμμα, τὸ ὁποῖον παραδίδει, ὡς ὑποθήκην, εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι τὸν διεδέχθησαν καὶ γενικώτερον εἰς τὰ νέα στελέχη τῆς Ἱεραρχίας καὶ τὸν Κλῆρον γενικώτερον. Ὁ ἀγωνιστὴς Μητροπολίτης Δημητριάδος Ἰωακεῖμ δὲν εὐρίσκειται πλέον ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν ἀλλ' οὔτε καὶ ἐπίστευσεν οὐδεμίαν στιγμήν, ὅτι ἡ ἔλευσις του εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν ἐξασφαλίζει τὴν ἀγκυραν μέσα εἰς τὸν ἀνύπαρκτον, ἄλλωστε, λιμένα τῆς παρουσίας ζωῆς! Καὶ ἔλεγε καὶ διεκήρυττεν: «Ἀληθινὴ Πατρίς ἡ Ἄνω Ἱερουσαλήμ». Πολίται καὶ συμφυλέται οἱ πρωτότοκοι οἱ ἀπογεγραμμένοι ἐν οὐρανοῖς». Καὶ πιστεύων πάντοτε, εὐκαιρῶς ἀκαιρῶς, ἔλεγεν «οὐ ὁ Χριστὸς ἐστὶν ὑπὲρ τὰ γήϊνα εἶναι τῆ διανοία». Ἔχων τὸ θεῖον ἐμφύσημα, τὴν προίην, δηλαδή, τὴν θείαν, ἐπίστευε καὶ ἐκήρυττε πρὸς πάντας, καὶ νεκρὸς αὐτὸ ἀκόμη βροντοφωνεῖ: «Ἡμῖν τὸ τέλος, οὐ ἕνεκα πάντα πράττομεν καὶ πρὸς ὃ ἐπειγόμεθα, ἡ μακαρία διαγωγή ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι». «Καὶ γάρ», ἵνα κατὰ Χρυσόστομον καὶ πάλιν εἴπωμεν, «μίαν καὶ τὴν αὐτὴν μητέρα καὶ τάφον, ἐξ ἧς ἐλήφθημεν καὶ εἰς ἣν ἀποστραφησόμεθα, μηδὲν πλέον ἀλλήλων ἔχοντες».

Ἐπέταξε τὸν πηλὸν καὶ τὸν χοῦν τῆς γῆς καὶ ἔγινε πνεῦμα μέσα εἰς τὸ λιποδιαίτον καὶ λιπόσαρκον σκήνωμά του. Πορεύεται πρὸς τοὺς οὐρανοὺς, ἡ μᾶλλον ἤδη ἐπορεύθη πρὸ ἡμερῶν. Θὰ διατηρήσωμεν

τὴν πλήρη δυνάμειος θείαν κηρυκτικὴν του δύναμιν, τὴν ἐνεργὸν ζωσαν πίστιν του, τὸ ἀκτινοβολοῦν παράδειγμά του, τὸ ἦθος τοῦ ἀνθρώπου, τὴν χριστιανικὴν του συνείδησιν, καὶ ἐν κατανύξει βαθεῖα καὶ ἐν συντριβῇ θὰ εἴπωμεν πρὸς αὐτόν: «Ἀναπαύθητι, λοιπόν, σεμνὲ καὶ σεπτὲ Ποιμενάρχα. Τὸ ἔργον, δ' ἐδόθη σοι, ἵνα τελειώσης, εἰς πέρας ἤχθη. Τὸ κοινὸν τοῦ βίου ἐπλήρωσας χρέος. Εἰσέρχεται ἤδη εἰς τὴν αἰωνιότητα.

Σεπτῆ, αἰωνία ἔστω ἡ μνήμη σου.

Ο ΛΑΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΛΑΤΑΜΩΝΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ (+)

Τῆ 25ῃ Μαρτίου ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον, ὅλων αἰφνιδίως, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος κυρὸς Δημήτριος. Ὁ ἀοίδιμος Ἱεράρχης, κατὰ κόσμον Δημήτριος Θεοδόσης, ἐγεννήθη ἐν Ζακύνθῳ ἐν ἔτει 1892. Τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐδιδάχθη ἐν Ζακύνθῳ, τὰς δὲ γυμνασιακὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἔκαμεν ἐν Πάτραις. Ἐγγραφεῖς εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἀπεφοίτησεν ἐξ αὐτῆς ἐν ἔτει 1922.

Ἀσπασθεῖς τὸν μοναχικὸν βίον, ἐκάρη μοναχὸς ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ Ἀσωμάτων Λευκάδος. Ἐν ἔτει 1917 ἐχειροτονήθη ἐν Πάτραις εἰς Διάκονον ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Πατρῶν κυροῦ Ἀντωνίου, ὑπηρέτησας ἐν Πάτραις καὶ Πειραιεῖ. Εἰς Προσβύτερον ἐχειροτονήθη τὸ ἔτος 1923 ἐν Πειραιεῖ, διορισθεὶς δὲ Ἱεροκέρυξ ὑπηρέτησεν ἀλληλοδιαδόχως ἐν Ἀκαρνανίᾳ, Λευκάδι, Καρυστίᾳ καὶ Κεφαλληνίᾳ. Ὑπηρέτησε ἐπίσης ὡς Καθηγητῆς τῶν Θρησκευτικῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ, Πρωτοσύγκελλος ἐν τῇ Ἱ. Μητροπόλει Πατρῶν καὶ Ἱερατικός Προϊστάμενος τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Πατρῶν.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐκτιμήσασα τὴν μακρὰν καὶ εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν τοῦ μεταστάντος ἐξέλεξε τοῦτον ἐν ἔτει 1945 Μητροπολίτην Γυθείου καὶ Οἰτύλου. Τὴν Ἱεράν ταύτην Μητρόπολιν ἐποίμανεν ὁ μεταστὰς ἐπὶ 11ετίαν, μετατεθεὶς ἐν συνεχείᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1956 εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος, ὅπου καὶ εὗρεν αὐτὸν ὁ θάνατος.

Ὁ ἀειμνήστος Μητροπολίτης κατὰ τὴν μακρὰν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διακονίαν αὐτοῦ διεκρίθη ἐπὶ ζήλω καὶ προσηλώσει εἰς τὰ ἱερά αὐτοῦ καθήκοντα, ἀναδειχθεὶς στοργικὸς ποιμὴν, δι' ὃ καὶ δικαίως λυπεῖται τὸ ποιῖμον αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ἀδοκίτῳ ἀπὸρραφισμῷ.

Ἡ κηδεῖα τοῦ μεταστάντος Ἱεράρχου ἐγένετο ἐν Λαρίσῃ.

Εἴη αἰωνία αὐτοῦ ἡ μνήμη!

«Τὰ βεῖθρα τῶν θείων διδασκῶν σου, φυλάττοντα πάσαν μηχανὴν, τῶν κακοδόξων φεύγωμεν, καὶ πάσας ἐκκρουόμεθα, σοὶς ἱεροῖς συγγράμμασι, φάλαγγας τούτων Γρηγορίου».

«Τὴν πλάνην κατέφλεξας, τῶν κακοδόξων Σοφέ, τὴν πίστιν ἐτράνωσας, τῶν ὀρθοδόξων καλῶς, καὶ κόσμον ἐφώτισας: ὄθεν τροπαιοφόρος, νικητὴς ἀνεδείχθη, στυλὸς τῆς Ἐκκλησίας, ἀληθὴς Ἱεράρχης: πρεσβεῦον μὴ ἐλλίπτης Χριστῷ σωθῆναι πάντας ἡμᾶς».

(Ἀπὸ τὸν Κανόνα τοῦ ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἱερὰ Σύνοδος

Τῇ 27ῃ Μαρτίου ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐπανάλαβε τὰς διακοπείσας ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τῶν Ἀπόκρεω ἐργασίας αὐτῆς. Ἐν ἀρχῇ ὁ Μακαριώτατος κ. Πρόεδρος ἀνεκοίνωσε τὰς ἐνεργείας εἰς ἃς προέβη, Συνοδικῆ ἐξουσιοδότησει, κατὰ τὸ διάστημα τῶν διακοπῶν. Ἀκολουθῶς ἀνεκοίνωσε τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ τὴν πρὸς Κύριον ἐκδήμιαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου πρώην Δημητριάδος κυροῦ Ἰωακείμ, ὡς καὶ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Λαρίσης καὶ Ἰλατινάδος κυροῦ Δημητρίου, εὐχῆθεις ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν αὐτῶν. Ἐν συνεχείᾳ ἡ Ἱ. Σύνοδος ἠσχολήθη περὶ διάφορα θέματα ὑπηρεσιακῆς φύσεως, μετὰ δὲ τὸ πέρας τῆς συνεδρίας οἱ Σεβ. Συνοδικοί Σύμβουλοι κατήλθον εἰς τὸ παρὰ τοῖς Συνοδικοῖς Γραφεῖσι παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, ἕθα ἐτελέσθη Τρισάγιον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τῶν ἐκδη-η. μ. τῶν Ἱεραρχῶν.

Ἀποστολικὴ Διακονία. Τὴν 19ην παρελθόντος μηνὸς Μαρτίου, ἐπὶ τῇ λήξει τῆς Ε' σειρᾶς τοῦ Πνευματικοῦ Φροντιστηρίου τῆς Ἐκκλησίας, ἐγένετο ἐπισημῶς τελετὴ εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, παρουσία τοῦ Μακαριώτατου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Κυρίου Θεοκλήτου, τοῦ Γενικοῦ Δ/ντοῦ Καθηγητοῦ κ. Ἀνδρέου Φυτράκη, τῶν διδασκάντων καὶ τῶν αἰδεσιμωτάτων μελῶν τοῦ Φροντιστηρίου.

Κατ' αὐτὴν, μετὰ τὴν ἀναπεμφθεῖσαν εὐχαριστήριον δέσπιν, ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδίτης κ. Στέφ. Ματακούλιας, ὑπεγράμμισε τὴν ὠφελιμότητα τῆς ἐν λόγῳ προσπάθειας, ἐξέθεσε τὴν συντελεσθεῖσαν ἐργασίαν καὶ ἠυχάρησεν τὸν Μακαριώτατον διὰ τὴν δημιουργίαν αὐτοῦ τοῦ πνευματικοῦ φυτωρίου, διὰ τοῦ ὁποῖου καλλιεργούνται καὶ κατατοπίζονται οἱ Ἐφημέριοί μας, οἱ ὅποιοι ἤδη ἀσκοῦν ἢ θὰ ἀσκήσουν συντόμως τὸ μέγα λειτουργημα τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς καὶ ὁδηγοῦ.

Ἀκολουθῶς ὠμίλησε μετὰ πολλῆς ἀγάπης ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος, ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ ἐξήρε καὶ αὐτὴς τὴν χειρονομίαν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως εὐγενῶς χορηγήσαντος τὰ οἰκονομικὰ διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ πνευματικοῦ τούτου Φροντιστηρίου ἐτόνισε τὴν μεγάλην ἀνάγκην δημιουργίας ἐναρέτου καὶ ἀνεπιλήπτου ἱεροῦ κλήρου, ἱκανοῦ νὰ βαστάσῃ τὸ βῆρος τῆς ὑψηλῆς διακονίας, ἰδίᾳ μάλιστα σήμερον.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Γεν. Διευθυντὴς Καθηγητὴς κ. Φυτράκης ἐξέφρασε τὴν χαρὰν τῆς Ἀποστ. Διακονίας διὰ τὴν συντελουμένην ἐν τῷ Φροντιστηρίῳ τούτῳ ἐργασίαν καὶ παρεκάλεσε τοὺς αἰδεσιμωτάτους Ἐφημέριους νὰ βοηθήσουν τοὺς διαφόρους τομεῖς τοῦ ἔργου τῆς Ἀποστ. Διακονίας, ἰδίᾳ εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸ χριστιανικὸν ἔντυπον, τὸ Κατηχ. Σχολεῖον, τὸ κήρυγμα κ.λ.π.

Μετὰ ταῦτα ἐξεφράσθησαν αἱ εὐχαριστίαι πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Ἀ. Διακονίαν ἀπὸ μέρους ἱερέως, ὡς ἐκπροσώπου τῶν μελῶν τοῦ Φροντιστηρίου.

—Τὴν 24ην Μαρτίου, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἑορτῆς τοῦ διπλοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἔλαβε χώραν πανηγυρικὴ τελετὴ ἐν τῇ Μεγάλῃ Αἰθούσῃ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Κατ' αὐτὴν παρέστησαν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν, Ἀρχιερεῖς, Καθηγηταὶ τῆς Θεολ. Σχολῆς, κληρικοὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ πλῆθος κόσμου.

Ἐν ἀρχῇ ἐχαίρησε τοὺς συγκεντρωθέντας ὁ Γεν. Δ/ντῆς τῆς Ἀποστ. Διακονίας Καθηγητὴς κ. Φυτράκης, ὁ ὁποῖος ἐξήρεν ἐν ὀλίγοις τὴν σημασίαν τῆς ἡμέρας, ἐτόνισε τὴν ἀνάγκην τοῦ ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ περιεχομένου αὐτῆς φρονηματισμοῦ τῆς νεότητος καὶ ἀκολουθῶς παρεκάλεσε τὸν Κοσμητορα τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Νικόλ. Τωμαδάκη, ὅπως ἐκφωνήσῃ τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας. Ὁ κ. Καθηγητὴς ἀνέπτυξε μετὰ πίστεως καὶ πολλῆς πειστικότητος τὸ θέμα «Ὁρθοδοξία καὶ Ἔθνος», ἐξάρας τὴν συμβολὴν τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας εἰς τὴν πνευματικὴν πορείαν τοῦ Ἔθνους. Μετὰ ταῦτα ἡ χορωδία τοῦ Θεολογ. Οἰκτροφείου ἔψαλε ὠραϊότατα θρησκευτικὰ καὶ πατριωτικὰ ἔξματα, —Τὴν 25ην Μαρτίου ἡμέραν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ δέκα φοι-

τητα τοῦ Θεολογικοῦ Οἰκτροφείου, ἐξέδραμον, εὐλογία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἀττικῆς κ. Ἰακώβου, εἰς ἰσαριθμὸν ἐνορίας κωμοπόλεων καὶ χωριῶν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἀττικῆς καὶ ὠμίλησαν κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐπὶ τοῦ θέματος «Ὁρθοδοξία καὶ Ἔθνος». Ὡσαύτως διένειμαν εἰς τοὺς χριστιανοὺς πακίλα ἔντυπα τῆς Ἀποστ. Διακονίας.

—Τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς 29ης Μαρτίου ἐγένετο ἐν τῇ Μεγάλῃ Αἰθούσῃ τῆς Ἀποστ. Διακονίας ἑορταστικὴ συγκέντρωσις 300 περίπου γυμνασιοπαίδων, μαθητῶν Μέσων τινῶν Κατηχητικῶν Σχολείων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

—Τῇ 17ῃ Μαρτίου ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Θεόκλητος προήδρευσε συνεδρίας τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.

Τῇ 18ῃ Μαρτίου ἡ Α. Μακαριότης ἐδέχθη τὸν Διευθυντὴν τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ κ. Σερβέν. Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ προήδρευσε συνεδρίας τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

—Τῇ 19ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ὁ Μακαριώτατος ἐδέχθη τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Κιτίου κ. Ἀνθιμον, τὸν Ἐπίσκοπον τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἀρμενίων καὶ τὸν Ταξίαρχον κ. Παναγάκην.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς αὐτῆς ἡμέρας προήδρευσε συνεδρίας τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀποταμιεύσεως.

—Τῇ 20ῃ Μαρτίου ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ τῆς Μητροπόλεως κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Χαιρετισμῶν.

—Τῇ 22ῃ, Κυριακῇ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐτέλεσε τὴν Θείαν Λειτουργίαν ἐν τῷ Παρεκκλησίῳ τῶν Ἀνακτόρων, παρουσία τῶν Α.Α.Μ.Μ. τῶν Βασιλέων καὶ τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας.

—Τῇ 23ῃ Μαρτίου τὴν Α. Μακαριότητα ἐπεσκέφθη ὁ στρατηγὸς κ. Γ. Γρίβας - Διγενῆς. Τὸ ἀπόγευμα τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὁ Μακαριώτατος ἀντεπεσκέφθη τὸν στρατηγὸν Γρίβαν εἰς τὴν οἰκίαν του.

—Τῇ 24ῃ Μαρτίου ὁ Μακαριώτατος παρέστη εἰς τὴν πανηγυρικὴν συνεδρίαν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἐπὶ τῇ Ἑθνικῇ Ἑορτῇ.

—Τὴν ἐπομένην, 25ην Μαρτίου, Ἐπέτειον τῆς Ἑθνικῆς ἡμῶν ἑορτῆς, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἐτέλεσεν ἐν τῷ Ἱ. Μητροπολιτικῷ Ναῷ τὴν καθιερωμένην ἐπίσημον δοξολογίαν, παρουσία τῶν Α.Α.Μ.Μ. τῶν Βασιλέων, τῆς Α.Β.Υ. τοῦ Διαδόχου καὶ τῶν μελῶν τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας, τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ τῶν λοιπῶν ἐπιστήμων.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς αὐτῆς ἡμέρας παρέστη εἰς τὴν ἐπὶ τῇ Ἑθνικῇ Ἐπετείῳ ἑορτῇ τοῦ Πανεπιστημίου, τὸ δὲ ἔσπερας παρεκάθησεν εἰς γεῦμα δοθὲν ὑπὸ τῆς Π.Ε.Α.Κ. πρὸς τιμὴν τοῦ στρατηγοῦ Γ. Γρίβα-Διγενῆ.

—Τῇ 26ῃ Μαρτίου ὁ Μακαριώτατος ἐδέχθη τὸν Ἐφέτην κ. Ἰσακογιάννην, τὸν Ἀρεοπαγίτην κ. Παπαϊωάννου, τὸν στρατηγὸν ἐ.ἀ. κ. Πισίκαν, τ. Δήμαρχον Ἀθηναίων καὶ τὸν Πρόεδρον Κοινότητος Μπραχαμίου κ. Τρακάδαν.

Τὸ ἀπόγευμα προήδρευσε συνεδρίας τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

—Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Κερνίτης κ. Χρυσόστομος κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα Μάρτιον ἱερούργησε καὶ ὠμίλησε κατὰ Κυριακὰς, ἑορτὰς καὶ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Ἀκαθίστου ὕμνου εἰς διαφόρους ναοὺς τῶν Ἀθηνῶν.

Τῇ 1ῃ Μαρτίου ἐντολῇ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου ἐχειροτόνησε εἰς διάκονον ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ Ἁγίου Ἀνδρέου—Πετραλώνων τὸν Κωνσταντῖνον Μπαλωμένον, πτυχιούχον τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βοστώνης.

Τῇ 8ῃ Μαρτίου ἐντολῇ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου ἐχειροτόνησε εἰς διάκονον ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ Ἁγίου Ἀρτεμίου τὸν Χρήστον Λιανουσιώτην, πτυχιούχον τοῦ Ἀνωτέρου Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου τῆς Ριζαρείου Σχολῆς.

Τῇ 13ῃ Μαρτίου παρέστη ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου εἰς τὴν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κέντρου παραγωγικότητος διάλεξιν τοῦ κ. Γ. Λάσκαρη.

Τῇ 14ῃ Μαρτίου προήδρευσε συνεδρίας τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

Τῆ 18ῃ Μαρτίου παρέστη ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου εἰς τὴν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας διάλεξιν τοῦ κ. Λέοντος Μακκά.

Τῆ 22ῃ Μαρτίου παρέστη ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου εἰς τὴν ἐν τῇ Ἐστία τῆς Νέας Σμύρνης ἀπονομὴν ἐπάθλων ἐπιμελείας καὶ χρηστοθεΐας εἰς μαθητὰς καὶ μαθητρίδας ὑπὸ τῆς Α.Β.Υ. Πριγκιπίσσης Σοφίας.

Τῆ 28ῃ Μαρτίου προήδρευσε συνεδρίας τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

Τῆ 29ῃ Μαρτίου παρέστη ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου εἰς τὴν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ φιλολογικοῦ Συλλόγου «Παρνασσός» συναυλίαν τῆς χορωφίας τοῦ κ. Εὐαγγέλου Πετρίδη.

— Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀχαΐας κ. Παντελεήμων κατὰ τὸν μῆνα Μάρτιον ἐλειτούργησε καὶ ἐκήρυξε τὸν θεῖον Λόγον ἐν διαφόροις ἱ. Ναοῖς τῆς ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Τῆ 1ῃ Μαρτίου ἐντολῇ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου ἐγειροτόνησεν εἰς διάκονον τὸν Γεώργιον Χριστόπουλον. Τῆ αὐτῇ ἡμέρᾳ παρέστη, ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, κατὰ τὴν ὑπὸ τῆς Α.Υ. τῆς Πριγκιπίσσης Σοφίας ἀπονομὴν τιμητικῶν διακρίσεων εἰς αἰμοδότας εἰς τὸ Κέντρον αἰμοδοσίας τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐξεπροσώπησε τὸν Μακαριωτάτον Ἀρχιεπίσκοπον εἰς ἐορτὴν δοθείσαν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Παρνασσοῦ, ὑπὸ τοῦ Ἑλληνο-Κορεατικοῦ Συνδέσμου. Ὡσαύτως ὠμίλησε καὶ διεβίβασε τὰς εὐχὰς τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου εἰς τὸ Μέσον Κατηχητικῶν Σχολείων ἱ. Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου (Χρυσοσπηλαιώτισσης).

Τῆ 3ῃ Μαρτίου ὠμίλησε πρὸς τοὺς φοιτητὰς τοῦ Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας καὶ πρὸς τοὺς μαθητὰς τοῦ Ἀνωτέρου Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου τῆς Ριζαρείου ἐπὶ τοῦ θέματος «Οἱ Πρεσβυτεριανοὶ ἢ Εὐαγγελικοί».

Τῆ 4ῃ Μαρτίου προήδρευσε τοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἐκκλησ. Ὁργανοτροφείου Βουλιαγμένης.

Τῆ 8ῃ Μαρτίου ἐξεπροσώπησε τὸν Μακαριωτάτον Ἀρχιεπίσκοπον εἰς τὴν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Παρνασσοῦ δοθείσαν Ἐορτὴν ἐπὶ τῇ 11ῃ Ἐπετειῶτῆς ἐνωματώσεως εἰς τὴν Ἑλλάδα τῆς Δωδεκανήσου.

Τῆ 9ῃ Μαρτίου ὑπεδέχθη ἐκ μέρους τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου εἰς τὸ Ἀεροδρόμιον Ἑλληνικοῦ τὸν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἀφίχθοντα Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον Ἀμερικῆς Κύριον Ἰάκωβον. Τῆ ἰδίᾳ ἡμέρᾳ ὠμίλησε, προστὰς συγκεντρώσεως, ἐν τῇ Ἀποστολικῇ Διακονίᾳ, ἐξομολόγων, λαβόντων ἐντολὴν, ὅπως τελέσουν τὸ Μυστήριον τῆς ἱ. Ἐξομολογήσεως εἰς τὰ Σχολεῖα Μ. Ἐκπαιδεύσεως καὶ τινα Νοσοκομεῖα ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Τῆ 10ῃ Μαρτίου ὠμίλησε πρὸς τοὺς φοιτητὰς τοῦ Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας καὶ τοὺς σπουδαστὰς τοῦ Ἀνωτέρου Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου περὶ τῶν κυριωτέρων προτεσταντικῶν ομάδων καὶ τῶν κακοδοξιῶν αὐτῶν.

Τῆ 11ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς ὠμίλησεν εἰς συγκέντρωσιν ἐν τῷ ἱ. Ναῷ Μεταμορφώσεως Μοσχάτου περὶ τοῦ κινδύνου ἐκ τῶν διαφόρων αἰρετικῶν.

Τῆ 12ῃ Μαρτίου προέστη συγκέντρώσεως τῶν ἱερέων τοῦ Δ'. Τομέως, καθ' ἣν ἐγένετο συζήτησις ἐπὶ θεμάτων ἐξομολογητικῆς μετ' εἰσήγησιν τοῦ Ἀρχιμ. Παντελεήμονος Μπαρδάκου.

Τῆ 18ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς παρουσία τῆς Α.Μ. τῆς Βασιλείσσης, ἐκπροσωπῶν τὸν Μακαριωτάτον Ἀρχιεπίσκοπον, ἐτέλεσεν ἀγιασμόν ἐπὶ τῇ θεμελίωσει τοῦ κτιρίου τοῦ Ἰδρύματος Προστασίας ἀπροσαρμόστων παιδῶν «Ἡ Θεοτόκος».

Τῆ αὐτῇ ἑσπέρᾳ ἐτέλεσε Θεῖαν Λειτουργίαν Προηγιασμένων δώρων μεθ' ὀμίλης εἰς τὸν ἱ. Ναὸν Κοιμήσεως Θεοτόκου Χρυσοσπηλαιώτισσης.

Τῆ 19ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, ἐκπροσωπῶν τὸν Μακαριωτάτον Ἀρχιεπίσκοπον, ἠλόγησε τὴν, παρουσία τῆς Α.Μ. τῆς Βασιλείσσης, γενομένην ἐναρξιν τοῦ Συνεδρίου τῶν Διευθυντῶν τῶν Τομέων Σπιτιοῦ τοῦ Παιδιοῦ καὶ Ὁμάδων Βοηθείας Ὑπαίθρου τῆς Βασιλικῆς Προνοίας.

Τῆ 20ῃ Μαρτίου ἐχοροστάτησε καὶ ὠμίλησεν εἰς τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Ἀ' Χαιρετισμῶν ἐν τῷ ἱ. Ναῷ Ἁγίου Γεωργίου Κυψέλης.

Τῆ 21ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς παρουσία τοῦ Δημάρχου Ἀθηνῶν καὶ ἐκπροσώπου τῆς Κυβερνήσεως ἐτέλεσε τὸ καθιερωμένον μνημόσυνον καὶ ὠμίλησε εἰς τὸν χώρον τοῦ Ἀ' Νεκροταφείου Ἀθηνῶν.

Τῆ 22ᾳ Μαρτίου, τὸ ἑσπέρας ὠμίλησε εἰς τὸν ἱ. Ναὸν Ἀγίου Κωνσταντίνου Ὁμονοίας ἐνώπιον πολυπληθοῦς ἀκροατηρίου ἐπὶ τοῦ θέματος «Οἱ Πρεσβυτεριανοὶ ἢ Εὐαγγελικοὶ καὶ ἀναίρεσις τῶν κακοδοξιῶν τῶν».

Τῆ αὐτῇ ἑσπέρᾳ διεβίβασε τὰς εὐλογίας τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου ὀμίλησας καταλλήλως πρὸς τὸν Χριστιανικὸν Ὀμιλὸν Φοιτητῶν τῆς Ἐνορίας Ἀγ. Φωτεινῆς Νέας Σμύρνης.

Τῆ 23ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς, ἐντολῇ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, ἐρρυθμίσε, μεταβὰς ἐπιτοπίως, διάφορα ζητήματα ἐν τῷ ὄργανοτροφειακῷ Ναῷ Ἁγίου Φανουρίου Λόφου Ἀξιωματικῶν.

Τῆ 24ῃ Μαρτίου ἐξεπροσώπησε τὸν Μακαριωτάτον Ἀρχιεπίσκοπον εἰς ἐορτὴν γενομένην ὑπὸ τῶν φοιτῶντων εἰς τὴν Μαράσειον Παιδαγωγικὴν Ἀκαδημίαν. Τῆ ἰδίᾳ ἡμέρᾳ ἐξεπροσώπησε τὸν Μακαριωτάτον Ἀρχιεπίσκοπον εἰς διάλεξιν δοθείσαν ἐν τῇ αἰθούσῃ Παρνασσοῦ ὑπὸ τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Νόβα.

Α' Ἀντιαιρετικὴ Ἐξόρμησις τῆς ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Εὐλογίας τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου ἐγένετο ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν κατὰ τὴν Ἀ' Ἐβδομάδα τῶν Νηστειῶν ἢ Ἀ' Ἀντιαιρετικὴ Ἐξόρμησις. Κατὰ τὴν ἐν λόγῳ ἐξόρμησιν, πρῶτον ἐπεσημάνθησαν οἱ αἰρετικοὶ Πεντηκοστιανοί, ἐν συνεχείᾳ δὲ τὴν Παρασκευὴν, 20ῆν Μαρτίου κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τῶν Ἀ' Χαιρετισμῶν οἱ ἱερεῖς ἢ ἱεροκήρυκες ἐνοριῶν εὐρισκομένων πλησίον τῶν διαφόρων Πεντηκοστιανικῶν κέντρων, λαβόντες ἐντύπους ὁδηγίας ἐκ τῆς ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς, ὠμίλησαν περὶ τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως, καὶ τῆς αἵρέσεως τῶν Πεντηκοστιανῶν. Ἀκολουθῶς τὴν Κυριακὴν, 22αν Μαρτίου, 100 φοιτηταὶ ἐξ ὧν οἱ πλεῖστοι τοῦ Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ὡς καὶ σπουδασταὶ τοῦ Ἀνωτέρου Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου τῆς Ριζαρείου Σχολῆς, διηρημένοι εἰς 9 ομάδας, ἐπισκέφθησαν τὰς οἰκίας τῶν Ὁρθοδόξων, τὰς εὐρισκομένας πλησίον τῶν Πεντηκοστιανικῶν κέντρων, καὶ διένειμαν 5.500 ἀντίτυπα τοῦ ἀντιαιρετικοῦ φυλλαδίου «Πεντηκοστιανοί», τὰ ὅποια διέθεσεν εὐγενῶς ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν.

— Ὁ Ὑπουργὸς Ἐθνικῶν Ἐπισκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας κ. Βογιατζῆς ἀπέστειλε πρὸς τὸν Διευθυντὴν τοῦ Περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» τὴν κάτωθι ἐπιστολήν:

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 23-3-59

Κύριε Σπεράντσα,

Ἐλαβον τὰς πραγματοποιηθείσας κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐκδόσεις τῆς «Ἐκκλησίας», τὸ περιεχόμενον τῶν ὁποίων μετ' ἰδιάζουσας προσοχὴν καὶ εὐχαρίστησιν μετ' ἀπησχόλησε.

Συγγαίρω θερμότητα διὰ τὰς τόσον ἐπαγωγὸς καὶ εὐγενεῖς προσπάθειάς, αἵτινες μετ' ἐνισχύουσαν εἰς τὸν πρωταρχικὸν σκοπὸν τῶν ἐπιδιωξέων μου πρὸς ἀνύψωσιν τῆς Ἐκκλησίας.

Φιλικώτατα

Γ. ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ

Ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ἐθνικῶν Ἐπισκευμάτων

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 24ης Φεβρουαρίου ἐξελέγη ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου παμψηφεί Μητροπολίτης Αὐστραλίας καὶ Νέας Ζηλανδίας ὁ Βοηθὸς Ἐπίσκοπος τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς Θεοφίλ. Ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ κ. Ἰεζεκιήλ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

Πρὸς πλήρωσιν τῆς χηρευούσης Ἐπισκοπῆς Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου προεκρίθη ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ Θρησκευμάτων καὶ Ἐθν. Παιδείας ὁ Παν. Ἀρχιμανδρίτης κ. Νικηφόρος Σιντζανάκης. Εἰς τὸ καταρτισθῆν ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης τριπρόσωπον συμπεριλαμβανόντο πλὴν τοῦ προκριθέντος καὶ οἱ Παν. Ἀρχιμανδρίται κ. κ. Ἀρκάδιος καὶ Ἀνθίμος Βαρδάκης.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς 80ῆς ἐπετείου τῶν γενεθλίων τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας κ. Ἀλεξίου «ἐγυρίσθη» μία κινηματογραφικὴ ταινία «ντοκουμανταίρ» διάρκειας 30 λεπτῶν, τῆς ὁποίας τὸ θέμα εἶναι ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία καὶ ὁ βίος καὶ ἡ δράσις τοῦ Πατριάρχου ὡς Μητροπολίτου Λένινγκραντ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ β' παγκοσμίου πολέμου. Ἡ Ὀλλανδικὴ ἐταιρεία Filmcentrum ἠγόρασε ἤδη τὴν ταινίαν αὐτήν, ἡ ὁποία πρόκειται νὰ προβληθῆ εἰς τὰς ἐνορίας τῆς Ὀλλανδίας.

— Ἐκυκλοφόρησε τὸ τεῦχος τοῦ Δεκεμβρίου 1958 τοῦ ἐπισημοῦ ὄργανου τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, τὸ ὁποῖον περιέχει πλουσίαν καὶ ἐκλεκτὴν ὕλην, καὶ ἄρθρον λαμπρὸν τοῦ καθηγητοῦ κ. Λ. Οὐσπένσκι ἐπὶ τοῦ θέματος «Ἡ Ἐβδόμη Οἰκουμένη Ἐκκλησία καὶ τὸ δόγμα περὶ τιμητικῆς προσκυνήσεως τῶν εἰκόνων».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Τὴν 27ην Ἰανουαρίου 1957 ἐωρτάσθη καθ' ἅπασαν τὴν Σερβίαν ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου Σάββα, πρώτου Σέρβου Ἀρχιεπισκόπου καὶ διοργανωτοῦ τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας. Εἰς ὅλους τοὺς ναοὺς τοῦ Βελιγραδίου ἐγένοντο τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας πνευματικαὶ συγκεντρώσεις μὲ ὁμιλίαν περὶ τῆς σημασίας τοῦ ἁγίου Σάββα διὰ τὴν Σερβικὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν Σερβικὸν λαὸν καὶ ἀπαγγελίας θρησκευτικῶν ποιημάτων. Μετὰ τὸ πέρας τοῦ προγράμματος διενεμήθησαν εἰς τὰ παιδιά δέματα, σταυροὶ καὶ βιβλία θρησκευτικοῦ περιεχομένου. Μεγάλην ἐπιτυχίαν εἶχεν ἡ εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν Βελιγραδίου ὀργανωθείσα τελετὴ, κατὰ τὴν ὁποίαν ὠμίλησε περὶ τῆς οὐσίας τῆς Ὁρθοδοξίας ὁ ὑφηγητὴς κ. Γκόσεβιτς, ὁ ὁποῖος ἐχειροκροτήθη ζωηρῶς ὑπὸ τοῦ ἐκλεκτοῦ ἀκροατηρίου διὰ τὴν ἐπιτυχήν διαπραγμάτευσιν τοῦ θέματος.

Τὴν ἡμέραν τῶν Θεοφανείων εὐρέθῃ νεκρὸς ὁ πρωθιερεὺς τῆς Ἐπισκοπῆς Ζίτσης Ράτκο Μπλαγκόγεβιτς, ὁ ὁποῖος, μεταβαίνων εἰς τὸν ὄρειον χωρίον Ζαόβινε διὰ νὰ τελέσῃ τὴν θείαν λειτουργίαν, ἐνέπεσεν εἰς σφοδρὰν χιονοθύελλαν καὶ ὠλισθήσεν εἰς χαράδραν, ὅπου εὗρε τραγικὸν θάνατον.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Τὸ ἐπίσημον ὄργανον τῆς Ἐκκλησίας Βουλγαρίας «Τσέρκόβεν Βέστνικ» δημοσιεύει εἰς τὸ ὑπ' ἀρ. 5 καὶ ἀπὸ 7ης Φεβρουαρίου ἐ.ἔ. φύλλον του συνέντευξιν τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἐκκλησίας Βουλγαρίας κ. Κυρίλλου. Εἰς τὴν ἐρώτησιν πῶς βλέπει τὸ μήνυμα τοῦ πάπα Ἰωάννου ΚΓ' ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ τὸ ἐπὶ τῷ Νέῳ ἔτει μήνυμα ἐπὶ τοῦ ἰδίου ζητήματος τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀθηνῶν, οὗτος ἀπήντησεν: «Ἡμεῖς δεχόμεθα μὲ συμπάθειαν καὶ χαρὰν ἅπασαν φωνὴν ὑπὲρ εἰρήνης καὶ εὐδοκίας μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐκτιμῶμεν κατ' ἀξίαν τὴν φωνὴν ὅταν ἔρχεται ἀπὸ τόσο ἀρχαίους θρόνους, ὅπως εἶναι ὁ τῆς Ρώμης καὶ ὁ τῆς Κων/πόλεως».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΠΟΛΩΝΙΑΣ

Τὴν 27ην Νοεμβρίου 1958 ἐωρτάσθη εἰς τὴν πόλιν τοῦ Μπελοστόκ ἡ εἰκοστὴ ἐπέτειος τῆς ἀρχιερατικῆς διακονίας τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μπελοστόκ καὶ Γκντάσκ καὶ καθηγητοῦ τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐν τῇ Θεολογικῇ Ἀκαδημίᾳ Βαρσοβίας κ. Τιμοθέου. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ αὐτῇ ὁ Προκαθήμενος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Πολωνίας κ. Μακάριος ἀπένευμεν εἰς τὸν ἐορτάζοντα Ἱεράρχην τὸ δικαίωμα ὅπως φέρῃ σταυρὸν ἐπὶ τοῦ καλυμμαυχίου. Προσφωνῶν τὸν Ἀρχιεπίσκοπον κ. Τιμοθέον, ὁ διευθυντὴς τῆς Ἐπιτροπῆς Θρησκευμάτων κ. Κυρίλλοβιτς, ἀνεφέρθη εἰς τὴν θρησκευτικὴν πολιτικὴν τῆς πολωνικῆς Κυβερνήσεως, πολιτικὴν «ἡ ὁποία δὲν γνωρίζει οὔτε Ἑλληνα οὔτε Ἰουδαῖον καὶ ἡ ὁποία ἀποβλέπει εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν ὄλων τῶν πιστευόντων πολιτῶν τῆς χώρας».

— Τὴν 27ην Σεπτεμβρίου 1958 ἐωρτάσθη πανηγυρικῶς ἡ μνήμη τοῦ ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου εἰς τὴν ἱστορικὴν μονὴν τοῦ Σουπράσλ. Τὴν ἡμέραν αὐτὴν ἐγένοντο τὰ ἔγκαϊνα τοῦ ἐπ' ὄνοματι τοῦ ἀποστόλου Ἰωάννου τιμωμένου ναοῦ, ὁ ὁποῖος ἐπεσκευάσθη ριζικῶς κατόπιν τῶν καταστροφῶν, ἃς ὑπέστη τὸ 1944 κατὰ τὴν ὑποχώρησιν τῶν χιτλικῶν στρατευμάτων. Μετὰ ταῦτα εἰς τὰ κτίρια τῆς ἐν λόγῳ μονῆς ἐστεγάσθησαν διάφοροι Σχολαί, τελευταίως δὲ καὶ Σχολὴ ὁδηγῶν τρακτέρ. Τὸ 1956 αἱ τοπικαὶ ἀρχαὶ ἔκλεισαν τὸν ναόν, τὸ δὲ 1957 ἠθέλησαν νὰ προβοῦν εἰς τὴν κατεδάφισιν του, ἡ ὁποία ὁμως ἐματαιώθη κατόπιν σχετικῶν ἐνεργειῶν, τοῦ ναοῦ ἀποδοθέντος εἰς τοὺς πιστοὺς.

Ἡ μονὴ τοῦ Σουπράσλ εἶναι μία τῶν ἀρχαιότερων τῆς Πολωνίας. Ἰδρύθη τὰς ἀρχὰς τοῦ 16αῖῶνος ὑπὸ τοῦ μεγάλου δουκοῦ Ἀλεξάνδρου Ἰβανόβιτς Χοντκέβιτς. Μετὰ τὸ 1956 ἡ μονὴ περιήλθεν εἰς τοὺς Οὐνίτας, οἱ ὁποῖοι τὴν ἐκράτησαν μέχρι τοῦ ἔτους 1839. Μετὰ τὸν α' παγκόσμιον πόλεμον ἡ μονὴ παρεδόθη εἰς τοὺς ρωμαιοπαπικούς. Τὸ ἔτος 1925 ἡ μονὴ ἔκλεισεν, τὸ δὲ 1932 οἱ οὐνίται κληρικὸι ἐπέταξαν ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικὰ σκευὰ τοῦ ναοῦ τῆς μονῆς καὶ τὸ 1937 ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν μονὴν ρωμαιοπαπικοὶ μοναχοί, οἱ ὁποῖοι κατεβίβασαν ὅλους τοὺς ὀρθοδόξους σταυρούς. Τώρα ἐπὶ τὴν στέγην τοῦ ναοῦ προσεῦχονται καὶ ἐνισχύονται πνευματικῶς οἱ ὀρθόδοξοι Πολωνοί, διὰ τοὺς ὁποίους καὶ ἰδρύθη ἀρχικῶς ἡ Μονὴ τοῦ Σουπράσλ.

— Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία Πολωνίας ἐξέδωκε καὶ ἐφέτος «Ὁρθόδοξον Ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1959», ἀποτελούμενον ἐξ 94 σελίδων μεγάλου σχήματος. Πλὴν τῶν γενικῶν ὁδηγιῶν, τυπικῶν διατάξεων, ἀστρονομικῶν στοιχείων, κυριακοδρομίου, πασχαλίου καὶ μηνολογίου, τὸ Ἡμερολόγιον περιέχει ἀλφαβητικὸν κατάλογον τῶν θαυματουργῶν εἰκόνων τῆς Θεοτόκου, ἀλφαβητικὸν κατάλογον τῶν ἁγίων, σύντομον ἀνασκόπησιν τῆς ἱστορίας τῶν Αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, χρονικὸν τῶν σπουδαιότερων γεγονότων ἐκ τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας Πολωνίας καὶ τῶν ἄλλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν κατὰ τὸ διάστημα μεταξὺ Ἰουνίου 1957 καὶ Νοεμβρίου 1958, διάφορα ἄρθρα, ἱατρικὰ καὶ γεωργικὰ ὁδηγία, στοιχεῖα περὶ Πολωνίας κτλ. Κατὰ τὰ εἰς τὸ τέλος τοῦ Ἡμερολογίου παρεχόμενα στοιχεῖα, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία Πολωνίας ἔχει 4 ἐπαρχίας μὲ 178 ἐνορίας, δύο μονὰς καὶ Θεολογικὴν Ἀκαδημίαν καὶ Σεμινάριον.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑΣ

Εἰς τὸ ὄργανον τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας τῆς Τσεχοσλοβακίας «Μλάντα Φρόντα» ἐδημοσιεύθη μία εἰσήγησις, ἀναγνωσθεῖσα ἐνώπιον τοῦ Γ' Συνεδρίου αὐτῆς, ἐν ἣ διαπιστοῦται ὅτι «πρέπει νὰ ὁμολογηθῆ ὅτι εἶναι ἰσχυρὰ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀθέου προπαγάνδας». Ἡ εἰσήγησις ἀναγνωρίζει, ὅτι πολλοὶ Τσέχοι φοιτηταὶ παραμένουν ἰσχυρῶς προσηλωμένοι εἰς τὰς θρησκευτικὰς τῶν πεποιθήσεις. Εἰς τὴν εἰσήγησιν ἀναφέρεται καὶ τὸ ἐξῆς χαρακτηριστικὸν ἀνέκδοτον: Μία φοιτήτρια, ἐξετασθεῖσα εἰς τὸ μάθημα «Μαρξισμὸς καὶ Θρησκεία», ἔλαβε τὸν βαθμὸν «ἀριστα». Μετὰ τὰς ἐξετάσεις ἐνεπιστεύθη εἰς τοὺς συμφοιτητάς της ὅτι ὀφείλει τὴν ἐπιτυχίαν αὐτὴν εἰς τὸ γεγονός ὅτι τὴν ἰδίαν πρῶταν μετέβη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐξωμολογήθη.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΙΘΙΟΠΙΑΣ

Ἐν τῷ καταρτισθέντι προγράμματι τῶν δεξιῶσεων τῶν Α. Μ. τῶν Ἑλλήνων Βασιλέων κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν των εἰς Αἰθιοπίαν εἶχεν ὀρισθῆ ὅπως τὴν Κυριακὴν, 1ην Μαρτίου, τελεσθῆ εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐπίσημος Δοξολογία. Ἐλήφθη δὲ πρόνοια, ὅπως αἱ Α. Μ. οἱ Βασιλεῖς παραστῶσιν καὶ εἰς τὸ τελευταῖον μέρος τῆς Θ. Λειτουργίας, ἵνα λάβωσιν ἰδέαν τοῦ λειτουργικοῦ ρυθμοῦ τῆς λατρείας ἐν Αἰθιοπία. Μετὰ τῶν Ἑλλήνων Βασιλέων προσήλθον εἰς τὴν Δοξολογίαν ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Αἰθιοπίας, ἡ Αὐτοκράτειρα, ὁ Διάδοχος καὶ τὰ λοιπὰ μέλη τῆς Αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας.

Ἡ Δοξολογία συνετάχθη περιστατικῶς χάριν τῶν φιλοξενουμένων Ἑλλήνων Βασιλέων. Ἀνεγνώσθη κατ' αὐτὴν ἡ περικοπὴ ΙΒ', 20-28 ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου, ἐνθα ἀναφέρεται ὅτι Ἑλληνες ἐκ τῶν ἀναβαινόντων εἰς Ἱεροσόλυμα «προσήλθον Φίλιππον καὶ ἡρώτων αὐτὸν λέγοντες· Κύριε, θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν». Ἔρχεται ὁ Φίλιππος καὶ λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ ἔρχεται Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος καὶ λέγουσιν τῷ Ἰησοῦ· ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκρίνεται αὐτοῖς λέγων· ἔλθ' ἄλ' ἔθ' ἢ ὥρα ἵνα δοξασθῆ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου».

Εἰς τὸ τέλος τῆς Δοξολογίας ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Αἰθιοπίας κ. Βασιλεῖος, περιβεβλημένος τὴν ἀρχιερατικὴν αὐτοῦ στολὴν προσεφώνησε τοὺς Ἑλληνας Βασιλεῖς διὰ τῆς κατωτέρω δημοσιευομένης προσλαλιάς. Μετὰ ταῦτα ἡ χορωδία τοῦ Ἑλληνορθόδοξου Ἱ. Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Φρουμεντίου ἔψαλε τὸ «Σῶσον Κύριε τὸν Λαόν Σου» Αἰθιοπιστὶ καὶ Ἑλληνιστὶ καὶ κατόπιν τοὺς Πολυχρονισμοὺς τῶν Ἑλλήνων Βασιλέων καὶ τῶν Αἰθίοπων Αὐτοκρατόρων.

Μετὰ τὸ πέρασ τῆς Δοξολογίας οἱ Ἑλληνες Βασιλεῖς κατήλθον εἰς κρύπτην, ἐνθα ἐτάφη ὁ προσφάτως ἀποθανὼν υἱὸς τοῦ Αἰθίοπος Αὐτοκράτορος, καὶ κατέθεσαν στέφανον.

Προσφώνησις

εἰς τὰς Α.Α.Μ.Μ. τοὺς Βασιλεῖς τῶν Ἑλλήνων
Παῦλον καὶ Φρειδερίκην
ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τῆς Ἁγίας Τριάδος τῇ 1 Μαρτίου 1959 ὑπὸ τῆς Α. Σ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου
Αἰθιοπίας κ. Βασιλείου

Ἐλλογημένους ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου
Μεγαλειότατοι,

Ἐξαιρετικὴν χαρὰν αἰσθάνεται σήμερον ἡ Αἰθιοπικὴ Ἐκκλησία, ὑποδεχομένη ἐν τῷ Ἱερῷ τούτῳ Ναῷ τῆς Ἁγίας Τριάδος τοὺς Ὁρθόδοξους Βασιλεῖς τῆς ἱστορικῆς χώρας τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ Θεῖα Πρόνοια ἐνεπιστεῖθη τὰς τύχας τοῦ εὐσεβοῦς καὶ ἡρωικοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Εἶθε οἱ πρῶτοι Ὁρθόδοξοι Βασιλεῖς, τοὺς ὁποίους ἠτήχησεν ἡ Αἰθιοπία κατὰ τὴν μακροαῖονα ἱστορίαν της νὰ φιλοξενησῆ.

Ἡ ἐξαιρετικὴ αὐτῆ χαρὰ διαπλατύνει τὰ στήθη τοῦ Αἰθιοπικοῦ Λαοῦ, καθ' ὅσον βλέπει τὸ ὥραϊον καὶ ἀλησμόνητον τοῦτο θέαμα νὰ συμπορευθῶνται ἐν ὀνόματι τῆς Ἁγίας Τριάδος οἱ Βασιλεῖς τῶν Ἑλλήνων μὲ τοὺς ἀγαπητοὺς ἡμῶν Αὐτοκράτορας, τὸν Χάιλε Σελάσιε καὶ τὴν Οὐελέτε Γιώργη, οἱ ὅποιοι εἶναι δι' ἡμᾶς ὡς ἄλλοτε ὑπῆρξαν διὰ τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν ὁ Μ. Κωνσταντῖνος καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἁγία Ἐλένη. Μᾶς συνδέει ὅλους ἡ ἀρχαία ἱστορικὴ χριστιανικὴ πίστις.

Ἡ χαρὰ μας σήμερον εἶναι Θεῖον δῶρον δι' αὐτὸ ἀσθόρμητος ἡ καρδία μας ἀναπέμπει τὰς εὐχαριστίας πρὸς τὸν Θεόν, ἐξ ὃς πᾶσα δόσις ἀγαθῆ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον ἄνωθεν ἐστὶ καταβαῖνον.

Ἄλλ' ἡ παρουσία Σας, Μεγαλειότατοι, εἶναι τοσοῦτον μᾶλλον συγκινητικὴ, καθ' ὅσον μεταφέρει τὰς σκέψεις μας πρὸς τοὺς ἀρχαιότερους χρόνους, ὅτε ἡ Αἰθιοπία μας καὶ τὸ Βυζάντιον ἦσαν ἰσοδυναμῶντα πρὸς ἄλληλα. Οἱ δεσμοὶ των ἦσαν μᾶλλον πνευματικοί. Συνέδεον αὐτὰ ἱερὰ ἰδεώδη ἢ ἀγάπη πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἡ ἀφοσίωσις πρὸς τὴν κοινὴν χριστιανικὴν πίστιν.

Ἀλησμόνητα μένον ἐν τῇ μνήμῃ τῶν Αἰθιοπικῶν γενεῶν τὰ ὀνόματα τοῦ Ἰουστίνου καὶ Χάλεβ, τουθόπερ μαρτυρεῖ, ὅτι ἡ συνεργασία Αἰθίοπων καὶ Ἑλλήνων ὑπῆρξεν εὐκρινῆς,

ἀδελφικῆ. Ἐφθασε μάλιστα εἰς βαθμὸν ἀδελφωσύνης. Ἐπήλθον ὅμως ἐν Μέσῃ Ἀνατολῇ σοβαρὰ γεγονότα ἢ ἀδελφωσύνη ἐκείνη κατέστη ὑποσυνειδητῆ, ἀλλ' ἡ συγκινητικὴ ἐπίσκεψίς Σας εἰς τὴν Πατρίδα μας καὶ ἡ παρουσία Σας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μας καθιστοῦν τὴν ἀδελφωσύνην ταύτην σήμερον συνειδητῆν.

Ἡ χαρὰ μας σήμερον ἐκδηλοῦται σεσαρκωμένη εἰς θερμὴν εὐχὴν πρὸς τὸν Βασιλέα τῶν Βασιλευόντων καὶ Κύριον Κυριευόντων, ὅπως ἐν τῷ ἐλέει Αὐτοῦ καὶ τοῖς οἰκτιρμοῖς εὐλογησῆ τὴν Βασιλείαν Σας, κατενοδώσῃ τὰ ἔργα Σας καὶ ἐπιδαμψιεύσῃ τὴν χάριν Του ἐπὶ τὸν εὐσεβῆ, Ὁρθόδοξον καὶ ἡρωικὸν Λαόν Σας.

Ἄς εὐλογησῆ ὁ Κύριος τὴν εἴσοδον Ὑμῶν καὶ τὴν ἐξοδον ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος Ἀμήν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Μπρατσιώτου Παν., Τὸ νόημα τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης. Λόγος Πρυτανικός. Ἐν Ἀθήναις 1956.

Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ ἐργασία κατὰ τοὺς Τρεῖς Ἱεράρχας. Ἐν Ἀθήναις 1958.

Πρυτανεῖα Παν. Μπρατσιώτου, Εἰσηγήσεις - Προσφωνήσεις, Λόγοι καὶ Λογοδοσία τοῦ Πρυτάνεως, ἐν Ἀθήναις 1956.

Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, Δεξίωσις τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ Παναγιώτου Μπρατσιώτου. Ἀνάτυπον ἐκ τῶν Πρακ. τῆς Ἀκαδημίας.

«Τὸ θέμα τῆς Ἑθνικῆς Παιδείας», Τεῦχος περιέχον τὰς ὁμιλίαις καὶ τὰ πορίσματα τοῦ Χρ. Κοιν. Κύκλου. Ἀθήναι 1958.

«Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης» (Ἐκδοσις α' Ἀστέρος). Εἶναι ἐν βιβλίον ἀφηγοούμενον καὶ ἐρμηνεύον τὸν βίον καὶ τὸ ἔργον τοῦ ἐσχάτως ἀνακηρυχθέντος ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μεγάλου Ἡσυχαστοῦ καὶ συγγραφέως Ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου, γεγραμμένον μετὰ γοητευτικῆς γλαφυρότητος ἀπὸ τῶν λόγιον Μοναχῶν Θεόκλητον Διονυσιάτην, τὸν γνωστὸν ἐκ τοῦ ἐξαισιου βιβλίου του «Μεταξὺ Οὐρανοῦ καὶ Γῆς» Ὁ συγγραφεὺς, μετὰ πολλῆς ἀνάπης καὶ βαθυτάτης παρατηρητικότητος ἀπέδωκε μὲ πᾶσαν πληρότητα καὶ ἀντικειμενικότητα τὸ πολυσχιδὲς ἔργον καὶ τὴν ἁγίαν μορφήν τοῦ βιογραφουμένου ἁγίου. Ἡ μεθοδικότης, μετὰ τῆς ὁποίας εἶναι γεγραμμένον καὶ ἡ ψηλαφητὴ εἰς πᾶσαν σελίδα ἀγάπη τοῦ συγγραφέως πρὸς τὸν γλυκύτατον Πατέρα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καθιστοῦν τὸ βιβλίον τοῦτο ἀληθὲς πνευματικὸν ἐντρυφήμα.

Μητροπολίτου Κεντρῶας Ἀφρικῆς Κυριανοῦ Παπαδοπούλου, Ἀπὸ τὴν πηγὴν τοῦ Βυζαντίου, Ὀδοιπορικόν, ἔκδοσις β', Ἐκδοτικὸς οἶκος α' Ἀστήρ». Ἀθήναι 1950. Σελ. 50.

— Μέγα καὶ θαυμαστὸν Προσκύνημα εἰς τὴν Παλαιστίνην καὶ Σινᾶ ὑπὸ τοῦ Ἡγουμένου τῆς ἐν Πάρω Ἱ Μονῆς Λογγοβάρδας Φιλοθέου. Ἐκδοτικὸς οἶκος α' Ἀστήρ». Ἀθήναι. Σελ. 204.

Παναγ. Χ. Δημητροπούλου, Δρος Θεολογίας, Ἡ «παράδοσις - Παπίου» καὶ ὁ συγγραφεὺς τῆς Ἀποκαλύψεως Ἰωάννου. Ἐν Ἀθήναις 1959. Σελ. 39.

Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μάρτυρος Μάμαντος, ποιηθεῖσα ὑπὸ Γερασίμου Μοναχοῦ Μικραγιαννανίτου. Ἐκδίδεται ἐπιμελεῖα Ἰωάν. Σπ. Ράμφου, Πρωτοπρεσβυτέρου. Ἐν Ἀθήναις 1958, σελ. 20.

— Ἐκ τῶν καταλοίπων Χρυσοστόμου Α. Παπαδοπούλου (†), Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, ΙΓ', Σελίδες ἐκ τῆς Ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὸν ΙΘ' αἰῶνα. Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ τιμητικοῦ τόμου κ. Ἀμίλκα Ἀλιβιζάτου, Ἀθήναι 1958, σελ. 8.

Ἄρχιμ. Ἀγαθαγγέλου Κοτρώνη, Ἡ μεγάλη κοινωνικὴ ἀρετὴ τῆς ἀγάπης. Ἀθήναι 1959. Σελ. 88.

Μιχαὴλ Ν. Βασιλοπούλου, Καθηγητοῦ, Λόγοι πανηγυρικοὶ καὶ ἐθνικοὶ, ἐπιμνημόσυνοι καὶ ἐπικήδειοι, ἄρθρα καὶ ὁμιλίαι. Ἀθήναι 1958.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 47 ἐδ. 2 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», ὡς ἐτροποποιήθη καὶ διὰ μεταγενεστέρων νομοθετικῶν διαταγμάτων, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου διὰ τὴν πλήρωσιν τῆς ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου Νικαίας ὑπαρχούσης κενῆς θέσεως τακτικοῦ Ἐφημερίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσιν τὴν ἐφημεριακὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ἀπαιτούμενα προσόντα τῆς ἀμέσου κατωτέρας κατηγορίας, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας διακηρύξεως ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα πιστοποιητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 16ῃ Μαρτίου 1959

† Ὁ Ἀθηνῶν Θεόκλητος

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἡλείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρων 46, 47 καὶ 48 τοῦ Ἀναγκ. Νόμου 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων 1) Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου Χαλαμπρέζης καὶ 2) Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου Σκληβα-Ἡλείας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα πρὸς κατάληψιν τῶν ἐν λόγῳ Ἐφημεριακῶν θέσεων, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας εἰς τὸ Ἐπίσημον Δελτίον τῆς Ἐκκλησίας «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ δικαιολογητικά τῶν, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων.

Ἐν Πύργῳ τῇ 9ῃ Φεβρουαρίου 1959.

† Ὁ Ἡλείας Γερμανός.

Ἱερὰ Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας

Στερουμένης τῆς ἐνορίας Ζαρούχλης τακτικοῦ Ἐφημερίου καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσιν τὴν θέσιν ταύτην καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 48 τοῦ ἀναγκαστικοῦ Νόμου 2200/40 «περὶ Ἱ. Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα πιστοποιητικά, καθ' ὅσον μετὰ ταῦτα θέλομεν προβῆ εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τῶν ὑποψηφίων.

Αἴγιον τῇ 14ῃ Φεβρουαρίου 1959.

† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Γεώργιος.

Ἱερὰ Μητρόπολις Λαρίσης καὶ Πλαταμώνος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρων 46 καὶ 47 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως καταλάβωσιν τὰς κενὰς ἐφημεριακὰς θέσεις τῶν ἐνοριῶν 1) Ἁγίου Δημητρίου Τυρνάβου καὶ 2) Ἁγίου Χαλαμπρέζης Νίκης, ἵνα ὑποβάλλωσιν ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας σχετικῆν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν ὡς ἄνω θέσεων.

Ἐν Λαρίσῃ τῇ 12ῃ Φεβρουαρίου 1959.

† Ὁ Λαρίσης καὶ Πλαταμώνος Δημήτριος.

Ἱερὰ Μητρόπολις Κεφαλληνίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρων 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», ὡς αὐταὶ διὰ μεταγενεστέρων νόμων ἐτροποποιήθησαν, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων α) Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίας Παρασκευῆς τοῦ χωρίου Μεταξάτων καὶ β) τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Νικολάου

τοῦ χωρίου Κεραμειῶν, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσιν τὰς ἐφημεριακὰς ταύτας θέσεις καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας προκηρύξεως ἐν τῷ περιοδικῷ «Ἐκκλησίᾳ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν αἴτησιν μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω Νόμου ὀριζόμενων πιστοποιητικῶν πρὸς ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων.

Ἐν Ἀργοστολίῳ τῇ 5ῃ Μαρτίου 1959

† Ὁ Κεφαλληνίας Ἱερόθεος

Ἱερὰ Μητρόπολις Μαντινείας καὶ Κυνουρίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἀρθρον 46 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» καὶ τὰς τοῦτω σχετικὰς διατάξεις, προσκαλοῦμεν τοὺς ἐπιεικέστους νὰ χειροτονηθοῦν ἐν τῇ κενωθείσῃ θέσει τοῦ ἐνὸς τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ ἐνταῦθα Καθεδρικοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως «Ὁ Ἅγιος Βασίλειος», ἵνα ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας προκηρύξεως ὑποβάλλωσιν ἡμῖν αἴτησιν μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 48 τοῦ εἰρημένου Νόμου καὶ τῶν σχετικῶν διατάξεων ἀπαιτουμένων πιστοποιητικῶν, προκειμένου νὰ ἀνακηρύξωμεν ὑποψηφίους διὰ τὴν, περὶ ἧς πρόκειται, ἄνω θέσιν.

Ἐν Τριπόλει τῇ 3 Μαρτίου 1959.

† Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας Γερμανός

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΝΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

† Ὁ Σάμου καὶ Ἰκαρίας ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

† Ὁ Φωκίδος; ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σεβ. Μητροπολίτου Ἀξώμης Νικολάου, Καὶ ἐπειτα;

Ὁ ἐνθρονιστήριος λόγος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σπάρτης κ. Κυπριανοῦ.

Π. Μπρατσιώτου, Ἀκαδημαϊκοῦ καὶ Κοσμητοροῦ τῆς Θεολ. Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἡ Χριστιανικὴ προσευχὴ ἐν τῷ πλασιῳ τῆς Ἱστορίας τῶν Θρησκευμάτων.

Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Θαυμακοῦ Χρυσοστόμου, Ἡ ἄσματικὴ ἱερὰ ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ καὶ ἡ ἐν αὐτῇ κοσμητικὴ φρασσιολογία.

Τάσου Γριτσοπούλου, Τέσσαρα πατριαρχικὰ ἔγγραφα ἀναφερόμενα εἰς τὴν Μητρόπολιν Παλαιῶν Πατρῶν.

Παρατηρήσεων Στῆλη.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Προκηρύξεις ἐκλογῆς ἱερέων.

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου: Κων. Ἱερεὺς Πλατανίτης Ὑψηλάντου 66, Ἁγία Βαρβάρα Αἰγάλεω.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐν Ἀθήναις, Ἰασιῶν 1.